

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป
ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

POLITICAL AWARENESS OF PEOPLE FOR VOTING IN GENERAL ELECTIONS
IN SAM KHOK DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

พระมหาชาติ ชำนาญ (ลวดคำทวย)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

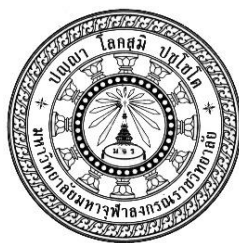
การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป
ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

พระมหาชาติ ชาติกรชโย (ลวดคำทวย)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Political Awareness of People for Voting in General Elections
in Sam Khok District, Pathum Thani Province

Phramaha Chatree Jāgarajayo (lodkhamtuy)

A Research Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้ับสารนิพนธ์เรื่อง
“การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัด
ปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์)

กรรมการ

(รศ.ดร.พรรษา พถมยาหกร)

กรรมการ

(รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาชาติรี ชาครชโย)

ชื่อสารนิพนธ์ : การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปใน
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัย : พระมหาชาติ ชาครชโย (ลวดคำพุย)

ปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

: รศ. อนุภูมิ โสวเกษม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics),

: ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ), ร.บ. (ทฤษฎีและเทคนิค
ทางรัฐศาสตร์), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางที่ส่งเสริมในการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๘๓ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓๘๗ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด ๕๕,๕๘๗ คน จากสูตรของ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการพรรณนาแจกแจงความถี่ประกอบตาราง และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๔๑$, $S.D.=๐.๔๑$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความศรัทธา

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.54) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ($\bar{X}=3.31$, S.D.=0.58) ด้านสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=3.27$, S.D.=0.69) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

๒. ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางที่ส่งเสริมในการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีความสำคัญในแต่ละด้าน มีดังนี้คือ ด้านความศรัทธาระบอบประชาธิปไตยคือ เชื่อว่า ประชาธิปไตยสามารถแก้ปัญหาของชาติได้ แม้จะวิกฤตขนาดไหนก็ตามที่ การจะให้ประชาชนมีศรัทธาต่อประชาธิปไตย ผู้นำและนักการเมืองก็ต้องมีความชอบธรรมในการปกครองด้วยด้านเสรีภาพ คือ สิทธิเสรีภาพ เป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิดประชาธิปไตย ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ประชาชนสร้างความสัมพันธ์ทางบวกในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นแบบอย่างที่ดีไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง รณรงค์ให้ไปใช้สิทธิและเห็นความสำคัญในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเป็นการทุจริตไม่ประกอบด้วยคุณธรรมที่สร้างจิตใต้สำนึกในการตื่นตัวทางการเมือง

Research Paper Title : Political Awareness of People for Vote in General Elections in Sam Khok District, Pathum Thani Province

Researcher : Phramaha Chatree Jāgarajayo (lodkhamtuy)

Degree : Master of Political Science

Research Paper Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Anuphum Sokasem, B.A. (Sociology) M.A. (Politics)

: Asst.Prof.Dr. Yuthana Praneet, B.A. (Public Administration), M.A. (Political Science), Ph.D. (Political Science)

Date of Graduation : June 12, 2021

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the levels of people's political awareness of voting in general election at Samkhok District, Patumthani Province, administrative, 2. To compare the people's opinions on the political awareness of voting in general election at Samkhok District, Patumthani Province, classified by personal data and 3. To study problems, obstacles and method for promotion of people's political awareness of voting in general election at Samkhok District, Patumthani Province,

Methodology was the mixed methods: The quantitative research used questionnaires with reliability value at 0.0983 to collect data from 397 samples, derived from 55,587 people at Samkhok District, Patum Thani Province, using Taro Yamane's formula with statistically significant level at 0.05. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The data from open ended questionnaires were analyzed by description with table of frequency. The qualitative research, data were collected from 8 key informants by in-depth-interviewing and analyzed data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. The people had opinions on the people's political awareness of voting in general election at Samkhok District, Patum Thani Province by overall at the highest levels ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.58). Classified by sides, from high to low, the findings were that the faith in democratic system was at $\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.54, the consciousness in justice was at $\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.58, the right and freedom was at $\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.69, the middle level respectively.

2. People with different sex, age, education and occupation, by overall, did not have different opinions on the people's political awareness of voting in general election at Sam Khok District, Patum Thani Province, rejecting the set hypothesis.

3. Recommendations for problems and obstacles of promotion of people's political awareness of voting in general election at Samkhok District, Pathum Thani Province for each side were that the faith in democratic system with belief that democracy can solve all national problems, regardless how big the problems may be. In order for the people to have faith in democratic system, leaders and politicians must have the righteousness to govern. The aspect of the freedom; the right and freedom are the heart of democratic system. The persons who hold the administrative positions, government officers do not abuse or violate the people's right and freedom. If doing so, it is the violation of democracy. The aspect of the consciousness of the justice; people created positive relationship in opinion expression, set the good examples, not to buy and sell votes, campaign for voting and see the importance of voting. Buying and selling votes are the corruption, not the righteous practice to create the consciences of political awareness.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความเมตตาจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้แก่ รศ.อนุภูมิ โสวเกษม และ ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเสียสละเวลา และเอาใจใส่ช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณคณะกรรมการทั้ง๕ท่าน อันประกอบด้วย รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานกรรมการ, รศ.ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, รศ.ดร.พรรษา พุฒยงกูร, รศ.อนุภูมิ โสวเกษม, ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต กรรมการ, ที่เสียสละให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำสารนิพนธ์เล่มนี้ให้มีสาระทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร, รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์, รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, และอาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุติ ที่ให้คำแนะนำและชี้แนะให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ และเสียสละเวลาอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาที่ดี

ขอขอบคุณ ประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์รุ่นที่๒ ที่ให้การช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจมาโดยตลอด

อนึ่ง คุณค่าอันเป็นประโยชน์บังเกิดขึ้นจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีนี้บูชา พระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจน บิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ รวมทั้งพุทธบริษัทสี่ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระมหาชาติรี ชาครชโย

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ท
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดการตื่นตัวทางการเมือง	๘
๒.๒ แนวคิดแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๑๑
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๒๗
๒.๔ หลักธรรมสังคหวัด๔	๔๗
๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๖๑
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๒
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๙
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๘๕
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๗
๔.๒ ผลการวิเคราะห์การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้ สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	๘๘
๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้ สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	๙๒
๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	๙๘
๔.๕ ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	๑๐๑
๔.๖ องค์ความรู้	
๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๐๙
๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย	๑๑๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๒๑
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๒๑
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๒๒
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๒๒
บรรณานุกรม	๑๒๓
ภาคผนวก	๑๓๓
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๓๓
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๔๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)	๑๔๔
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๔๗
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการสัมภาษณ์	๑๕๐

ประวัติผู้วิจัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมือง	๗๑
๒.๒	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งทางการเมือง	๗๒
๒.๓	สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๗๘
๒.๔	สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับความนิยมทางการเมือง	๘๔
๒.๗	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๘
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๗
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวม	๘๘
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองประชาธิปไตย	๘๙
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านสิทธิเสรีภาพ	๙๐
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองในของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม	๙๑
ตารางที่		หน้า
๔.๖	แสดงการเปรียบเทียบระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ	๙๓
๔.๗	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ	๙๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

๔.๘	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามการศึกษา	๙๕
๔.๙	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ	๙๖
๔.๑๐	สรุปผลทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล	๙๗
๔.๑๑	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านความศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย	๙๘
๔.๑๒	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านสิทธิเสรีภาพ	๙๙
๔.๑๓	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม	๙๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๓	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๘
๔.๑	ด้านความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย	๑๐๓
๔.๒	ด้านสิทธิเสรีภาพ	๑๐๖
๔.๓	ด้านด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม	๑๐๘
๔.๔	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๙
๔.๕	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๑๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในงานวิจัยเล่มนี้ ใช้พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๘/๒๓. หมายความว่า ระบุถึง วินัยปิฎก มหาวิภังค์

ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑ ข้อที่ ๑๘ หน้า ๒๓ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยใช้ระบบคำย่อ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมป็นณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(บาลี) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรคคปาลี	(ภาษาบาลี)
ส.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(บาลี) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิปาตปาลี	(ภาษาบาลี)
อง.จตุกก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

ในประเทศไทยมีการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย ดังจะเห็นได้จากการยอมรับนับถือการเลือกผู้นำในการปกครอง และการเลือกประกอบอาชีพในการดำเนินชีวิตอันเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยประชาชนจะยอมรับและปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตตามหลักแห่งระบอบประชาธิปไตย โดยเคารพในความคิดเห็น และเสรีภาพของผู้อื่น สนใจกิจการบ้านเมือง ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและเคารพในกฎเกณฑ์กติกาของความเป็นประชาธิปไตย โดยหลักของประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักการสำคัญ ได้แก่ หลักเสรีภาพ ซึ่งหมายถึง สิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมาพร้อมกับการเป็นมนุษย์ ทั้งในการคิด การพูด การกระทำโดยอยู่ในขอบเขตแห่งระเบียบและความเรียบร้อยของสังคม ซึ่งการใช้เสรีภาพนั้น ทุกคนต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนและผู้อื่นด้วยหลักความเสมอภาคถือว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน โดยกฎหมายแม้จะต่างกันในเรื่องเพศ ศิวัพรณชนชั้น ถิ่นที่อยู่ศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง หลักการยึดถือเสียงส่วนมาก เป็นหลักการที่สำคัญยิ่งของระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การปกครองโดยยึดเสียงข้างมาก ทั้งนี้ ต้องไม่ใช่เสียงข้างมากไปในทางเอาใจเอาเปรียบ กดขี่หรือละเมิดสิทธิของคนส่วนน้อย หลักเหตุผล คือการมีความเชื่อมั่นในเหตุผล ให้ความสำคัญแก่กระบวนการหรือวิธีการ ค้นหาคำตอบที่ถูกต้องหรือเหมาะสมซึ่งเป็นหลักเชิงวิทยาศาสตร์และหลักภราดรภาพซึ่งหมายถึงการที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันด้วยความเห็นอกเห็นใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาใจเอาเปรียบและมีความรู้สึกดีต่อกันฉันพี่น้องโดยไม่แบ่งเชื้อชาติ เพศ ศิวัพรณหรือลัทธิความเชื่อ^๑

---

^๑วสิริ วรจำปา, “การพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๙), หน้า ๑.

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการเมืองไทย เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นที่ผ่านมาต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค วัจนของวงจรอุบาทว์ กับการปฏิวัติรัฐประหาร และเป็นเช่นนี้เรื่อยมาจนส่งผลให้พัฒนาการทางการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในสภาวะชะงักงันมาโดยตลอด การรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นการทำลายระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่กลับมีคนบางกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมหลากหลาย ออกมาแสดงความชื่นชมต่อคณะรัฐประหาร แสดงถึงการขาดความศรัทธาต่อระบบรัฐสภาในการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมือง และยังสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทั่วไปยังขาดการกลมกลืนจากวัฒนธรรมทางสังคมขาดการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยความตื่นตัวทางการเมืองอย่าง เป็นระบบของการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวจะสามารถทำให้สังคมโดยรวมปฏิเสธการเข้าสู่อำนาจ โดยการรัฐประหาร และตัดวงจรอุบาทว์ทางการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทย ยึดติดอยู่กับค่านิยม วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิม ที่เป็นแบบอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์ ที่ได้ฝังรากลึกในสังคมไทยมายาวนาน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มักเรียกร้องให้ “ผู้นำ” หรือ “ผู้อุปถัมภ์” ที่มีอำนาจบุญบารมีเข้ามาช่วยแก้ปัญหาให้กับบ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ได้ตระหนักถึงสิทธิหรือพลังอำนาจของปวงชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยแต่อย่างใด แม้ว่าประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ปรากฏว่ากระบวนการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวเพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น ผู้มีอำนาจรัฐส่วนใหญ่มักยังคงจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มชนชั้นนำ และชนชั้นผู้ปกครองที่ยังยึดติดอยู่กับอำนาจนิยม ไม่สามารถกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนระดับรากหญ้าได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ด้วยเหตุนี้ความตื่นตัวทางการเมืองหรือตระหนักรับรู้ ถึงสิทธิหน้าที่ของประชาชน ตามวิถีทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงยังไม่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดมากนัก และประชาชนส่วนใหญ่มองไม่เห็นถึงความสำคัญ และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของตนเองแต่อย่างใด ประชาชนส่วนใหญ่มองว่าเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่ำหรือมีการให้ความสนใจต่อข่าวสารและการแลกเปลี่ยนทางการเมือง การถกเถียงปัญหาการเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียง การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ และการร่วมชุมนุมทางการเมือง^๒

ปัญหาความยากจนของคนในสังคมไทย เป็นปัญหาที่สำคัญมากที่รัฐบาลทุกรัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ถึงแม้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอดีตที่ผ่านมา จะทำให้

^๒วัฒนา แซ่โพระ, “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย”, *ดุขฎิบัณฑิต สาขาปรัชญา สื่อสารการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓.

เศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้นมาเรื่อยๆ และแข่งขันประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศอาเซียนด้วยกันหลายประเทศ และรายได้ของประเทศจะเพิ่มสูงขึ้น แต่การกระจายรายได้ยังกระจุกอยู่ที่ชนชั้นนำไม่กระจายลงไปสู่ชนชั้นล่าง เป็นเหตุให้ชนชั้นสูงหรือชนชั้นกลางที่รวยอยู่แล้วก็รวยมากขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ที่เป็นชาวนา เกษตรกรในชนบทส่วนใหญ่ก็ยังจนอยู่ และยิ่งทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มมากยิ่งขึ้น การที่ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศยากจน และในขณะเดียวกันค่าครองชีพก็เพิ่มสูงขึ้น จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เอื้ออำนวยให้เกิดการซื้อขายเสียงจากบรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะว่าเงินที่ผู้สมัครนำมาซื้อเสียงนั้น บางทีอาจจะมีความหมายสำหรับประชาชนที่มีสิทธิที่จะลงคะแนนเสียง หากจะถามว่าการขายเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละคนเงินเพียงไม่กี่ร้อยสามารถแก้ไขความยากจนได้หรือทำให้คนจนรวยขึ้นได้หรือไม่ คำตอบก็คือไม่ได้ ประเด็นปัญหาไม่ใช่อยู่ที่ตัวเงินแต่อยู่ที่การพึ่งพา เนื่องจากประชาชนเหล่านี้ต้องพึ่งพานายทุนเงินกู้ พ่อค้า ข้าราชการและกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งคนเหล่านี้มักจะเป็นหัวคะแนนให้แก่ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ในท้องถิ่นที่ประชาชนจำเป็นต้องพึ่งพาและรับความอุปถัมภ์อยู่ตลอดเวลา กับบุคคลเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องให้ความร่วมมือในการซื้อเสียงขายเสียง เพราะด้วยความเกรงใจหรือด้วยความจำใจ^๓

สาเหตุมาจากระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องการเมืองและเรื่องผลประโยชน์ ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในชนบทที่มีการศึกษาน้อยและยากจนนี้ มองแต่ภาพผลประโยชน์เฉพาะหน้า ไม่ได้สนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศสนใจแต่ประโยชน์ของตัวเองไม่รู้ว่าสิ่งที่เลือกนักการเมืองที่ซื้อเสียงนี้ จะเป็นการทำร้ายระบบประชาธิปไตยหรือทำลายผลประโยชน์ของประเทศ โดยมองแต่ผลประโยชน์ที่นักการเมืองนำมาให้แต่ตัวเองเป็นหลัก โดยไม่แยกแยะระหว่างคนดีกับคนไม่ดี สิ่งเหล่านี้จึงเป็นความอ่อนแอของระบบการเมืองของไทยที่มีมาจนถึงปัจจุบัน การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยโดยแบบทางอ้อมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของตนเข้ามาดำรงตำแหน่งต่างๆ แสดงให้เห็นว่าการตื่นตัวของประชาชนทางการเมือง การเห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิของประชาชน การรณรงค์หาเสียงผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และใบปลิว เป็นต้นยังมีอยู่อย่างจำกัดการรณรงค์บางอย่างยังถูกปิดกั้น ทำให้การรณรงค์หาเสียงยังไม่มากพอที่จะเข้าถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนทุกระดับทุกชนชั้น ทำให้ประชาชนในชุมชนบางคนขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และประชาชนบางส่วนมีความเบื่อหน่าย

^๓สมปอง รักษาธรรม, “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้กับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๒ : ศึกษากรณีเปรียบเทียบนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ๕ จังหวัดภาคใต้”, *ดุชนิพนธ์ สาขาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการสื่อสารการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๒), หน้า ๒-๔.

ในรูปแบบของการเมืองเดิมๆ นักการเมืองคนเดิมๆ การเข้าไปมีผลประโยชน์ทั้งของตนเองและพวกพ้องทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อระบบการเมืองที่มีอยู่

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป โดยมีความมุ่งหวังว่าผลการวิจัย จะเป็นข้อมูลสำคัญของชุมชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในการที่จะส่งเสริมและพัฒนาด้านการเมือง ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงสิทธิ เสรีภาพและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมต่อไป

๑.๒ คำถามของการวิจัย

๑.๒.๑ ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางที่ส่งเสริมในการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา โดยศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๓

ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านจิตสำนึกและศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ๒. ด้านจิตสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพ และ ๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม^๔

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านจิตสำนึกและศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ๒. ด้านจิตสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพ และ ๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์เป็นผู้มีสิทธิ์ในการออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน ๓๒,๒๓๓ คน^๕

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๘ รูปหรือคน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ - เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

^๔ ลิขิต ธีรเวคิน, การเมืองไทยและประชาธิปไตย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิสเตอร์ก๊อปปี, ๒๕๕๒), หน้า ๒๙-๓๐.

^๕ สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง, รูปแบบของการมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนอาชีพต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยกำหนดความหมายต่างๆ ของการใช้คำในวิจัย ดังนี้

การตื่นตัวทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย ที่มีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยประชาชนจะต้องมี จิตสำนึกและศรัทธาในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม

ความศรัทธาในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย หมายถึง ความเชื่อมั่นว่าแม้จะเกิดอะไรขึ้นก็ตามระบบประชาธิปไตยก็จะเป็นระบบการเมืองที่ต้องจรรโลงไว้ทั้งนี้เนื่องจากเป็นระบบที่ทำงานได้ผลและก่อความเสียหายน้อยที่สุด เพราะเป็นระบบที่มีการประชุมต่อรองหาข้อยุติ และเคารพในหลักการแห่งสิทธิเสรีภาพ ด้วยเหตุนี้จิตสำนึกและศรัทธาในระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในหมู่ผู้นำเป็นตัวแปรสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของระบบ

สิทธิเสรีภาพ หมายถึง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีสิทธิ์ และเสรีภาพร่วมกันแก้ไข ปัญหาและตัดสินใจทางการเมืองร่วมกัน

จิตสำนึกในความยุติธรรม หมายถึง ประชาชนทุกคนมีสิทธิ์เข้ารับการบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันทุกชนชั้น อยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข เราทุกคนต้องเคารพกติกา ให้ความเคารพต่อคะแนนเสียงของผู้ที่เห็นต่าง

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในชุมชนคลองหลวง ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒

การเลือกตั้งทั่วไป หมายถึง การเลือกตั้งในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ที่ราษฎรใช้สิทธิของตนในการลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทน เพื่อมาทำหน้าที่แทนตนในการปกครอง

สังคหวัตถุ หมายถึง หลักการสงเคราะห์ เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบ ธรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้ มีอยู่ ๔ อย่าง คือ

๑. **ทาน** คือ เป็นการเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการส่งเสริมสังคมแห่งการให้ระหว่างหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน

๒. **ปิยวาจา** คือ การพูดคำที่สุภาพ อ่อนหวาน เป็นการส่งเสริมด้านการสื่อสารเชิงบวกระหว่างหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ให้บริการกับประชาชนผู้รับบริการ

๓. **อัตถจริยา** คือ การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน เป็นการส่งเสริมด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยการกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน

๔. **สมานัตตตา** คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นการส่งเสริมด้านการวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะของตนในสังคม ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่นของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑.๗.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับ จะได้นำไปส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลระดับการตื่นตัว และเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการสนับสนุนการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๑.๗.๔ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการรณรงค์หาเสียง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการตรวจสอบการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประเทศให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดความตื่นตัวทางการเมือง
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๔ หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔
- ๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดความตื่นตัวทางการเมือง

ความตื่นตัวทางการเมือง

ความตื่นตัวทางการเมืองจึงเป็นที่มาของการแสดงออกทางการเมืองผ่านการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆแต่ไม่ได้มองว่าเป็นเพียง “วิธีการ” ทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็น “เป้าหมาย” สำคัญยิ่งในการพัฒนาทางการเมืองอีกด้วย เพราะหากทำให้ประชาชนได้มีความตื่นตัวหรือกระตือรือร้นเคลื่อนไหวในทางการเมืองอย่างจริงจังต่อเนื่องในทิศทางที่เหมาะสมแล้ว ก็ย่อมสามารถเข้ามาติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใสและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง^๑

แนวคิดเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมือง” เริ่มถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากถือว่าการตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยที่มีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นสามารถ

---

^๑ ถวิลวดี บุรีกุล และโรเบิร์ต บี อัลบริทตัน, “ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย: การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๒๕๔๓”, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย, (สถาบันพระปกเกล้า: ธันวาคม ๒๕๔๓).

ผลักดันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือ "อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย" ได้รับความตื่นตัวทางการเมือง"^๒ ต้องขึ้นกับตัวแปรที่สำคัญ คือ

๑. วุฒิกวาทะทางการเมืองของผู้สมัครและผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ข่าวสารข้อมูลความรู้ และจิตสำนึกของการที่จะพยายามจรรโลงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม และน้ำใจนักกีฬา โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการเลือกตั้ง

๓. การจัดหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นในการบ่มเพาะจิตสำนึกเรื่องอุดมการณ์จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์โดยนำตัวอย่างการเมืองที่ดีจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งในส่วนดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่กล่าวมาแล้วเป็นหลักสูตรในการสอนต่อไป ตั้งแต่ชั้นประถม มัธยม จนถึงชั้นมหาวิทยาลัย รวมตลอดทั้งโรงเรียนการเมืองทั้งหลายซึ่งควรจัดขึ้นโดยสภาพพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะการอบรมเรื่องความรู้ ค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือที่เรียกว่า "อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย" (Democratic Political Self) นั้นสามารถพัฒนาให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองไทย ดังลักษณะอาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปัจเจกบุคคล ดังนี้

๑. ตนเป็นบุคคลที่มีสิทธิเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์มีสิทธิที่จะดำรงตนภายใต้กรอบกฎหมายของบ้านเมือง ไม่มีใครจะมาแสดงอำนาจบาตรใหญ่กับตนได้

๒. ตนเป็นบุคคลที่มีความเสมอภาคในทางการเมืองและความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายกับผู้ร่วมชาติ การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างทางศาสนา เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ตนจะไม่ยอมให้เกิดขึ้น

๓. สิทธิเสรีภาพของตนในฐานะประชาชนได้ถูกรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ ตนมีสิทธิที่จะทวงสิทธิ์ดังกล่าว ถ้าถูกละเมิดโดยใครก็ตาม

๔. ตนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น มีสิทธิที่จะประท้วงคัดค้านการกระทำอันใดก็ตามที่มาจากหน่วยราชการหรือรัฐบาล ที่มีต่อสิทธิขั้นมูลฐานของตนในฐานะที่เป็นประชาชนผู้เสียภาษี

๕. ตนมีสิทธิการเมืองที่จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง เลือกผู้ที่จะเป็นผู้แทนของตนให้รัฐสภา มีสิทธิในการที่จะกำหนดว่าต้องการให้ใครทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร

^๒ ลิขิต ธีรเวคิน, การเมืองไทยและประชาธิปไตย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิสเตอร์ก๊อป, ๒๕๕๒), หน้า ๒๙-๓๐.

๖. มีความเชื่อมั่นว่าทุกอย่างในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น สามารถที่จะทำให้ดีขึ้นได้ ถ้าร่วมแรงร่วมใจกัน ผลักดันให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นโดยผ่านกลไกของรัฐ และรัฐมีภาระหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของชุมชนของตนที่เรียกร้องอย่างสมเหตุสมผล

๗. ในฐานะเป็นประชาชนของประเทศที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น ตนมีสิทธิที่จะมีข่าวสาร ข้อมูล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงอันใดก็ตามที่ประเทศของตนกำลังจะทำกับประเทศอื่น ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่สนธิสัญญาทางการค้าภาษีอากร พันธมิตรในทางการเมือง พันธมิตรในการสงคราม ข้อตกลงแลกเปลี่ยนต่างๆซึ่งอาจจะมีผลบวกและผลลบ ในฐานะประชาชนจึงมีสิทธิที่จะติดตามหา ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น

๘. ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนการเมือง ตนมีสิทธิที่จะได้เห็นสื่อมวลชนที่มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอข่าวที่ถูกต้อง เป็นปากเป็นเสียงให้กับ ประชาชน และสร้างมาตรฐานที่ถูกต้องและยุติธรรมให้กับสังคม

๙. ในฐานะที่เป็นสมาชิกและประชาชนผู้ซึ่งมีความพร้อมในแง่คุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ความรู้ความสามารถ ตนย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนฐานะจากประชาชนผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่ได้กล่าวมาแล้ว มาสู่การเป็นผู้ปฏิบัติการทางการเมืองโดยการลงเลือกตั้งในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภา หรือแม้แต่การทำหน้าที่ในฝ่ายบริหาร หรือทำ หน้าที่อื่นใดที่ตนสามารถจะกระทำได้ตามครรลองของกฎหมาย

๑๐. ในฐานะประชาชนของชุมชนการเมือง ตนมีสิทธิที่จะเรียกร้อง คาดหวัง และต่อสู้ให้ ตนและสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งเพื่อนร่วมชาติทุกคนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็น มนุษย์ โดยมีปัจจัยสี่ มีสิทธิเสรีภาพโดยประกันกฎหมายและบังคับโดยกฎหมายและมีโอกาสเข้าถึง การศึกษา การประกอบอาชีพ เพื่อยกฐานะของตนในทางสังคมและเศรษฐกิจให้ดีขึ้นกว่าเดิม

สรุป อาตมฉันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Political Self) จึงเป็นเรื่อง สำคัญเพราะมีส่วนผลักดันให้สังคมนั้น ๆ สามารถพัฒนาความตื่นตัวทางการเมือง ทำให้ประชาชนมี ความรู้สึกว่ามีสมรรถนะทางการเมือง (Political Efficacy) สูง และสำคัญที่สุดเป็นส่วน ที่จะ เป็น พื้นฐานของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ยั่งยืนสืบต่อไป คำว่า “วัฒนธรรม การเมือง” ผู้ที่กล่าวถึงครั้งแรกคือ Gabriel Almond อธิบายไว้ในบทความชื่อ “Comparative Politics Systems” ระบบการเมืองทุกระบบมีรากฐานมาจากการปลูกฝังอบรมอย่างเป็นแบบแผนต่อ การแสดงออกทางการเมือง นั่นก็คือวัฒนธรรมจารีตประเพณีและความรู้สึก ความเชื่อความคิดเห็น ของคนในประเทศนั้นหรือที่เรียกว่าเป็น “วัฒนธรรมทางการเมือง”^๓

^๓ ลิขิต ธีรเวคิน, วัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙).

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยเดิมถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลตลอดมา อีกทั้งในทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งก็ไม่เคยบัญญัติถึงการบังคับให้บุคคลใดต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้ถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลหรือปัจเจกชนนิยม และถือว่าเป็นเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๒๒ มาตรา ๙ ซึ่งกำหนดให้การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิส่วนบุคคลนั้นก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมา โดยเฉพาะการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนที่จำนวนมาก จนทำให้มีผู้คิดระบบการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้งมาใช้ในประเทศไทย และแนวความคิดนี้ได้บรรลุผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หมวด ๔ เรื่องหน้าที่ของปวงชนชาวไทย กำหนดให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ในเวลาต่อมา

ความเป็นมาของสิทธิการเลือกตั้งและการออกเสียงเลือกตั้ง ได้มีแนวคิดและวิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาควบคู่กันไปกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม จนกระทั่งในสังคมประชาธิปไตยปัจจุบันของประเทศต่างๆ ได้ยึดถือทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้งอยู่ ๒ ทฤษฎี ดังนี้

๑. ทฤษฎีว่าด้วยการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นสิทธิ ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (The Sovereignty Of The People) ซึ่งคิดค้นโดยนักปราชญ์คนสำคัญคือ รูสโซ ได้เรียบเรียงวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่งชื่อ “Le Contrat Social” ซึ่งมีสาระสำคัญว่าอำนาจอธิปไตยอยู่ในตัวมนุษย์ทุกรูปทุกนาม เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่าจนเกิดเป็นสังคม มนุษย์ก็ได้ทำสัญญาหรือก่อพันธะผูกพันกันโดยชัดแจ้งหรือปริยายว่า จะมอบอำนาจที่ตนมีอยู่ให้แก่สังคมร่วมกัน สัญญานี้รูสโซเรียกว่า “สัญญาประชาคม” ทั้งนี้รูสโซและนักคิดในศตวรรษที่ ๑๗ มีแนวความคิดในการตัดค่านอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ รูสโซ จึงเชื่อว่าสังคมเกิดขึ้นเพราะประชาชนในสังคมสมัครใจละระชาตอันเสรีของตน เพื่อมาทำสัญญาประชาคมขึ้น สังคมจึงเกิดจากสัญญามีใช้การข่มขู่บังคับ ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสังคมหรืออำนาจอธิปไตย มิใช่พระเจ้าหรือกษัตริย์ ตามทฤษฎีนี้สังคมอาจมอบอำนาจให้ใครเป็นผู้แทนและใช้อำนาจนี้ก็ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของสมาชิกในสังคม

๒. ทฤษฎีว่าด้วยการออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (The National Sovereignty) ประชาชนหลายคนรวมตัวกันก็ย่อมเป็นชาติ และเมื่อรูสโซพูดถึงการทำสัญญาประชาคม ก็มีการตีความว่า สัญญาประชาคมของรูสโซไม่ได้นำไปสู่ข้อสรุปว่า อำนาจอธิปไตยของปวงชนแต่ละคน แต่หากนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาคมหรือของชาติ ดังนั้นในขณะที่ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนแพร่หลายอยู่นั้น อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติก็แพร่หลายเช่นกัน เหตุผลที่ว่าชาติเป็นสภาพความเป็นจริงที่อยู่เหนือประชาชน อำนาจอธิปไตยของชาติก็เป็นที่ยอมรับของนักปฏิวัติฝรั่งเศสในขณะนั้น

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้หลากหลายดังนี้

กรณีที่บุคคลใดได้เลือกบุคคลหนึ่งจากบุคคลหลายๆ คน เพื่อให้ไปทำการอันใดอันหนึ่ง เช่น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เราก็เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งไปเพื่อออกกฎหมายหรือปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นในสภาผู้แทนราษฎรแทนเรา ซึ่งเป็นราษฎร

การที่บุคคลใดเลือกตั้งบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลจำนวนหนึ่ง จากบุคคลหลายๆ คน หรือเลือกบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่งหรือบัญชีจำนวนหนึ่ง จากบัญชีรายชื่อหลายๆ บัญชี เพื่อให้ไปทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน^๔

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตน โดยอิสระว่า จะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเองเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตย บริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้น จะเป็นผู้สมัครใดเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้อบหมายจากประชาชน ให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครองประเทศ^๕

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดในกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง เท่ากับว่าประชาชนได้อบอำนาจอธิปไตยของตนให้ผู้ที่ตนเลือกและให้ความชอบธรรมแก่ผู้ที่ตนเลือกไปใช้อำนาจการปกครองได้ในห้วงเวลาที่กำหนดไว้ การเลือกตั้งมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับสิทธิ ซึ่งสิทธิเป็นแนวความคิดที่สำคัญในทางรัฐศาสตร์ กล่าวคือมนุษย์เกิดมามีสิทธิตามธรรมชาติติดตัวมาด้วย สิทธิตามธรรมชาติที่สำคัญประการหนึ่งคือสิทธิที่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิที่จะแสวงหาความสะอาดสบาย หรือสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ตามสมควรแก่อัตภาพ เพื่อให้บรรลุจุดหมายพื้นฐานนี้ มนุษย์จึงสละสิทธิตามธรรมชาติบางประการคือสิทธิที่จะทำการใดๆ ได้ตามอำเภอใจและยอมอยู่ภายใต้รัฐบาลหรือการปกครองที่ตนได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ดังนั้นสิทธิในการเลือกรัฐบาลผู้ปกครองจึงเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวบุคคลมา การใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นเจตจำนงของประชาชนที่ได้ให้มาซึ่งรัฐบาลที่ชอบธรรม การเลือกตั้งจึงมีความหมายและถือว่าเป็นพื้นฐานที่มาของความชอบธรรม ในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้นจะต้องมีลักษณะตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นสากลดังต่อไปนี้

การเลือกตั้ง คือ การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสวงหาทางเลือก ในการปกครอง และบำบัดความต้องการของตนเอง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้อย

^๔ วิสุทธิ์ โปธิแทน, ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๙-๒๕.

^๕ พิมลจรรย์ นามวัฒน์, “การเลือกตั้ง”, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔), หน้า ๙๐ - ๑๐๐.

หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือก ในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง^๖

การเลือกตั้ง คือ การแข่งขันทางอำนาจเพื่อเข้าไปสู่อำนาจ และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยอาศัยกลไกกระบวนการของการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือใน การใช้หลักประกันเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันเข้าสู่อำนาจอย่างสุจริตเที่ยงธรรม โดยคาดหวังหรือผลลัพธ์จากการเลือกตั้งว่าสามารถสะท้อนถึงเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด^๗

การเลือกตั้ง คือ จุดเริ่มต้นของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการประชาธิปไตยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร การออกกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ฯลฯ การเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ เป็นการมอบอำนาจอธิปไตยของราษฎร แต่ละคนให้ผู้แทนของตนนำไปใช้ในการปกครองประเทศ เนื่องจากเราไม่สามารถให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จึงคิดค้นวิธีการขึ้นมาเรียกว่า การเลือกตั้ง^๘

การเลือกตั้ง คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางการเมืองหรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการ

^๖ ธีรภัทร เสรีรังสรรค์, การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ: คณะกรรมการการเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๗.

^๗ เขาวณะ ไตรมาส, การเลือกตั้งแบบใหม่: ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร: สุขุมและบุตร, ๒๕๔๕), หน้า ๗.

^๘ อัชฎางค์ปานิบุตร, แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายการศึกษา, ๒๕๔๔), หน้า ๓๑.

บริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง^๙

การเลือกตั้ง คือการที่บุคคลได้เลือกบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายๆบัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่งแทนตน^{๑๐}

การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง การแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในทางการเมืองหรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ หรือนโยบาย วิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่า ผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการใช้สิทธิทางการเมืองการปกครองของประชาชน นั่นเอง^{๑๑}

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเลือกตั้ง คือกิจกรรมทางการเมืองที่ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยประชาชนทั่วไปได้ไปใช้สิทธิของตนเองตามรัฐธรรมนูญ เพื่อเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่า ผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง

๒.๒.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย และการที่จะหาตัวแทนขึ้นมาปกครองในระดับต่างๆ ต้องมีการเลือกตัวแทนขึ้นมาปกครอง รวมทั้งตัวแทนฝ่ายนิติบัญญัติ การได้มาซึ่งตัวแทนนั้นจะต้องผ่านการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบ ความรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร หรือเพิกเฉยต่อหน้าที่การเลือกตั้ง จึงได้มีความจำเป็นในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกระดับการเลือกตั้งซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

^๙ วัชรวิทย์ ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๘ - ๙.

^{๑๐} กระมล ทองธรรมชาติ และคนอื่นๆ, การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง: การศึกษาเปรียบเทียบกรณีอินเดียและฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๑), หน้า ๔.

^{๑๑} วัชรวิทย์ ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๔๑.

เพื่อให้ประชาชนที่ขาดการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารหรือเพิกเฉยต่อการเลือกตั้งหันกลับมาสนใจในการสรรหาตัวแทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการบ้านเมือง จึงต้องเกิดการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ประชาชนมาเลือกตั้งให้มีจำนวนมาก เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีมาบริหารส่วนงานต่างๆ หรือที่เรียกว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีผู้กล่าวว่าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไว้ดังต่อไปนี้

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๒} การจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่แนวคิด ที่ผู้รณรงค์เลือกตั้งต้องการไปสู่เป้าหมายของการรับรู้ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้การรณรงค์เป็นการดำเนินการที่ต้องกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์แผนงาน ระยะเวลาดำเนินการงบประมาณไว้อย่างชัดเจน และควรรวมถึงการประเมินผลการรณรงค์ด้วยว่า บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๓} การดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ด้วยเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างค่านิยม ทศนคติ ความคิดเห็น ความเชื่อที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ปรารถนา สร้างให้พฤติกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่พึงามเพื่อการพัฒนาสังคมและยังเป็นการสร้างการยอมรับการพัฒนาที่พึงามของสังคม ที่อาจจะแตกต่างไปจากวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เคยเป็นมา เพื่อเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ไม่เหมาะสม ให้เป็นวิถีชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิม

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๔} กระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีความพยายามและเจตนาส่งสาร เพื่อให้ผู้รับสารมีการเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมไปในทิศทางที่ได้กำหนด โดยผู้กำหนดการสื่อสารหรือผู้ส่งสาร เป็นศัพท์ที่มาจากทางทหาร การรณรงค์สร้างกำลังเพื่ออุดมการณ์ที่ทำให้คนทั้งหลาย ให้เกิดพลังอะไรซักอย่าง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ โดยมีการกำหนดชุดกิจกรรมการสื่อสารและวางแผนไว้ล่วงหน้า รวมถึงการกระทำหมดเวลาครอบคลุมในการแพร่กระจายข่าวสาร โดยผ่านสื่อจำนวนหนึ่งระยะเวลาที่ใด จะให้สารเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด หรือคุ้มค่ามากที่สุดต่อความพยายามลงทุนลงแรงนั้น

^{๑๒}สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, สถิติข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐.

^{๑๓}เสรี วงษ์มณฑา,การรณรงค์การเลือกตั้ง, [ออนไลน์],แหล่งข้อมูล: <https://www.thaipublica.org/about.php> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

^{๑๔}จิราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์, การโน้มน้าวใจและการรณรงค์, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: https://devcomru๗.blogspot.com/๒๐๑๑/๐๙/blog-post_๒๑.html. [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๕} กิจกรรมที่บุคคลใดคนหนึ่ง หรือหลายคนที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งพยายามที่จะแสดงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า เขาเป็นคนมีความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้ไปทำหน้าที่ผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจอธิปไตย อันเป็นอำนาจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคน กิจกรรมนี้อาจมีได้หลายรูปแบบ ทั้งที่สามารถเปิดเผยได้ หรือไม่สามารเปิดเผยได้ ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการที่จะมีตัวแทนขึ้นมาปกครองในระดับต่างๆ ต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนขึ้นมาปกครอง รวมทั้งตัวแทนฝ่ายนิติบัญญัติ การได้มาซึ่งตัวแทนคือ การเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบ เพิกเฉยต่อหน้าที่การเลือกตั้ง จึงมีความจำเป็นในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนที่เพิกเฉยต่อการเลือกตั้งหันกลับมาสรรหาตัวแทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการบ้านเมือง จึงต้องเกิดการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ประชาชนมาเลือกตั้งมีจำนวนมาก เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีมาบริหารส่วนงานต่างๆ หรือที่เรียกว่าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

สรุปความหมายปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การประชาสัมพันธ์ การเชิญชวนหรือการสื่อความหมายออกไป เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่ขาดการรับรู้หรือเพิกเฉยต่อการเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ และให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนไปในทางที่ดีขึ้น

ปัจจัยการรณรงค์หาเสียง

ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งระดับชาติ สิ่งสำคัญที่สำคัญที่สุดในการทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงหน้าที่ของตนเอง ในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตน ให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนนั้น คงหนีไม่พ้นการรณรงค์หาเสียงและการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ในการออกไปใช้สิทธิของตนเอง ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการรณรงค์หาเสียง และการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

ปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง^{๑๖} คือการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในปัจจุบันพรรคการเมืองต่างๆ ได้นำกลยุทธ์และการสื่อสารมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวจิตใจให้ประชาชนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมนั้น โดยเฉพาะในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พรรคการเมืองต่างๆ จะพยายามนำกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้ เพื่อจูงใจประชาชนให้คอยตาม

^{๑๕} อนันตชาติ บัวสุวรรณ, "การสื่อสารทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปในพื้นที่ภาคใต้", *คุณวินิพนธ์ปรัชญาคุณภัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๑), หน้า ๒๕-๒๖.

^{๑๖} วัชรวิชัย ไชยสาร, *ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๔๙-๕๒.

ข้อเสนอของตน และเพื่อให้ผู้สมัครในสังกัดพรรคได้รับคะแนนเสียงสูงสุด หรือชนะการเลือกตั้งทำให้ผู้สมัครในสังกัดพรรคได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ดังนั้นกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงมีความสัมพันธ์กับคะแนนเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองที่มีกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่สามารถทำให้ประชาชนได้ยินได้เห็น และมีความคุ้นเคยกับนักการเมือง อันจะนำไปสู่ความไว้วางใจความนิยมชมชอบและการให้การสนับสนุน โดยการลงคะแนนเลือกผู้สมัครของพรรคการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำให้พรรคการเมืองมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมาก เนื่องจากการนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผสมผสานมาใช้ พรรคการเมืองจะนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. ประเภทการสื่อสารมีความหลากหลายและขยายตัวอย่างรวดเร็ว
๒. ประชาชนมีเวลาในการรับสื่อน้อยลง และให้ความสนใจสื่อต่างประเภทกัน แต่ปริมาณของการโฆษณามีมาก เช่น ในช่วงของการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน
๓. การเข้าถึงข้อมูลของประชาชนไม่ได้อยู่ที่สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างเดียว แต่ประชาชนให้ความสนใจเรื่องอื่นๆ มาก เช่น จดหมาย การสัมมนา เคเบิลทีวี เป็นต้น
๔. การสื่อสารการตลาดเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นการนำเสนอข้อมูลที่จะโน้มน้าวจิตใจหรือจูงใจ และอาจถึงกับเป็นการโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในสังกัดพรรคการเมืองของตน
๕. ภาวะการแข่งขันทางการเมืองของแต่ละพรรคการเมืองทวีความรุนแรง และความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยการรณรงค์หาเสียง คือความพยายามที่จะแจ้ง บอกรับทราบ ชักจูงและระดมความเป็นระบบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่กับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกันไม่ออก ในส่วนของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้จำแนกการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งออกเป็น ๔ ประเภทคือ ประเภทแรก การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และการโฆษณา เช่น การโน้มน้าวให้ข้อคิดเห็น ป้ายโฆษณาและใบปลิว เป็นต้น ประเภทที่สอง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ได้แก่ สิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ประเภทที่สามการเงินหาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน เช่น การปราศรัย เพื่อนฝูงพรรคพวก และหัวหน้าคะแนน เป็นต้น และประเภทที่สี่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมาย และการ

รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย เช่น การปราศรัยหาเสียง การใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ การใช้อำนาจและอิทธิพลข่มขู่บังคับ^{๑๗} เป็นต้น

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้แบ่งออกเป็น ๒ หัวข้อใหญ่ๆ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับว่าเป็นกระบวนการอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ ในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารประเทศของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แสดงเจตนารมณ์ในทางการเมือง ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอาจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งก็ได้ ซึ่งโดยปกติ ในแต่ละประเทศจะมีกฎหมาย กฎระเบียบบังคับ หรือระเบียบปฏิบัติและกรอบทางสังคมเป็นตัวกำหนดวิธีการหาเสียงเงินทุนที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นการสร้างความยุติธรรมและความเสมอภาคให้เกิดขึ้นระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง^{๑๘}

กล่าวโดยสรุป การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่มีความสำคัญในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง โดยผ่านยุทธวิธีต่างๆ เช่น การปราศรัยหาเสียงการใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ การใช้อำนาจและอิทธิพลข่มขู่บังคับ เป็นต้น เป็นการจัดองค์การบริหารการหาเสียงและยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง และช่วงเวลาการรณรงค์หาเสียง ตลอดจนการนำกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้ในการดำเนินกิจการทางการเมือง

ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง คือการที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ใช้ช่องทางหรือวิธีการต่างๆ การใช้เทคนิคการในการติดต่อสื่อสาร ส่งข่าวสาร รับข้อมูลกับประชาชน เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองสามารถชนะการเลือกตั้ง

โดยทั่วไปแล้วการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีแนวทางอยู่ด้วยกัน ๒ แนวทางหลัก คือ

๑. การรณรงค์หาเสียงด้านกว้าง เป็นการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่างๆ ได้แก่ ป้าย คัดเอาท์ โปสเตอร์ แผ่นปลิว และการ์ด ตลอดจนการปราศรัยหาเสียง ทั้งกรณีปราศรัยใหญ่และการ

^{๑๗} เพียงกมล มานะรัตน์, “การเลือกตั้งเป็นการศึกษากระบวนการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ๒๕๔๓).

^{๑๘} ตนุชา เรียงโพน, “การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหม่มม่น ศึกษากรณีเฉพาะการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ๒๕๕๐).

ปราศรัยย่อย ที่ไม่มีลักษณะการมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง โดยเฉพาะให้ถือว่าเป็นการรณรงค์หาเสียงด้านกว้างทั้งหมด

๒. การรณรงค์หาเสียงด้านลึก เป็นการเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงระดับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลโดยตรง นอกจากนั้นยังมีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นแนวทางย่อยของการใช้ระบบตัวแทนหรือหัวคะแนนกับแนวมวลชน หรือการเข้าหามวลชนโดยตรง ในลักษณะของการเดินหรือการเคาะประตูบ้านตามที่รู้จักกันทั่วไป โดยปกติแล้วผู้สมัครแต่ละคนมักจะมีแนวทางการรณรงค์หาเสียงที่มีจุดเน้นต่างกัน บางคนถนัดในแนวด้านกว้างมากกว่าด้านลึก บางคนถนัดด้านลึกมากกว่าด้านกว้าง หรือบางคนอาจถนัดทั้ง ๒ ด้าน การถนัดและเน้นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ต่างกันนี้ หากทราบข้อเท็จจริงในตัวผู้สมัครแต่ละคน ก็จะทำให้ทราบถึงแนวทฤษฎีของบุคคลนั้นๆ ทั้งนี้ผู้ที่เน้นด้านกว้างก็จะมีโอกาสทฤษฎีกว้าง เช่น เสียค่าใช้จ่ายในการทำสื่อโฆษณาต่างๆ อย่างมากมาย ส่วนผู้ที่เน้นด้านลึกในแนวการใช้ระบบตัวแทนหรือหัวคะแนน มักจะพบการทฤษฎีในการซื้อขายเสียง ส่วนผู้ที่ถนัดการเคาะประตูบ้านหรือการออกเดินเยี่ยมเยียนประชาชนก็มักจะเป็นผู้ที่เหนียวแน่น และมักไม่พบการทฤษฎีสำหรับผู้สมัครกลุ่มนี้

การรณรงค์หาเสียงในประเทศไทยมีวิธีการต่างๆ มากมาย สุดแล้วแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองใดจะใช้วิธีการหาเสียงรูปแบบใด แต่ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้วิธีการหาเสียงแบบใด ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงเลือกตั้งในการเป็นผู้แทนราษฎรมักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างดี และสามารถใช่วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิจัยพบว่า การประสบความสำเร็จในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม มีการวางแผนรณรงค์ที่มีประสิทธิภาพ การใช้บทบาทของหัวคะแนนให้มีผลดีและวิธีการต่างๆ^{๑๙}

การรณรงค์หาเสียง เทคนิค วิธีการรณรงค์หาเสียงขึ้นอยู่กับสถานภาพความสามารถและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สมัคร ตลอดจนทรัพยากรในการรณรงค์หาเสียง สถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง เจือปนเกี่ยวข้องกับเวลาซึ่งลักษณะดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

๑. เก็บข้อมูลพื้นฐานทางสถิติ เกี่ยวกับการเลือกตั้งครั้งก่อนทั้งหมด เพื่อทราบฐานเสียงของตนและคู่แข่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในเขตต่างๆ มีคุณสมบัติอย่างไร ใช้วิธีการอย่างไร วิธีการออกเสียงของประชาชนในเขตนั้นๆ จะออกเสียงเลือกตั้งเป็นรายบุคคลหรือหลายพรรค

^{๑๙} กระมล ทองธรรมชาติ และเชาวนะ ไตรมาศ, วัฒนาการของระบบรัฐธรรมนูญไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร ๒๕๔๕), หน้า ๕๒-๖๑.

๒. การจัดหาเสียงโดยเปิดเผย เช่น ป้ายประกาศ โปสเตอร์ การปราศรัย พบปะประชาชน และนอกจากการหาเสียงอย่างเปิดเผยแล้ว ต้องจัดองค์กรหัวคะแนนเพื่อสร้างความนิยมขึ้นกับอำนาจ บารมี ทรัพย์สิน ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับหัวคะแนนทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง^{๒๐}

สรุปได้ว่า ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองต้องใช้ ช่องทางหรือวิธีการต่างๆ การใช้เทคนิค ในการติดต่อสื่อสาร ส่งข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน เพื่อให้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง สามารถชนะการเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้งนั้นผู้สมัครจะต้อง เตรียมตัวให้พร้อม มีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การสำรวจข้อมูลต่างๆ ของการเลือกตั้งแต่ละครั้ง และนำมาปรับใช้หาข้อบกพร่อง หรือหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และการใช้บทบาทของ หัวคะแนนในพื้นที่ ซึ่งการรณรงค์หาเสียงนั้น จะต้องใช้เทคนิคและวิธีการรณรงค์หาเสียงตาม ความสามารถ และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สมัครตลอดจนทรัพยากรในการรณรงค์หาเสียง สถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง

๒.๒.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประเทศชาติไม่เสียผลประโยชน์และมีการพัฒนา ไปข้างหน้าตามวิถีระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนต้องไปใช้สิทธิ หรือไปลงคะแนนในการ เลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง และเป็นการไปใช้สิทธิและทำหน้าที่ตาม รัฐธรรมนูญอีกด้วย ได้มีนักวิชาการให้ความหมายในการใช้สิทธิไว้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๑} การแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในทาง การเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือก ผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน โดยความคาดหวัง ว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และ นโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็น กระบวนการใช้สิทธิทางการเมืองการปกครองของประชาชน นั่นเอง^{๒๒}

ปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๒๓} หมายถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญของการบริหาร ประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก

^{๒๐} วุฒิสภา, ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองยุคใหม่, หน้า ๔๙-๕๒.

^{๒๑} วุฒิสภา, ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองยุคใหม่, หน้า ๔๑.

^{๒๒} พิระพล ยศธสาร และคณะ, การศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรณรงค์เผยแพร่การ ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งระบบใหม่ของคณะกรรมการ, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๔๖), หน้า ๒๙.

^{๒๓} สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา, ความสำคัญของการติดตามตรวจสอบ การเลือกตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www๒. Ccl.go.th> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

ไม่ได้หมายความว่าถึงความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ หากแต่การใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ต้องมีลักษณะดังนี้

๑. การใช้สิทธิโดยอิสระ คือการใช้สิทธิเลือกตั้ง ต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับ หรือข่มขู่ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๒. การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย หรือสามารถล่วงรู้ได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครคนใดหรือออกเสียงอย่างไร การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

๓. ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนละ ๑ เสียงเท่านั้น

๔. ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๔} การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ง่ายและชัดเจนที่สุด ถือเป็น การแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการใช้สิทธิคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ และใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

กล่าวโดยสรุป การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการใช้สิทธิของประชาชนทางการเมือง หรือสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ที่ประชาชนทุกคนพึงมี และสามารถใช้อย่างอิสระ ถูกกฎหมายในการเลือกตั้ง โดยไม่ถูกจำกัดจากรัฐบาล

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง^{๒๕}

(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร จะขอลงทะเบียนเพื่อออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง ณ สถานที่และตาม

^{๒๔} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การใช้สิทธิเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^{๒๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://th.wikisource.org/wiki.com> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

วันเวลา วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๙๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

- (๑) เป็นภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (๔) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

สรุปได้ว่า การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นหน้าที่ของประชาชนมีสัญชาติไทย และมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ หรือสิทธิของตนเอง และยังเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ตามหลักและตามวิถีที่กำหนดขึ้นมา

๒.๒.๓ ปัจจัยของการติดตามตรวจสอบเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งทุกครั้ง เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วต้องมีการตรวจสอบดูความเรียบร้อยของการเลือกตั้ง โดยการเลือกตั้งมีความสุจริต เทียบธรรม แก่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งทุกครั้งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวความคิดและความหมายของการตรวจสอบและติดตามผลการเลือกตั้งดังนี้

การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้งมีความสำคัญดังนี้

๑ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

๒ เพื่อให้มีการสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง แจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง และการดำเนินงานของศูนย์การเลือกตั้ง

๓ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง

๔ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่างๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง^{๒๖} เป็นต้น

การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๗} การที่ประชาชนเข้าร่วมการรับฟังติดตามตรวจสอบการทำงาน และพฤติกรรมของคณะกรรมการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างเที่ยงธรรมสุจริต และให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ตรวจสอบติดตามการทำงานของผู้ได้รับเลือกตั้งของท้องถิ่น

การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๘} การเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรับฟังติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง การเฝ้าดูการนับคะแนนเลือกตั้ง การทำหน้าที่ของผู้ได้รับการเลือกตั้ง รวมทั้งการทำงานและพฤติกรรมของผู้ได้รับการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสมีความเชื่อมั่น มีความเที่ยงธรรมสุจริต และให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายตรวจสอบติดตามการทำงานของผู้ได้รับเลือกตั้งของท้องถิ่น

การติดตามผลการเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๙} กระบวนการดำเนินงานด้านการควบคุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าของภารกิจการเลือกตั้ง และหรือประเมินว่าภารกิจการเลือกตั้งสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยปกติจะต้องกำหนดดัชนีการติดตามประเมินผล เพื่อเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ว่าสถานการณ์ที่ตรวจสอบวัดได้นั้นบรรลุหรือไม่บรรลุ เมื่อเทียบกับเกณฑ์หรือดัชนีที่กำหนดประโยชน์ของการติดตามประเมินผลไม่เพียงแต่ช่วยให้ทราบความก้าวหน้าหรือความล่าช้าของการดำเนินการ โดยใช้ดัชนีประเมินว่าการดำเนินการใกล้ถึงเป้าหมายที่กำหนดแค่ไหนเพียงไรแล้วยังสามารถช่วยให้วิเคราะห์เพิ่มเติมให้ทราบปัญหาเหตุแห่งความสำเร็จ และความล้มเหลวดังกล่าวได้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางเดินทางต่อไปได้

^{๒๖} สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง, **รูปแบบของการมีส่วนร่วม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

^{๒๗} มัลลิกา ฉิมพาลี, “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลู่เหล็ก อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๔), หน้า ๕.

^{๒๘} เอกราช วรรณพงศ์ มัลลิกา ฉิมพาลี, “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปะคำ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๔).

^{๒๙} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, **ประชาธิปไตย**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://th.wikipedia.org/wiki>. [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

กล่าวโดยสรุป การติดตามผลการเลือกตั้งหรือการตรวจสอบการเลือกตั้ง หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในการรับฟังและติดตามตรวจสอบการทำงาน หรือพฤติกรรมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าการเลือกตั้งมีความสุจริต เทียบธรรม แก่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ เพราะการเลือกตั้งทุกครั้ง มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หรือผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ได้ทำหน้าที่ของผู้ได้รับเลือกตั้งตามนโยบายที่ให้ไว้หรือไม่ และติดตามความก้าวหน้าของภารกิจการเลือกตั้งหรือประเมินว่าภารกิจการเลือกตั้งสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และจะทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม

๒.๒.๔ การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้ง เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจในตัวแทนของปวงชนที่ใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย จึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งดังนี้

การเลือกตั้ง^{๓๐} เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยได้ง่ายที่สุด การเลือกตั้ง ถือเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่มีอายุครบ ๑๘ ปี เพื่อไปทำหน้าที่เลือกตัวแทนของตนเองเข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติในรัฐสภา โดยการออกกฎหมาย และเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริต และเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ เช่น สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง และ ช่วยแจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิ์ขายเสียงเมื่อพบเห็น รวมทั้งใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิก หรืออาสาสมัครขององค์การเอกชน ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับ ต่าง ๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปแสดงสิทธิของตนเองตามรัฐธรรมนูญ ในการออกเสียงเลือกตั้งบุคคลหรือคณะบุคคล เพื่อที่จะเป็น

^{๓๐} จุลสาร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๑), หน้า ๒๑.

ตัวแทนของตนเข้ามาทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หรือการบริหารประเทศแทนตน^{๓๑}

การเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทน หรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่ที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง^{๓๒}

กล่าวโดยสรุป การเลือกตั้ง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ในกาใช้สิทธิของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจในตัวแทนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย

๒.๒.๕ หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

หลักการเลือกตั้งโดยตรง การเลือกตั้งผู้แทนอาจเป็นการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามหลักประชาธิปไตย เรียกร้องให้ต้องเป็นการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ระหว่างประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง กับประชาชนผู้รับการเลือกตั้ง ตลอดจนระหว่างการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้ง กับผลการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะต้องไม่มีบุคคลใดหรือการตัดสินใจใดๆ มาแทรกกลาง หรือที่เรียกว่าปราศจากคนกลางนั่นเอง เนื่องจากการเลือกตั้งโดยตรงนี้ถือว่า เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน และเมื่อได้แสดงออกไปแล้วก็ไม่มีผู้ใดอีกที่จะมีอิทธิพลต่อผลการเลือกตั้งได้อีก^{๓๓}

หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป หลักการนี้เป็นหลักการที่เห็นว่า โดยหลักแล้วประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งอาจมีการจำกัดหรือตัดบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเหตุผลทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม เช่น การสงวนการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งด้วยฐานะทางการเงิน หรือการชำระภาษี หรือการศึกษา เป็นต้น

^{๓๑} สารวุฒิสภา, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฉบับที่ ๙, เอกสารเผยแพร่ในวงงานวุฒิสภา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕.

^{๓๒} วัชรวิชัย, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, หน้า ๘-๙.

^{๓๓} เอกบุณญ วงศ์สวัสดิ์, การเลือกตั้ง: ดัชนีชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=๑๓๕๓ [๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๒].

แต่อย่างไรก็ตาม หลักการเลือกตั้ง โดยทั่วไปนี้มิได้หมายความว่า จะไม่สามารถจำกัดขอบเขต เกี่ยวกับสิทธิในการเลือกตั้งได้เลย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สิทธิเลือกตั้งไม่เคยเป็นการเลือกตั้ง โดยทั่วไปอย่างแท้จริงเลย เพราะอย่างน้อยที่สุดเราก็เห็นได้ด้วยประสบการณ์ว่า มิใช่ว่าคนไทยทุกคนจะมีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดอายุขั้นต่ำของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การจำกัดขอบเขตของสิทธิเลือกตั้ง ย่อมทำได้ตราบเท่าที่ยอมรับกันว่ามิใช่เหตุผลเพียงพอ ไม่ขัดต่อหลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป

หลักการเลือกตั้งโดยเสรี หมายถึง เป็นหลักที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งก็ดี ประชาชนผู้มีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งก็ดี สามารถแสดงออกซึ่งสิทธิของตน โดยปราศจากการใช้กำลังบังคับ หรือความกดดันทางจิตใจ ตลอดจนการใช้อิทธิพลใดๆ ต่อการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้ง หรือสมัครรับเลือกตั้งดังนั้น การใช้อิทธิพลใดๆ ครอบงำการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จนเห็นได้ชัดว่าขัดต่อหลักการเลือกตั้ง โดยเสรีแล้วย่อมเป็นสิ่งต้องห้าม ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของภาครัฐ หรือบรรดาเอกชนต่างๆ ก็ตาม

หลักการเลือกตั้งโดยเสมอภาค เป็นหลักที่เรียกร้องให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีความเท่าเทียม หรือเสมอภาคกันในการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คนหนึ่งจะมีสิทธิพิเศษมากกว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งคนอื่นไม่ได้ ในส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเสียงเท่ากัน และคะแนนเสียงทุกเสียงต้องมีน้ำหนักเท่ากัน เช่น เมื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ไม่ว่าจะยากจนหรือร่ำรวย หรือมีกำเนิดอย่างไรก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน ในส่วนของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือการเสมอภาคกันในการแข่งขันการเลือกตั้ง เช่น ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด ก็ต้องเป็นผู้ที่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ รวมถึงการที่รัฐจะต้องให้หลักประกันความเสมอภาคเท่าที่จะทำได้ในการแข่งขันเลือกตั้งด้วย เช่น การแบ่งเขตเลือกตั้งหรือการกำหนดและควบคุมค่าใช้จ่ายในการแข่งขัน

หลักการลงคะแนนลับ หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิ์ของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด เอกสิทธิ์นี้ จะได้รับการปกป้องพิทักษ์ก็โดยการออกเสียงลับ โดยผู้ออกเสียงไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าตนเองเลือกใคร ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไป โดยบริสุทธิ์ปราศจากการข่มขู่ บีบคั้นจากอิทธิพลใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง

การเลือกตั้ง จะมีความหมายและถือเป็นฐานที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้น จะต้องมีหลักเกณฑ์ซึ่งเป็นแกนกลางที่ยอมรับกันทั่วไปในสากล ดังนี้คือ^{๓๔}

^{๓๔} วุฒิสภา, “การปฏิรูปการเมืองไทยกับระบบการเลือกตั้ง”, เอกสารทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๐), หน้า ๗.

๑. หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) หมายถึง การให้ความเป็นอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง โดยมีได้ขู่มบังคับให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

๒. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) หมายความว่า การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งปกติทุก ๔ ปี เป็นต้น

๓. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ รัฐบาลจะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันไม่ให้มีการคดโกงในการเลือกตั้ง เกิดขึ้นโดยการให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุด ทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

๔. หลักการออกเสียงทั่วถึงทั้งชายหญิง (Universal Suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึงแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่รับรองกันทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลวิกลจริตหรือมีจิตบกพร่อง เป็นต้น

๕. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งแต่ละครั้งจะต้องมีคุณสมบัติหรือหลักการสำคัญ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญต่อประชาชนในการแสดงเจตจำนง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการไปทำหน้าที่ใช้สิทธิของตนเอง เลือกผู้แทนในระดับต่างๆ โดยเลือกผู้ที่ตน เห็นว่าประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการ โดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัคร ซึ่งการมอบอำนาจให้ใครก็ตามทำหน้าที่แทนเรา จะต้องมอบด้วยความระมัดระวัง เพราะผลกระทบจากการใช้อำนาจนั้นจะส่งผลต่อตัวเราเอง และสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๒.๓ แนวคิด

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนในการคิด ริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือของประชาชนในประเทศ ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้ามาร่วมรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมเป็นการ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและช่วยเหลือระหว่างกัน ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อ ส่วนรวมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม

๒.๓.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง “ความหมายของการมีส่วนร่วม” ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้วิจัย ได้คัดเลือกเพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง^{๓๕} การร่วมคิดร่วมทำ ได้แก่ การอาสาสมัคร การอุทิศตน การบริจาคเงินทองข้าวสาร เครื่องใช้ให้แก่ท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาช่วยงานสาธารณะ ได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง^{๓๖} การเคลื่อนย้ายอำนาจรัฐสู่ประชาชน เพื่อพึ่งและพัฒนาตนเอง โดยส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และพลังอำนาจของประชาชนให้เป็นตัวหลักในการแก้ไขปัญหา โดยส่วนอื่นเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง^{๓๗} การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดไว้ให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากการสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายรัฐ

การมีส่วนร่วม หมายถึง สถานการณ์ที่คนส่วนหนึ่งมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ด้วยการมีสำนึกร่วมกัน มีอัตลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นและความห่วงใย ความสนใจและการทำต่างๆ เพื่อสนับสนุนกดดันเรียกร้อง และตรวจสอบภาครัฐและภาคธุรกิจให้ทำงานด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ เพื่อการอยู่ดีกินดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องในด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่ อาศัยการมีส่วนร่วมเป็นตัวกระตุ้นให้ทำงานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมในการบริหารงานเป็นทั้งเครื่องมือและกระบวนการในกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติการกิจต่างๆ ขององค์กร การที่บุคคลมีส่วนร่วมเกี่ยวในกิจกรรมต่างๆ ย่อมทำให้บุคคลมีความผูกพันต่อกิจกรรมนั้นและมีความผูกพันต่อองค์กรในที่สุด จึงทำให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทำให้การมีความเกี่ยวข้องก่อให้เกิดความผูกพัน^{๓๘}

การมีส่วนร่วมอาจจะเริ่มต้นง่ายๆ จากความหมายการพัฒนาจากข้างล่างแทนวิธีการพัฒนาจากนโยบายเบื้องต้นบนจุดเริ่มต้นที่ง่ายๆ ก่อนที่จะพิจารณาไปถึงตัวบุคคลก็คือ การกระจาย

^{๓๕} เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ๑ ทศวรรษแห่งประชาธิปไตยไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิติใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

^{๓๖} อาจารย์ ศิริพูล, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลและการพัฒนาท้องถิ่นยั่งยืนจังหวัดขอนแก่น, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการพัฒนาพื้นฐาน, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๓๗} จันทรา สุทธจारी, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายกฎหมาย, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

^{๓๘} ชาติชาย ฌ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔.

อำนาจของการวางแผนจากส่วนกลางไปเป็นการวางแผนจากส่วนภูมิภาค ซึ่งต้องอาศัยแนวความคิดของการพัฒนามาจากข้างล่างนั่นเอง^{๓๙}

การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญของกระบวนการทางการเมืองและกระบวนการในการจัดการต่อปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานของสังคมยุคใหม่ ที่เน้นปัจจัยในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) หลักความมีส่วนร่วมประกอบด้วยความสัมพันธ์ของโครงการต่างๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น หรือจำนวนข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินงานเรื่องราวต่างๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม^{๔๐}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมการร่วมกันของบุคคลในกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะการร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมตัดสินใจ เป็นการประสานความรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผลและร่วมกันรับผลประโยชน์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการทำงานของบุคคลร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตน หรือกลุ่มได้ตั้งไว้ด้วยความสมัครใจมิได้ถูกบีบบังคับ

๒.๓.๒ ประเภทของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดตามโครงการหรือนโยบาย เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยี การบริหารการจัดการ การติดตามประเมินผลรวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการหรือนโยบายการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน

ประเภทของการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วม

^{๓๙} สมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙๘.

^{๔๐} สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, **รายงานประจำปี ๒๕๔๑-๒๕๔๓**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

ในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น^{๔๑}

การมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย ๓ มิติ คือ

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจว่าควรทำและไม่ควรทำอย่างไร
๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามที่ได้วางไว้
๓. การแบ่งสรรประโยชน์จากโครงการที่สร้างขึ้น^{๔๒}

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะการใช้สิทธิในกระบวนการทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการคิด การแสดงออก การแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

๒.๓.๓ รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งก็ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในแง่มุมต่างๆ ขึ้นอยู่กับการให้คำจำกัดความหรือนิยามนั้นๆ ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ^{๔๓} คือ

๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(decision- making) ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

^{๔๑} เมตต์ เมตต์การุณจิต, การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บิ๊คพอยท์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

^{๔๒} White, A.L., *The Homeward Tide*, (London: Granada, ๑๙๘๑), p. ๑๘.

^{๔๓} โคเฮน และ อีฟโฮฟ, อังใน จุฑามาต ศรีสิริพรพันธ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดเชิงเทรา”, *ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

๒) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (implementation) ซึ่งอาจเป็นไปได้ในรูปแบบของการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมบริหาร การร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมแรงร่วมใจ

๓) การมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์ (benefits) ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ซึ่งนับว่าเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่ารูปแบบที่แท้จริงนั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ ๔ ขั้นตอนคือ

๑. การวางแผนชุมชนนั้น ต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วย

๒. การดำเนินกิจกรรมชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริหาร การใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร

๓. การใช้ประโยชน์ชุมชน ต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและควบคุมทางสังคม

๔. การได้รับผลประโยชน์ชุมชน ต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์ในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือวัตถุก็ได้^{๔๔}

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๖ รูปแบบคือ

๑. การเลือกตั้ง (Voting) มิลเบธ พบว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แยกจากกิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นบุคคลที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง สำนึกในบรรทัดฐานของสังคม และวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ซึ่งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ต้องการสื่อสารและแรงจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ

๒. เป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง รณรงค์หาเสียง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง บริจาคเงินช่วยเหลือพรรคหรือผู้สมัครชักชวนประชาชนไปลงคะแนนเสียงสนับสนุนพรรคการเมือง การเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องอาศัยความตื่นตัวและความสนใจอย่างแท้จริง จัดอยู่ในประเภท “พวกนักรู้” (Gladiators)

^{๔๔} W.H.O. (World Health Organization, ๑๙๗๘, อ้างถึงใน ทิพย์วิภา เทศวิศาล, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดสำโรง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (นันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๓), หน้า ๕๔.

๓. เป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community activists) คือการร่วมกันขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาสังคม การทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม การเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจการสาธารณะอื่น ๆ หรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม

๔. การติดต่อกับทางราชการ (Contracting officials) คือ การมีส่วนร่วมที่มีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น ติดต่อราชการ เรื่องภาษี โรงเรียน การทำถนน เป็นต้น เรียกว่าการมีส่วนร่วมอย่างแคบ (Parochial Participation)

๕. เป็นผู้ทักท้วง (Protestors) คือการเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดการจลาจล เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเปิดเผยต่อสาธารณชน ถ้ารัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม

๖. เป็นผู้สื่อข่าว (Communicators) คือ การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การส่งจดหมายสนับสนุนผู้นำเมื่อเขาทำความดี และเข้าร่วมแก้ปัญหาทางการเมือง ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ เขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบ “ผู้สื่อข่าว” มักเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจการเมืองมาก^{๔๕}

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๔ รูปแบบคือ

๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำ เพราะทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบาย เพื่อคะแนนเสียงของตน ขอบเขตผลผลิตของการเลือกตั้งกว้างขวางมาก และมีอิทธิพลเหนือการเมืองทั้งหมด เพราะการรวมความชื่นชอบของประชาชนและกดดันทำให้คะแนนเสียงเป็นเหมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล

๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง หากประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น ทำให้สามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้ง ผลผลิตการรณรงค์หาเสียงนำไปสู่ความขัดแย้งได้และเป็นกิจกรรมที่ยาก ต้องการความคิดริเริ่มมากกว่าการลงคะแนนเสียง ขอบเขตการรณรงค์หาเสียง ได้แก่ ชักชวนให้ผู้อื่นลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างกระตือรือร้นเพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง

๓. การติดต่อขั้นต้นของประชาชน หมายถึง การติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นการกระทำตามลำพังโดยตัดสินใจเกี่ยวกับเวลาและเป้าหมาย การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้สามารถคาดหวังในประโยชน์ได้มาก เนื่องจากบุคคลสามารถตัดสินใจเลือกเรื่องที่ต้องการติดต่อ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ

^{๔๕} Mibrath, Lester W., *Political Participation*, (New York: University of Buffalo Press, ๑๙๗๑), pp. ๑๒-๑๖.

๔. กิจกรรมที่ร่วมมือกัน คือ การกระทำร่วมกันที่เป็นกลุ่มหรือองค์กรในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินการของรัฐบาล การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเวลาใด หรือเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้^{๔๖}

รูปแบบและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะกว้างและชัดเจนไว้ ๓ รูปแบบ

๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) ซึ่งเห็นว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำ เพราะทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อคะแนนเสียงของตน แต่คะแนนเสียงดังกล่าวนี้คือความเห็นเกี่ยวกับความชื่นชมของพลเมืองที่มีต่อผู้นำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น มิได้แสดงความชื่นชอบเป็นพิเศษ สำหรับขอบเขตของผลผลิตของการเลือกตั้งนั้นกว้างขวางมาก และมีอิทธิพลเหนือพลเมืองและแรงกดดัน ทำให้คะแนนเสียงเป็นเหมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล

๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง (Campaign activity) ซึ่งพบว่า การที่พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ทำให้สามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้งได้ โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน และมีอิทธิพลต่อผู้นำไว้เช่นเดียวกับกิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความคิดริเริ่มสร้างมากกว่าการลงคะแนนเสียงสำหรับขอบเขตของกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง

๓. การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม (Cooperative activity) ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ คือ การกระทำร่วมกันเป็นกลุ่มหรือกลุ่มองค์กรในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของรัฐบาล การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้ และจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ นอกจากนี้อาจเป็นการกระทำร่วมกันในกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากกว่ารูปแบบที่ ๒ เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความคิดริเริ่มบ้างเช่นกัน สำหรับขอบเขตของกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ได้แก่ การทำงานร่วมกับคนอื่นๆ เกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น การตั้งกลุ่มทำงานเพื่อท้องถิ่นและเป็นสมาชิกที่บทบาทในหาทางแก้ปัญหาชุมชน การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับคนอื่นๆ การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับพิเศษร่วมกับคนอื่นๆ การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับสังคม และการติดต่อเจ้าหน้าที่ระดับพิเศษเกี่ยวกับปัญหาสังคม^{๔๗}

^{๔๖} Nei, Norman, H. and Verba, Sydney (EDS), *Handbook Political Science Non Government Politic Reading*, (Massachusetts; Addison Wesley, ๑๙๗๕), pp. ๙-๑๒.

^{๔๗} จุฑามาศ ประยูรทอง, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: กรณีศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗), หน้า ๕.

การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น ๓ ประเภท^{๔๔} ได้แก่

๑) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

๓) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การได้เข้าไปเกี่ยวข้องที่อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรงหรือทางอ้อม ในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้ โดยอาจจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน หรือองค์กรประชาชนได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจปัญหาของตนและตระหนักถึงสิทธิของตน การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่รวมกัน ๒ ประการ ได้แก่ (๑) ต้องเป็นไปตามความสมัครใจ และ (๒) ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ นอกจากนั้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมือง และกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้

๒.๓.๔ ระดับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึง “ระดับการมีส่วนร่วม” ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐการนั้น (International for Participation) ได้แบ่งเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

^{๔๔} เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ, ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง, หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ, (นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓.

๑) การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการ ข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน

๒) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ

๓) การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในความต้องการของตนว่ารัฐจะนำไปพิจารณาเป็นทางเลือก

๔) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นส่วนหนึ่งกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

๕) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย^{๔๙}

ระดับการมีส่วนร่วม ออกเป็น ๕ ระดับ คือ^{๕๐}

๑) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน / ครอบครัว / ชุมชนของตน

๒) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เช่น การร่วมรับรู้ข้อมูลของตนจากแพทย์ เพื่อจะเป็นแนวทางตัดสินใจให้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่แพทย์รู้เกี่ยวกับตนนั้น ตนเองอาจไม่รู้

๓) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co-decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้เสียด้วย โดยแบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมนั้นตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

๓.๑) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มที่โครงการจะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด ทำกิจกรรมอะไรบ้างเป็นต้น ผู้อื่นมีส่วนร่วมด้วยน้อย

๓.๒) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่

๓.๓) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นผู้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างน้ำ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ควรเป็นผู้มีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าหน้าที่เป็นต้น

๔) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนน ในชนบท

๕) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ด้านอื่นๆ

^{๔๙} กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร, การมีส่วนร่วมของประชาชน, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: [http:// www.moph.go.th](http://www.moph.go.th). [๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒].

^{๕๐} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗-๑๘.

โดยได้มีการแบ่งกระบวนการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ คือ

- ๑) ร่วมรับรู้
- ๒) ร่วมปรึกษาหารือ
- ๓) ร่วมตัดสินใจ
- ๔) ร่วมลงประชามติ

ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ๒ ระดับ^{๕๑} คือ

๑) การมีส่วนร่วมในระดับต่ำ หมายถึง หน่วยงานรัฐเป็นฝ่ายริเริ่ม คิดตัดสินใจให้มีโครงการหรือกิจกรรมขึ้นมา และเห็นว่าสมควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการด้วย

๒) การมีส่วนร่วมระดับสูง หมายถึง ประชาชนเป็นฝ่ายคิดริเริ่ม ตัดสินใจและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ เอง

สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมนั้นสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ๔ ประเด็นคือ

๑) ร่วมรับรู้ เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่างๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

๒) ร่วมปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

๓) ร่วมตัดสินใจ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๔) ร่วมลงประชามติ เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด

^{๕๑} เสรี พงศ์พิศ, การมีส่วนร่วมของประชาชน, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: [http:// www.phongphit.Com](http://www.phongphit.Com). [๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒].

๒.๓.๕ หลักการของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึง “หลักการของการมีส่วนร่วม” ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงผู้รับบริการได้มีส่วนในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุน รวมทั้งร่วมติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานและแนวคิดของหลักการมีส่วนร่วมตามแบบธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาล มีหลักย่อยๆ ที่ต้องคำนึงถึงรวม ๔ ประการ คือ การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อมูล การร่วมตัดสินใจ การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม^{๕๒}

๑) การรับฟังความคิดเห็น

การรับฟังความคิดเห็น เป็นการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียเพิ่มขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น ความสำคัญคือการรับฟังตั้งแต่เริ่มตระหนักถึงปัญหา ซาติชาย มุกสง ได้นำเสนอกรณีศึกษาในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนสวนยางพาราแห่งหนึ่งในภาคใต้จากรัฐบาลว่า เป็นการร่วมกันกำหนดวิธีการกินอยู่ของชุมชนเสียใหม่ ด้วยการไปมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ที่ได้สร้างธรรมาภิบาลในชุมชน (Community Good Governance) ขึ้น และได้เข้าร่วมต่อรองในการสร้างธรรมาภิบาลระดับชาติด้วย การมีส่วนร่วมเรียกร้องและร่วมแสดงเจตจำนงในการร่วมผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ และแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการกำหนด นโยบายการบริโภคที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดด้วยตนเอง^{๕๓}

๒) การให้ข้อมูล

เป็นวิธีง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ นั่นคือการตัดสินใจ แล้วมาแจ้งให้ทราบจะเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชนหรืออาจมีแต่ไม่มากนัก

^{๕๒} พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตฺโต, “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ มุสธมโม)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๐.

^{๕๓} ซาติชาย มุกสง, ธรรมาภิบาลการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้บริโภค: ศึกษากรณีกลุ่มผู้บริโภคสี่แยกสวนป่า อ.บางขัน จ.นครศรีธรรมราช, (นนทบุรี: สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ, ๒๕๔๘), หน้า ๓๔.

๓) การร่วมตัดสินใจ

การร่วมตัดสินใจ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นไป โดยเป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่างๆ เช่นการจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นเป็นต้น แล้วจึงไปสู่การวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน กล่าวคือ เป็นการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง^{๕๔}

๔) การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม

การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม คือ การพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ หรือการแสดงประชามติอื่นๆ เป็นต้น

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเสรีนี้รวมถึงการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน และประชาชน ในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมคือการมีรูปแบบการปกครองและการบริหารงานที่กระจายอำนาจ^{๕๕}

กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น มีความต่อเนื่องใน ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนประกอบด้วย การรับรู้เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนโครงการ

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกับเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของโครงการหรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วยซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ ๑ ซึ่งเป็นขั้นตอนการวางแผนต่อไป

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้มีการร่วมรับรู้ข้อมูลร่วมตัดสินใจร่วมสนับสนุน และร่วมติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน โดยหลักการของการมีส่วนร่วมมีหลักย่อยๆที่ต้อง

^{๕๔} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, *วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี*, (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๒), หน้า ๘๐.

^{๕๕} สมาน รัชสิโยภษุณี, *การบริการราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต*, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑-๑๒.

คำนี้ถึงรวม ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การรับฟังความคิดเห็น คือ การเชิญชวนให้มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น (๒) การให้ข้อมูล คือ การให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ เช่นการแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และ การทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการการใช้ข้อมูลข่าวสารนี้ต้องให้ความสำคัญที่องค์ประกอบของสื่อสาร เพื่อผลสัมฤทธิ์ของการให้ข้อมูลนั้นๆ (๓) การร่วมตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกัน ใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเท่าเทียมกันเป็นสำคัญ (๔) การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม คือ การสร้างความสามารถในการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องให้พัฒนาขึ้นไป เช่น การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การทำประชาพิจารณ์ หรือการทำประชามติ เป็นต้น

๒.๓.๖ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน ว่าเขามีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในทางใด ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีความสงบสุขในสังคมนั้นๆ ถ้าพิจารณาในแง่ของความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแยกความสำคัญได้ดังนี้

๑. เนื่องจากโครงการพัฒนาชุมชนในทุกโครงการ จะมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อให้ประชาชนกินดีอยู่ดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น รวมตลอดถึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นหากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชาชนเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนได้ยอมรับ และสนับสนุนต่อการพัฒนาชุมชน โครงการเหล่านั้นย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย และในทางตรงกันข้ามหากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายของโครงการ พัฒนาชุมชนไม่ให้การสนับสนุนจนถึงขนาดเท่าการต่อต้านแล้วโครงการพัฒนาชุมชนนั้นย่อมประสบความล้มเหลวในที่สุด^{๕๖}

๒. เนื่องจากการยอมรับว่าประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและต้องการต่างๆ ของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นผู้อาศัยในพื้นที่นั้นมานานอย่างต่อเนื่อง จึงน่าจะรู้เรื่องราวของปัญหาและต้องการ ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนนั้นๆ ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบปัญหาและความต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนา จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ และการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น

^{๕๖} ภูสิทธิ์ ชันติกุล, รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล; <http://www.ssuir.ssrui.ac.th/bitstream/ssuir/๓๒๒/๑/๐๔๗-๕๓.pdf> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๒].

๓. เนื่องจากตระหนักว่า แนวคิดของการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่จะใช้รูปแบบเดียวกันทั่วประเทศเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาความต้องการ ตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์พื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การที่จะให้รูปแบบของการพัฒนาชุมชนเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ นอกจากจะเป็นการแก้ไข้ปัญหาไม่ตรงจุดแล้ว ยังอาจสร้างความสับสนในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าชุมชนไม่ยอมรับไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับหรือชี้แนะให้เขา

๔. ส่วนประเทศที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย รัฐบาลให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง มาเป็นแนวทางในการปูพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นทุกระดับใน การพัฒนาชุมชนก็เช่นกัน แนวคิดของการพัฒนาชุมชนจะมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นๆ ช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับชุมชนจริงๆ อาทิความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักอดทนและอดกลั้นต่อความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพในสิทธิและหน้าที่เป็นต้น^{๕๗}

การมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้

๑) ทำให้ได้แนวทางแก้ไข้ปัญหาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องที่ กล่าวคือ การกำหนดแนวทางแก้ไข้ปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องที่นั้น ควรที่จะให้ประชาชนในท้องที่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ดีว่าความต้องการของตนคืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม สามารถแก้ไข้ปัญหาได้ถูกจุดและตรงประเด็น

๒) ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องที่ของตนแล้ว เขาย่อมรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็น ทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผล ประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

^{๕๗} สมบูรณ์ นันทวงศ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านสาธารณสุขศึกษาเฉพาะกรณีสถานีอนามัยกระทุ่มล้น อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๕๐.

๓) ทำให้ประชาชนรู้สึกรัก และหวงแหนในท้องที่ของตนเองจากข้อ ๒ เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาก็คือ ความรักความภูมิใจและความหวงแหนในท้องที่ของตน เนื่องจากตนเองได้มีส่วนร่วมทำให้ให้ท้องที่เจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

๔) ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่างๆ เท่ากับรับหลักการในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องที่แต่ละแห่ง เมื่อประชาชนในท้องที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

๕) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมพันธ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป^{๕๘}

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีค่ามาก เพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการหรือนโยบายที่จะสามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นตรงกับความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในทางใด ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีความสงบสุขในสังคมนั้นๆ อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการช่วยเหลือตนเอง อันเป็นการนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างดียิ่ง

๒.๓.๗ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ

๑) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชน และชุมชน (Inclusiveness)

๒) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนร่วมให้(Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ

^{๕๘} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

๓) เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ่มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน^{๕๙}

การมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ ๑๐ ประการ คือ

๑) ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

๒) การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพโดย (๑) ทางด้านปริมาณถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น

๒) ทางด้านคุณภาพ ควรให้ผู้มีส่วนร่วม มีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือ ความเป็นนาย-บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่าเป็นคุณภาพดี

๓) จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง(an end) คือจะให้เพียงบุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจ คิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจาการมีส่วนร่วมแล้วจะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

๔) การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่นเวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้ว ก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่างๆ ในพื้นที่กว้างขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

๕) การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษาแก่สังคมไปในขณะเดียวกัน แต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่องต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

๖) สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงมิใช่เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้ผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วคนก็มาร่วมคงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคมมีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้น และเกิดความรอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

^{๕๙} ขาดิชาชย ฌ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๕๙.

๗) มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผนดำเนินงานให้เหมาะสมว่าจะให้ บุคคล ใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารมีส่วนร่วมนี้ควรมี ตัวแทนผู้ ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้ความหลากหลายมากพอ

๘) การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหา โดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนชุมชน ได้รับสภาพที่เป็นจริง มากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความเข้าใจที่คิดหาทางแก้ไข ด้วยกันและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหาตนเองต่อไปได้

๙) คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่ มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคนคล้ายเอาก้อนหินมา กองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยมร่วมกัน

๑๐) ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณชั้นประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทย การมีอารมณชั้น จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้อารมณชั้น ดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้^{๖๐}

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่สำคัญมี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของ ชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

๒) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการ แนวทางโยการดำเนินงานกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

๓) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนมามีส่วนร่วมในการทำ ประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการ บริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

๔) การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจาก โครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจที่มีต่อสังคมหรือบุคคลได้

๕) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมใน การประเมินว่าโครงการพัฒนา ที่ดำเนินการขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่^{๖๑} การ ประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำ

^{๖๐} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, “การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง”, (กรุงเทพมหานคร: ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖), หน้า ๕๙.

^{๖๑} อีรพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓ -๒๔.

กันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกขั้นตอน มีความสัมพันธ์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอน การตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนั้นมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่มิพบทาบในทุกๆ เรื่องไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็น เรื่องของประชาชนที่จะคิด ซึ่งแนวความคิดนี้มีกรอบพื้นฐานและการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ดังนี้

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งการมีส่วนร่วมไว้ ๑๐ รูปแบบคือ

- ๑) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
- ๒) การมีส่วนร่วมในการออกเงิน (Financial Contribution)
- ๓) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Contribution)
- ๔) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
- ๕) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
- ๖) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน(Solicitor)
- ๗) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
- ๘) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่มการ (Entrepreneur)
- ๙) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (Employees)
- ๑๐) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)^{๒๒}

สรุปว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจะมีใน ๔ ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
- ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล^{๒๓}

ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

^{๒๒} กรรณิกา ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๓ – ๑๑๔.

^{๒๓} อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข, ๒๕๔๗), หน้า ๒๘.

๒. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

๓. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่อง หรือ ประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้^{๒๔}

จำแนกลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๑๒ รูปแบบคือ

๑) การเลือกตั้ง (Voting) การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด สามารถที่จะแสดงให้เห็นถึงแรงสนับสนุนจากประชาชน หรือกดดันให้รัฐบาลปรับนโยบาย เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอีกครั้ง แต่ระหว่างประชาชนและผู้นำนั้นจะมีการสื่อสารกันน้อยมาก การแสดงออกของประชาชนว่าพึงพอใจต่อผู้สมัครคนใดนั้น จึงไม่ปรากฏชัดเจนซึ่งความนิยมของประชาชนและแรงกดดันที่มีต่อผู้สมัคร จะเป็นผลทำให้ผู้สมัครแต่ละคนได้รับการคัดเลือกและจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล

๒) การรณรงค์การเลือกตั้ง (Campaign Activity) การรณรงค์การเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งจะเป็นการแสดงออกอย่างเด่นชัดของประชาชนว่านิยมหรือชื่นชอบผู้สมัครคนใดมากกว่าคนอื่น ๆ และเป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่าการไปเลือกตั้ง เพราะการจะแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะของความพึงพอใจ และจะทำให้ประชาชนได้เข้าไปใกล้ชิดกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มากขึ้น

๓) การติดต่อในฐานะพลเมือง (Citizen-Initiated Contacts) ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วๆ ไปมักจะมุ่งไปกิจกรรมในกระบวนการเลือกตั้งเท่านั้น แต่หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเลือกตั้ง ก็พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเราสามารถที่จะพิจารณาได้จากกิจกรรมบางอย่างที่แตกต่างออกจากกิจกรรมในการเลือกตั้ง นั่นคือ การที่เข้าไปติดต่อกับหน่วยงานของรัฐโดยนำเรื่องราวต่างๆ ที่เห็นว่าน่าสนใจหรือควรปรับปรุงเข้าสู่วาระการประชุม ถือเป็น การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเรียกว่าการติดต่อในฐานะพลเมือง โดยอาจจะแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ

๔) การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร (Cooperative Activity) เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปรวมกันเป็นกลุ่ม หรือ องค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและทางการเมือง คล้ายกับการติดต่อในฐานะพลเมือง แต่จะแตกต่างที่เป็นการรวมกลุ่ม โดยที่กลุ่มอาจจะเริ่มจากคนเพียงไม่กี่คน แต่ภายหลังก็จะมีคนอื่น ๆ ที่เห็นด้วยเข้ามารวมกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการตระหนักถึงที่

^{๒๔} อภิญา กังสนารักษ์, รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

เกิดขึ้น ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ กิจกรรมการรวมกลุ่มถือเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจน จะมีพลังและมีผลมากกว่าการที่บุคคลเพียงคนเดียวที่จะเข้าไปติดต่อ ซึ่งสามารถที่จะแสดงความต้องการหรือความพึงพอใจของประชาชนที่มี อธิปไตยต่อรัฐได้มากยิ่งขึ้น

๕) การลอบบี้ (Lobbying) หมายถึง การที่บุคคลพยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำทางการเมือง โดยหาทางที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายประเด็นเรื่องที่กระทบต่อประชาชนจำนวนมาก จากความเป็นจริงจะเป็นลักษณะของกิจกรรมที่มุ่งจะก่อให้เกิดแรงสนับสนุน หรือต่อต้านพระราชบัญญัติ หรือ การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร

๖) การประท้วง (Protest) มีลักษณะใกล้เคียงกับที่ Huntington เรียกว่า การใช้ความรุนแรง (Violence) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลโดยการทำร้ายร่างกาย หรือ ทรัพย์สิน

๗) การเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทของผู้สื่อข่าวทางการเมือง (Communicator) หมายถึง การที่บุคคลจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ส่งจดหมายแสดงความสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมืองในการดำเนินการที่เห็นว่าถูกต้อง หรือส่งคำประท้วงต่อการดำเนินงานที่เห็นว่าไม่ดี รวมถึงการเข้าพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาล เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นไปยังหนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่าง ๆ

๘) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มใด ๆ ซึ่งต้องการประโยชน์เฉพาะอย่าง ประสงค์ที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ หรือต้องการที่จะขยายผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวาง ต้องการที่จะหาหลักประกันให้กับผลประโยชน์ของตน หรือ ประสงค์ให้มีการสนับสนุนเพิ่มพูนผลประโยชน์ของตนให้มากยิ่งขึ้น

๙) การแสดงประชามติ (Referendum) เป็นการให้ประชาชนเข้าร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมายที่จะออกมามีผลบังคับใช้แก่ตน โดยที่กฎหมายเหล่านั้นผ่านการพิจารณาของสภาในขั้นต้นมาแล้ว ประชามติอาจจะมีทั้งแบบบังคับให้ประชาชนต้องแสดงประชามติ และไม่บังคับต้องให้แสดงประชามติก็ได้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นว่าอย่างน้อยเพียงใด

๑๐) การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (Initiative) ได้แก่ การชุมนุมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อทำคำร้องเสนอกฎหมาย และลงมติในบัตรเลือกตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่าง โดยไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา

๑๑) การเลือกออก (Recall) หมายถึง การให้อำนาจประชาชนในการถอดถอนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือ ปฏิบัติตนไม่สมควร

๑๒) การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญ เมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจปัญหานั้นได้^{๖๕}

สรุปว่า การที่มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมออกมาหรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมานั้นเกิดจากความต้องการของมนุษย์ วัฒนธรรมประเพณีระบบของสังคมและแรงจูงใจต่าง ๆ นั้นเอง ส่วนในการที่ประชาชนจะเขามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไข หรือ ปัจจัยหลายประการที่แต่ละคนมีแตกต่างกัน เช่น เงื่อนไขหรือปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และทางด้านส่วนบุคคล เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการกำหนดความสำเร็จและความเป็นไปได้ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน จากการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้น

๒.๔ หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔

จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวทางที่สำคัญคือ

๒.๔.๑ ความหมายของสังคหวัตถุ ๔

สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธ โดยเป็นภาษาบาลีแยกออกเป็น ๒ ศัพท์ คือ สังคห ๑ วัตถุ ๑ “สังคห” แปลเป็นภาษาไทยว่า สงเคราะห์ มีความหมายว่า ช่วยเหลืออุดหนุน “วัตถุ” ในที่นี้หมายความว่า เรื่อง รวมทั้ง ๒ ศัพท์ มีความหมายว่า เรื่องความช่วยเหลือจะช่วยเหลือกันด้วยวิธีอย่างไรบ้าง ท่านได้วางไว้เป็น ๔ อย่าง จึงจะถือว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นได้^{๖๖}

สังคหวัตถุ แปลว่า หลักการสงเคราะห์ หรือหลักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบ ธรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้มีอยู่ ๔ อย่าง คือ

๑. ทาน เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้ จะเห็นได้ชัดก็คือ บิดา มารดา ให้ปัจจัยดำรงชีพทุกอย่างแก่บุตรธิดา ครู อาจารย์ให้วิชา

^{๖๕} ไน และเวอร์บา อ้างถึงใน รุ่งโรจน์ เรื่องทรัพย์, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงสร้างอำนาจการบริหารส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐).

^{๖๖} สุทธิพงษ์ ปานเพ็ชร, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน”, รายงานการวิจัยอิสระ, (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

ความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ ๒ อย่าง คือ อามิสทานให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทาน ให้ธรรม หรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน

๒. ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำน่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน หมายความว่า การพูดจាន่ารัก พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การพูดนอกจากจะเป็นวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานแล้ว ต้องเป็นวาจาที่เป็น สัจจะ และมีประโยชน์แก่ผู้ฟังแล้ว ยังจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจได้มั่นคง

๓. อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายความว่า การทำประโยชน์ แก่คนอื่น เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๔. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอดันเสมอปลาย ไม่ถือตัว ความเป็นคนเสมอดันเสมอ ปลาย คือ จิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ ทอดทิ้ง หรือรังเกียจ เห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่ริษยาแครงคบเป็นอย่างไร ต่อไปก็เป็นอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง การวางตัวอย่างนี้ ย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

สังคหวัตถุ ๔ เมื่อทุกคนต่างประพฤตีสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง ๔ อย่าง เป็นคุณสมบัติ ยึดเหนี่ยวน้ำใจ ผู้อื่นให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือกัน อย่างวิเศษแท้^{๖๗}

สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลและประสานหมู่ชนในสามัคคี หลัก สงเคราะห์ประกอบด้วย ๔ ด้าน

๑) ทาน การให้ เอื้อเพื่อพ่อแม่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒) ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจามีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ การกล่าวคำสุภาพไพเราะ อ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ ประกอบด้วย เหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินยอมตาม

๓) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอด ถึงคำช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางธรรม

๔) สมานัตตตา ความเสมอดันเสมอปลาย การทำตนเสมอดันเสมอปลาย ปฏิบัติเสมอกัน ในชนทั้งหลาย และเสมอในสุข ทุกข์ โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขตลอดจนการวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^{๖๘}

^{๖๗} สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), **สังคหวัตถุ ๔**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราช วิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๕๓.

^{๖๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พระพุทธศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓-๑๔.

สังคหวัตถุ ๔ คือ ข้อปฏิบัติสำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

๑) ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้แก่ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันความสุขให้แก่กันและกัน ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของ และแบ่งปันน้ำใจบุคคลในครอบครัว ไม่ตระหนี่ถี่เหนียวใช้สอยหรือบริโภคสิ่งของแต่เพียงผู้เดียว

๒) ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน พูดด้วยจิตที่ปรารถนา รู้จักกาลเวลาในการพูดอย่างเหมาะสม และรู้จักการใช้คำพูด ไม่ใช่วาจาหักล้างเชือดเฉือนจิตใจของผู้อื่น หรือวาจาที่เป็นคำหยาบคาย กระทบกระเทือน ดุด่าเสียดสี อันจะก่อให้เกิดการขัดใจกันในครอบครัวได้

๓) อุตถจริยา การช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ได้แก่ การสงเคราะห์เกื้อกูลกันของบุคคลในครอบครัว เช่น การช่วยเหลือการทำงาน แบ่งเบาภาระของกันและกัน

๔) สมานัตตตา การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ บทบาทหน้าที่ของตนโดยวางตนเสมอต้นเสมอปลาย สามารถเข้ากับผู้อื่นได้^{๖๙}

สังคหวัตถุ ๔ คือ สิ่งที่เป็นเครื่องสงเคราะห์และยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน ๔ ประการ

๑) ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสารที่ใช้ในการทำงาน เช่น หากเพื่อนร่วมงานขาดเหลืออุปกรณ์สิ่งของ ก็นำมาแบ่งปันกันใช้ การเริ่มต้นด้วยการแบ่งปันวัตถุสิ่งของภายนอก จะช่วยสร้างนิสัยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการให้และรับ (Give and Take) เพราะนอกเหนือจากการแบ่งปันเรื่องของความรู้ ประสบการณ์ อันเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) แล้ว การแบ่งปันเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงานก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้วงจรของความรู้มีการขับเคลื่อน โดยเป็นการแบ่งปันความรู้ที่เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ด้วย

๒) ปิยวาจา คือ การแบ่งปันคำพูดดี ๆ คำพูดที่ไพเราะ พูดในสิ่งที่ประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะ พูดให้กำลังใจกัน ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า “ปิยวาจา” มีความสำคัญมากต่อการจัดการความรู้ในองค์กรเพราะการจะนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการจัดการความรู้เพื่อที่จะดึงความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ออกมาแลกเปลี่ยนกันนั้นต้องใช้ลักษณะของการ “พูดแลกเปลี่ยนกัน” เป็นหลัก

๓) อุตถจริยา คือ การแบ่งปันความรู้ การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ประโยชน์แก่ผู้อื่น การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นสิ่งที่ทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ดังนั้น หากองค์กรใดสามารถ

^{๖๙} พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย (แก้ววงค์น้อย), แนวคิดและวิธีการจัดการความรู้ทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๑๙.

ปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมี “อรรถจริยา” แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน เพราะเมื่อเพื่อนร่วมงานขาดความรู้ในเรื่องใด หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องใด ผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่หวงความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้แต่ขาดกำลังคน เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ยินดีที่จะเข้าไปช่วยให้งานสำเร็จ หรืออาจเรียกได้ว่า ทำให้พนักงานในองค์กรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

๔) สมานัตตา คือ การมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอจริงใจต่อกันความเสมอต้นเสมอปลายจะช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ไม่ระแวงกันและเป็นการสร้างความไว้วางใจกัน เชื่อใจกัน (Trust) เพราะถ้าคนในองค์กรไม่มีความไว้วางใจกัน หรือไม่เชื่อใจกัน พนักงานก็จะไม่อยากรนำความรู้ประสบการณ์ เทคนิคในการทำงานต่าง ๆ มาแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ดังนั้น จึงถือได้ว่า “สมานัตตา” เป็นแรงกระตุ้นในระยะยาวที่จะผลักดันให้คนในองค์กรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง^{๓๐} การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอในการร่วมแบ่งปันความรู้ต่าง ๆ จะช่วยให้การจัดการความรู้ “มีชีวิต” อยู่เสมอ การที่พนักงานในองค์กรเป็นผู้ที่มีความสม่ำเสมอจริงใจต่อกัน ถือเป็นนิสัยความรับผิดชอบอย่างหนึ่ง กล่าวคือ ในการทำงานหากงานที่ทำประสบผลสำเร็จ ก็จะไม่แย่งกันเอาความดีความชอบใส่ตัวว่าฉันเป็นคนทำงานนั้นเอง หรือหากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น พนักงานก็จะไม่มีการกล่าวโทษกัน แต่จะช่วยกันแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นบรรยากาศของความร่วมแรงร่วมใจก็จะเกิดขึ้น พนักงานรู้สึกว่าการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การทำงานของตนเองและองค์กรดีขึ้น

สรุปได้ว่าสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมอันเป็นเครื่องจรโลงสังคม เป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุขสมานสามัคคีสร้างความเกื้อกูลกัน สร้างความผูกมิตรรักใคร่กลมเกลียว และเชื่อมสัมพันธ์กันของคนในสังคมซึ่งประกอบด้วย ทาน คือ การให้ การแบ่งปัน ปิยวาจา คือ การสื่อสารกันด้วยถ้อยคำที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น อรรถจริยา คือ การสร้างสรรค์สิ่งที่ดี มีคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน การร่วมกันทำงานตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้ดีที่สุด รวมถึงการสงเคราะห์ การดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การส่งเสริมกันให้เกิดผลสำเร็จของงานและสมานัตตาคือ การประพฤติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย การไม่เลือกปฏิบัติ การรู้จักวางตนให้เหมาะสมตามเวลา สถานที่ และตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง การร่วมทุกข์ร่วมสุข ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และองค์กร

จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง เครื่องมือหรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่

^{๓๐} อรศิริ เกตุศรีพงษ์, “สังคหวัตถุ ๔: วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้”, วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖๘, (พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๐), หน้า ๔๓- ๔๖.

ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเอง

๒.๔.๒ ความสำคัญของสังคหวัตถุ ๔

หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนาเถรวาท ในแง่ของการมีมิตรสหายหรือบริวารที่ดีจริง พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความสำคัญของการมีมิตรสหายที่ดีไว้ในอุปัชฌายสูตรว่า “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี นี่เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว” แต่การที่จะสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตรสหายกันแล้วไว้นั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารเรียกว่า หลักสังคหวัตถุ ซึ่งมีด้วยกัน ๔ ประการ คือ

๑. ทาน การให้ปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลอื่น ด้วยเห็นว่าสิ่งของที่ตนเสียสละไปนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ เป็นการแสดงความมีน้ำใจและเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรสหายหรือบริวารไว้ได้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มากมา เช่น ผู้ให้ยอมเป็นที่รัก ผู้ให้ยอมผูกมิตรไว้ได้ เป็นต้น^{๗๑} ผู้ที่มีความตระหนี่นั้นไม่สามารถที่จะผูกมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรและบริวารไว้ได้

๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ การมีวาจาเป็นที่รัก เป็นที่ดูดีมีจิตใจของผู้ฟัง มีวาจาสุภาพอ่อนหวานชวนฟัง เป็นวาจาที่ไม่หยาบคายและก่อให้เกิดประโยชน์ การมีปิยวาจานี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตร บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตหรือเป็นตัวแทนของประเทศในการเจรจาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ จะต้องมีความรู้ในการใช้คำพูดอย่างดีเยี่ยม เพราะถ้าหากใช้คำพูดที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้ประชาชนและประเทศชาติสูญเสียผลประโยชน์ได้

๓. อัตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่ยจำเป็นไม่เป็นคนนิ่งดูดายในเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือได้ ในการผูกสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศก็เช่นเดียวกัน จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักให้การช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมช่วยเหลือ เช่น เมื่อถึงคราวที่มิตรประเทศต้องประสบกับภัยพิบัติต่าง ๆ ที่ประเทศสัมพันธ์มิตรพอที่จะช่วยเหลือได้ก็ให้ช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ เพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรี หรือแสดงถึงความมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกัน

๔. สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มิใช่ว่าเมื่อเห็นว่ามีมิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วก็เริ่มห่างเหิน หรือเลิกคบไป การคบหามิตรจะต้องคบด้วยความจริงใจและมีความเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งในยามที่มิตรรุ่งเรืองและในคราวตกต่ำ

สรุปได้ว่าวิธีการทั้ง ๔ นี้ เมื่อปฏิบัติได้ ย่อมให้เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในกลุ่มชนนั้น ๆ ถ้าไม่มีหลักปฏิบัติเช่นนี้ ผู้นั้นย่อมไม่เป็นที่รักของคนทั่วไป ข้อนี้บางท่านจึงเรียกว่า มนต์มหา

^{๗๑} ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกฉบับสุภาสิต, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๐๘.

เสน่ห์ เพราะทำให้ตนเข้าไปนั่งในใจของผู้อื่นต่อไป จะได้พูดถึงความสำคัญของสังคหวัตถุธรรม ที่เป็นส่วนสำคัญในการอยู่ร่วมกัน ดังนี้

๒.๔.๓ สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ ๔ ดังต่อไปนี้^{๗๒}

๑. ทาน คือ การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันเฉลี่ยให้ ไม่ใช่ให้จนร่ำรวยหรือให้จนหมดเนื้อหมดตัว แต่เป็นการแบ่งปันให้เพื่อแสดงอัธยาศัยไมตรีผู้ให้ไม่จำเป็นต้องร่ำรวยหรือมีฐานะดีกว่าผู้รับเสมอไป และยังรวมถึงการช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ

๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือกล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟังชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผล เป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสามัคคีเกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มที่ได้จัดตั้งขึ้นมาจะมีการแบ่งหน้าที่กันและสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้คือฝ่ายประชาสัมพันธ์ หากฝ่ายประชาสัมพันธ์พูดจาไม่ดี ถึงโครงการหรือกิจกรรมจะดีแค่ไหนก็ไม่สามารถที่จะโน้มน้าวจิตใจของสมาชิกกลุ่มได้

๓. อุตถจริยา การทำประโยชน์ คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

๔. สมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอกับต่อคนผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มและบุคคลทั่วไปไม่เอาเปรียบบุคคลที่ด้อยกว่า และเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

๒.๔.๔ สังคหวัตถุ ๔ เป็นเครื่องผูกใจคน

การที่จะผูกมัดใจคนได้นั้นก็ต้องอาศัยธรรมะที่จะช่วยผูกมัดจิตใจคน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากจะเห็นได้จากการใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ การแสดงพฤติกรรมโต้ตอบระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือไปยังกลุ่มบุคคลจะเกิดขึ้นในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเกิดความเข้าใจอันดี มีทัศนคติที่ดีต่อกัน รู้จักการให้และการรับความช่วยเหลือหรือคำแนะนำต่าง ๆ โดยที่บุคคลสามารถให้การช่วยเหลือและสนับสนุนเมื่อบุคคลอื่นต้องการ การปฏิบัติตนหรือการแสดงออกต่อกัน เช่น ครูกับ

^{๗๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *ธรรมญูชีวิต*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓-๑๔.

นักเรียน ในลักษณะที่เป็นมิตรโดยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันมีความใกล้ชิดสนิทสนมโดยที่ครูสามารถให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ยึดเหนี่ยวเมื่อนักเรียนต้องการในการเรียนการสอน นั้นเป็นสิ่งที่ช่วยให้บรรยากาศในการเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นโดยนักเรียนที่รับรู้ว่าคุณครูปฏิบัติกับตนด้วยความจริงใจให้ความรักเอาใจใส่ตนด้วยความจริงใจจะเป็นนักเรียนที่มีความรู้สึกที่ดีกับครูเข้าใจและยอมรับในคำสอนของครูว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์แก่การนำไปปฏิบัติ

ลักษณะการปฏิบัติตนของครูกับนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ นักเรียนยอมรับคำสอนของครู และนำสิ่งที่ครูสอนไปปฏิบัติได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนโดยอาศัยการปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความจริงใจ ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีและยอมรับการปฏิบัติของครูนั้น เป็นการเสริมสร้างลักษณะทางจิต และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของนักเรียน เช่น พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหนึ่งนั้น ครูสามารถปฏิบัติโดยให้ความสำคัญกับนักเรียนของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ทำตนเป็นกันเองกับเด็กไม่เข้มงวดหรือปล่อยปละละเลย นักเรียนจนเกินไป ให้ความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคน ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของนักเรียน และแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับนักเรียน ลักษณะของครูเหล่านี้จะเป็นลักษณะที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อครู และยอมรับคำสั่งสอนของครูไปปฏิบัติต่อไปได้^{๗๓}

๒.๔.๕ สังคหัตถ์ ๔ เป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

การให้เพื่อสงเคราะห์นี้ หมายถึง การให้เพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจ ร้อยรัดใจให้รวมกันเป็นหมู่ และเห็นอกเห็นใจกัน รักใคร่นับถือสนิทสนมกันมั่นคง จะเห็นได้จากมีกองทุนช่วยสมาชิกในชุมชน ยอมเสียสละเงินของทุกคนที่สมัครใจเข้าเป็นสมาชิกกองทุนถือเป็นการช่วยเหลือกัน

แสดงให้เห็นว่าทุกคนมีความคิดที่จะช่วยเหลือกันเอง ก่อนที่จะไปขอรับความช่วยเหลือเอื้อเพื่อพ่อแม่แบ่งปันสิ่งของ ๆ ตนช่วยเหลือกันด้วยตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำทั้งเสียสละแรงกายและเวลาเพื่อส่วนรวม และสิ่งที่มุ่งมั่นด้วยการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ จะก่อให้เกิดความสามัคคี เกิดมิตรไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงสิ่งที่ทุกคนยอมรับในกฎกติกาที่ได้ตั้งขึ้นมาร่วมกัน ทำให้แสดงถึงการประพฤติปฏิบัติร่วมกันและผลประโยชน์ที่จะได้ร่วมร่วมกันก็คือไมตรีที่ดีต่อกันที่ทุกคนจะได้รับร่วมกัน จึงเป็นแรงจูงใจในการแก้ไขปัญหาในการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน^{๗๔}

๒.๔.๖ สังคหัตถ์ ๔ เป็นธรรมแห่งการแบ่งปันกันการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

^{๗๓} พุทธศาสนิกชน, การบริหารธุรกิจแบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: อตัมมโย, ๒๕๓๒).

^{๗๔} สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), สังคหัตถ์ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๑๑.

ในการอยู่ร่วมกันอันเป็นไปเพื่อดูแลกัน ซึ่งหลักธรรมแห่งการแบ่งปันนี้ ประชาชนในชุมชน ได้ถือปฏิบัติร่วมกันโดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องกล่อมเกลาจิตใจให้มีความเห็นอกเห็นใจกัน มีการแบ่งปันเงินที่มีอยู่เพื่อเข้าเป็นกองทุนชุมชน จึงถือเป็นการแบ่งปันทรัพย์เพื่อช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน จึงเป็นการให้การเผื่อแผ่แก่กันซึ่งเป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุก ๆ คนย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันและกัน และการแบ่งปันไม่ได้มีแต่ทรัพย์สินเท่านั้น ยังรวมถึงด้านจิตใจ ยังช่วยให้กำลังใจให้ความรู้ให้การแนะนำให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในสิ่งที่ทำร่วมกันในชุมชนแล้วผลที่จะได้ตามมาจึงเป็นมูลเหตุให้ได้รับความร่วมมือ สามัคคีกัน ทุกคนจะได้รับความสุขร่วมกัน แต่ถ้าหากสมาชิกในชุมชนคิดเห็นแต่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนร่วม การปฏิบัติหน้าก็จะไม่สามารถสำเร็จได้ และสังคหวัตถุ ซึ่งเป็นธรรมแห่งการแบ่งปันกันก็จะใช้ไม่ได้^{๗๕}

๒.๔.๗ สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักแห่งการให้เพื่ออนุเคราะห์

การให้ความเกื้อหนุนโอบอ้อมอารีด้วยเมตตา และการให้อุดหนุนเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณา คนที่มีทรัพย์คิดช่วยเหลือคนอื่นให้ตั้งตัวได้ ย่อมเป็นกำลังสำคัญของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและเพื่อเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ

ดังนั้น การให้เกื้อหนุน โอบอ้อมอารีกันด้วยเมตตา และการให้อุดหนุนเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณาจึงถือว่าให้เพื่ออนุเคราะห์ หลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน หรือหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสมศรีสมานสามัคคีและมีความสุขมี ๔ ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตตา ดังนี้^{๗๖}

๑. ทาน

ทาน เป็นหลักธรรมเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกันและกันไว้ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่ทาน เพราะจัดเป็นการทำบุญอย่างหนึ่งในบุญกิริยาวัตถุ ๓ อย่าง คือ บุญสำเร็จด้วยการให้ บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล และบุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา การทำบุญทั้ง ๓ ประการนี้เป็นหนทางในการปฏิบัติตนเพื่อจะเข้าสู่เป้าหมายตามเจตนาของผู้กระทำนั้น ๆ จะได้กล่าวถึงความหมายของทานที่คณะของนักวิชา ไว้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง ทาน หมายถึง การให้ (โอบอ้อมอารี) นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา การให้ทานจะช่วยให้ผู้คนอื่นไว้ได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ทโท คนถมิตตานิ ผู้ให้ย่อมผูกใจมิตรไว้ได้” นักบริหารอาจให้ทานได้ ๓ วิธี คือ

^{๗๕} บุญศิริ ขวลิตรารัง, **ธรรมโอสถ**, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๒๓-๓๑.

^{๗๖} สุจิตรา ธรรัตน์, **ศาสนาเปรียบเทียบ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า

ก. อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะ การให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า “เพื่อนแท้ คือ เพื่อนที่ช่วยเหลือในยามตกยาก” การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนจัดเข้าในอามิสทาน

ข. วิทยาทาน คือ ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

ค. อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งมีภาษิตจีนที่ว่า “มีมิตร ๕๐๐ คน นับว่ายังน้อยเกินไป มีศัตรู ๑ คน นับว่ามากเกินไป”^{๗๗}

ทาน หมายถึง การให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยการให้สิ่งของ หรือให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนด้วยน้ำใจไมตรี มีความโอบอ้อมอารี จะช่วยผูกใจคนไว้ได้ การทำทานจะไม่สูญเปล่า ผู้ที่ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน ดังพุทธพจน์ที่ว่า “มณาปทายี ลภเต มณาปี” แปลว่า ผู้ให้สิ่งที่น่าพอใจย่อมได้รับสิ่งที่น่าพอใจการให้ทานอาจให้ได้ ๒ วิธีด้วยกัน คือ

๑. อามิสทาน ให้สิ่งของแก่เพื่อนหรือผู้อื่นที่ด้อยกว่ารวมทั้งการให้รางวัลต่าง ๆ เป็นต้น

๒. ธรรมทานหรือวิทยาทาน หมายถึง การให้ธรรม การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ให้รู้ตัวชั่วหรือการแนะนำให้รู้ศิลปวิทยาในการประกอบสัมมาชีพ^{๗๘} ทาน แปลว่า การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี บุคคลจะเป็นที่รักใคร่เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลอื่น^{๗๙}

ทาน หมายถึง การให้ การเฉลี่ยเผื่อแผ่แก่กันและกัน ซึ่งเป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุก ๆ คน นั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันและกันอยู่ในด้านต่าง ๆ ในด้านวัตถุ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในด้านกำลังกาย ช่วยกระทำการกิจการของกันและกันทางกาย ในด้านวาจา พูดจาช่วยเหลือกันในเรื่องที่ควรพูดจา ในด้านสติปัญญาช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำต่าง ๆ การให้การเฉลี่ยเผื่อแผ่เจือจานทุกคนทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้น้อย ต่างก็ควรจะมีทาน คือ ให้การช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อยผู้น้อยให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ด้วยมีจิตใจมุ่งที่จะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการ หรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย^{๘๐} ทานเป็นการให้

^{๗๗} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.

^{๗๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๗๑.

^{๗๙} คุณ โทชินธ์, **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๕-๒๘.

^{๘๐} บุญสิริ ขวลิทธารง, **ธรรมโอสถ**, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๒๓-๓๑.

สิ่งของแก่คนที่ควรให้หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้ จะเห็นได้ชัดก็คือ บิดา มารดา ให้ปัจจัยดำรงชีพทุกอย่างแก่บุตรธิดา ครู อาจารย์ ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ ๒ อย่าง คืออามิสทานให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทาน ให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน^{๘๑}

การให้ มีใจเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดจนถึงให้ความรู้ และคำแนะนำสั่งสอน อุดม เขยกีวรงค์ และ กนิษฐาน แปนสุวรรณ ได้กล่าวถึง ทาน คือ การแบ่งปันกันอยู่ แบ่งปันกันกิน แบ่งปันกันใช้^{๘๒} ทาน คือการให้ เอื้อเพื่อ เผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดให้ความรู้แนะนำสั่งสอน^{๘๓}

จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทาน หมายถึง การให้ การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือ ผู้อื่น ด้วยการให้สิ่งของที่มีให้แก่ผู้ที่ต้องการ ผู้ขาดแคลนหรือผู้เดือดร้อน สิ่งของที่นำมาให้นั้น ต้องเป็นสิ่งของที่ได้มาโดยสุจริต เป็นประโยชน์ คือ ผู้ให้ก็เป็นสุข อิ่มเอิบใจ ผู้รับก็สามารถบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อน รวมทั้งการให้ความรู้ที่ถูกต้องชัดเจนและเป็นจริงด้วย

๒. ปิยวาจา

ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก พูดอย่างรักกัน วาจาเป็นที่รัก วาจา ดูดดื่มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าววาจาสุภาพไพเราะอ่อนหวาน มีหางเสียง สมานสามัคคี ซาบซึ้งใจ ทำให้เกิดไมตรีรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสเตือนพระภิกษุให้พยายามหลีกเลี่ยงถ้อยคำที่ขัดแย้งกัน พูดจาส่อเสียด เสียดสีกัน อันนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกัน พระพุทธองค์ทรงตรัสถึงการพูดที่ประกอบด้วยประโยชน์ ดังปรากฏในอภัยราชกุมารสูตร^{๘๔}

วาจาในที่นี้เป็นโพชนวจวิญญูติ ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนไหวของวาจาที่ทำให้คนอื่นรู้ถึง ความประสงค์ที่อยู่ในใจของตน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการแสดงออกทางเจตนาวาจา ด้วยคำพูดที่เป็น กุศล อกุศล หรืออพยากต เป็นประโยชน์หรือมีโทษขึ้นอยู่กับศีลธรรมจริยธรรมของผู้พูด การแสดงออกทางเจตนาวาจานี้ นับเป็นกรรมและวิบากไปพร้อมกันทีเดียว คือ ขณะกล่าวเจตนาวาจาที่เป็นกุศล อกุศล หรืออพยากตอยู่นั้น จัดเป็นกรรมเมื่อกล่าวเจตนาวาจานั้นจบลงแล้วก็จัดเป็นวิบากที่

^{๘๑} สุทธิพงษ์ ปานเพ็ชร, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน”, รายงานการวิจัยอิสระ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๕):

^{๘๒} บรรเทิง พาวิจิตร, การปกครองตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕-๓๖.

^{๘๓} อุดม เขยกีวรงค์ และ กนิษฐาน แปนสุวรรณ, พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๕.

^{๘๔} ชุ.ม.(ไทย) ๑๓/๘๓/๘๘.

จะได้รับจากการกระทำทางวชิกรรมต่อไป และปวัตตนวชิวิญญูติ ซึ่งหมายถึง การเคลื่อนไหวทางวาจาที่เป็นไปตามปกติ มิได้เป็นเจตนาวาจาที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษ มิได้มุ่งหมายให้ผู้อื่นรู้ความประสงค์ของตน เป็นแต่เพียงการสนทนากันตามธรรมดา การทักทาย การเล่าเรื่อง เล่านิทาน ดังนี้ เป็นต้น การใช้วาจาเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดกรรมและวิบาก เพราะไม่มีเจตนาเป็นที่ตั้ง ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงความหมายของปิยวาจา ทศนะของนักวิชาการ ดังนี้

ปิยวาจา หมายถึง ถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน คำแนะนำชี้แจงสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุมีผล มีหลักฐาน ชักจูงให้ประชาชนเกิดความสามัคคี ประองตอง เห็นอกเห็นใจเกื้อกูลกัน^{๕๕}

ปิยวาจา หมายถึง การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) นักบริหารที่ดีจะรู้จักผูกใจคนด้วยคำพูดอ่อนหวาน คำพูดหยาบกระด้างผูกใจใครไม่ได้ ตามปกติคนเราจะมัดสิ่งของต้องใช้ของอ่อน เช่น เชือก หรือลวดมัด ในทำนองเดียวกันเราจะมัดใจคนได้ก็ด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน ดังโคลงโลกนิติที่ว่า

อ่อนหวานมานมิตรล้น	เหลือหลาย
หยาบปรมีเกลอกราย	เกลื่อนไกล
ดุจดวงศศิฉาย	ดาวดาษ ประดับนา
สุริยะส่องดาราไร	เมื่อร้อนแรงแสง ^{๕๖}

ปิยวาจา แปลว่า วจีไพเราะ คือ การเจรจาสนทนาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน นิ่มนวล ไพเราะ ผู้ฟัง ๆ แล้วสบายหู^{๕๗} ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักเป็นที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทงน้ำใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจเพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมวาจา ที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงานหนักเหน็ดเหนื่อยก็ตาม สิ่งที่จะเป็นเครื่องในการควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะก็คือสตินั่นเอง ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ^{๕๘} ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก มีวาจา ดูดีมีน้ำใจวาจาซาบซึ้งกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ก่อเกิดไมตรีและความรักนับถือ

^{๕๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑.

^{๕๖} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.

^{๕๗} คุณ โทชนันท์, **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๕-๒๘.

^{๕๘} บุญศิริ ขวลิธธารง, **ธรรมโอสธ**, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๒๓-๓๑.

แสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน เป็นมูลเหตุจูงใจให้นิยมยอมตาม^{๘๙} ปิยวาจา คือ พุดจกกันอย่างไรเพราะอ่อนหวาน ด้วยความปรารถนาดีทำให้เกิดการรักใคร่ สามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๙๐} ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รักจากดูดีมีน้ำใจกล่าวถ้อยคำสุภาพเพราะอ่อนหวานทำให้เกิดความสามัคคี ตลอดถึงคำแสดงประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม^{๙๑}

จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปิยวาจา คือ การเจรจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและถ้อยคำ ที่มีประโยชน์ พุดถ้อยคำที่เป็นจริง และถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น พุดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด จูงใจให้ละเว้นความชั่ว ทำให้การทำงานสำเร็จเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการงานยิ่ง

๒.๔.๕ อัตถจริยา

อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ ทำประโยชน์แก่เขา หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนตน ๒ ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๑. การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนาตลอดไป

๒. การทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ คือ เมื่อทำตนให้เป็นประโยชน์แล้ว ก็ต้องสร้างตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่นด้วยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่นิ่งดูตาย มีน้ำใจไม่ตรีต่อกัน บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตามสติกำลังทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “คนทำหมู่คณะให้ดังงาม”

ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงความหมายของอัตถจริยาที่คณะของนักวิชาการ ดังนี้

อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม^{๙๒} อัตถจริยา คือ การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ตรงกับคำพังเพยที่ว่า “อยู่บ้านท่านอย่างนึ่งดูตาย ปั้นวุ้นปั้นควายให้ลูกท่านเล่น” นักบริหารทำอัตถจริยาได้หลายวิธี เช่น บริการช่วยเหลือยามเขาป่วยไข้หรือเป็นประธานในงานพิธีของผู้ใต้บังคับบัญชาดังโคลงโลกนิติที่ว่า

^{๘๙} บรรเทิง พาวิจิตร, การปกครองตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕-๓๖.

^{๙๐} อุดม เขยกิจวงศ์ และกนิษฐาน แปนสุวรรณ, พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๕.

^{๙๑} ปรีชา นันทาภิวัดน์ น.อ.(พิเศษ), พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๓.

อาศัยเรือนท่านให้	วิจารณ์
เห็นท่านทำกรงงาน	ช่วยพร้อม
แม้มีกิจโดยสาร	นาเวศ
พายค้อยช่วยค้ำจ้วง	จรดให้จนถึง
สุริยส่องดาราไร	เมื่อร้อนแรงแสง ^{๙๓}

อรรถจริยา แปลว่า ช่วยเหลือผู้อื่นหรือเรียกว่าสงเคราะห์ผู้คนโดยการกระทำหรือประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้คนทางกาย วาจาและใจ

และได้กล่าวถึงอรรถจริยา แปลว่า ช่วยเหลือผู้อื่นหรือเรียกว่า สงเคราะห์ผู้คนโดยการกระทำหรือประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้คนทางกาย วาจาและใจ^{๙๔}

อรรถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ต่อกันและกัน คือ การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย สังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดถึงประเทศชาติ สิ่งใดที่เป็นโทษก็ควรละเว้น ไม่กระทำ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจา ใจ ในทุกเวลาทุกโอกาสอรรถจริยาคือการประพฤติประโยชน์ชวนช่วยช่วยเหลือ กิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ แก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม^{๙๕} อรรถจริยา คือ ทำตนเป็นคนที่มีประโยชน์ต่อครอบครัว ต่อสังคมและประเทศชาติ^{๙๖}

อรรถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม^{๙๗}

จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า อรรถจริยา หมายถึง การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว พุ่มเทแรงกายในการช่วยเหลือผู้อื่นแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ด้วยแรงกาย บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๒.๔.๖ สมานัตตตา

^{๙๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.

^{๙๔} คุณ โทชน์, **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ ๒๕๕๕), หน้า ๒๕-๒๘.

^{๙๕} บรรเทิง พาวิจิตร, **การปกครองตามแนวพุทธศาสตร์**, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ ๒๕๔๘), หน้า ๓๕-๓๖.

^{๙๖} อุดม เขยกีวงศ์ และ กนิษฐาน แปนสุวรรณ, **พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๕.

^{๙๗} ปรีชา นันตภาวิวัฒน์ น.อ.(พิเศษ), **พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๓.

สมานัตตตา แปลว่า ความเป็นผู้มีต้นเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตัวดีวางตัวเสมอต้นเสมอปลายกับทุกคน การทำตัวให้เป็นคนน่ารัก น่าเคารพนับถือ และนำให้ความช่วยเหลือร่วมมือ การทำตัวได้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ลักษณะนิสัยของผู้มีสมานัตตตา คือ

๑. ปฏิบัติตัวเหมาะสมกับภาวะที่ตัวเป็น
๒. เป็นกันเอง ไม่ถือเนื้อถือตัว แต่ไม่ปล่อย
๓. เข้าหา พูดจาด้วยง่าย

๔. อ่อนน้อมถ่อมตน แต่เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหว “ความเสมอภาคที่แท้ มากับความเป็นธรรม ที่สร้างสามัคคี มิใช่มีไว้เพื่อให้แก่งแย่งความเป็นธรรม” ยังมีความหมายของสมานัตตตาอีกแง่หนึ่ง ซึ่งเป็นความหมายหลักเลยท่านเน้นไว้โดยใช้คำบาลีว่า สมานสุขทุกขตา แปลว่า มีสุขทุกข์เสมอกัน หมายความว่า เธอสุขฉันก็สุขด้วย เธอทุกข์ฉันก็ไม่ทิ้ง ทั้งร่วมความสุขความเจริญ และร่วมเผชิญร่วมแก้ปัญหาหรือว่า ทุกข์ก็ทุกข์ด้วย สุขก็สุขด้วย

ภาษาไทยเรียกว่า ร่วมสุขร่วมทุกข์ แง่นี้เป็นลักษณะสำคัญของสมานัตตตา ที่จะทำให้นุชชอยู่ร่วมกันด้วยดี เมื่อเราร่วมสังคมาเดียวกับเขา ก็ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน โดยมีความหมายครบมาทุกแง่ตั้งแต่สามข้อแรก ความเสมอภาคจึงจะสมบูรณ์ แล้วก็ไม่ใช่เสมอภาคกันเฉย ๆ ยังช่วยเหลือดูแลกันด้วย ทาน ปิยวาจา และอัตถจริยา ครบทุกด้าน ทุกสถานการณ์ แล้วก็ไม่ใช่มีเพียงแค่การแสดงออกภายนอก แต่การแสดงออกนั้นมาจากใจจริง โดยมีคุณธรรมในใจเป็นฐานที่มาอีกด้วย ทั้งเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

สมานัตตตา หมายถึง ทำตัวให้เข้ากับเขาได้วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุข ทุกข์ คือ ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้แก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน^{๙๘} สมานัตตตา คือ การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนเมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงานขึ้นมาได้ นั่นคือถือคติว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมเสพ”

นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตนเอง ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของตน นักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้น ไม่ใช่หนีเอาตัวรอดตามลำพัง ตัวอย่างคนที่มีสมานัตตตาก็คือคนที่เป็น “เพื่อนตาย” ในโคลงบทนี้

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว แหนงหนี	ทาง่ายหลายหมื่นปี
เพื่อนตาย ถ่ายแทนชีวาวัตม์	หายาก ผากผีใช่ ยากแท้จักหา ^{๙๙}

^{๙๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒๒, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิกพิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑.

^{๙๙} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตฺโต), **พุทธวิถีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.

สมานัตตตา แปลว่า มีตนเสมอต้นเสมอปลาย คือรู้จักวางตนเหมาะสมกับฐานะที่ควรจะเป็นหรือที่ตนเป็น^{๑๐๐}

สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งหมายถึง การรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อยตามหน้าที่ที่บัญญัติเอาไว้เป็นระเบียบของสถานที่ ของหน่วยงานเช่น กฎระเบียบของสถาบันการศึกษา กฎระเบียบของสถานที่ราชการต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดถึงกฎหมายบ้านเมือง ในทางพระพุทธศาสนาก็คือ พระวินัยบัญญัติสำหรับพระภิกษุทั้งหลายนั่นเอง^{๑๐๑} สมานัตตตา คือ วางตนสม่ำเสมอ เสมอต้น เสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอ กัน ในชนทุกชั้น วางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้อง^{๑๐๒}

แป้นสุวรรณ ได้กล่าวถึง สมานัตตตา คือ การวางตนให้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ทำให้เกิดชนชั้นขึ้น^{๑๐๓} ได้กล่าวถึง สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอ กันในชนทั้งหลาย^{๑๐๔}

จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า สมานัตตตา หมายถึง การวางตัวให้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหว เปลี่ยนแปลงง่าย และดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในความชั่ว ปฏิบัติกับคนทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกัน

๒.๕. ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

เทศบาลตำบลสามโคก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อยู่ห่างจากอำเภอสามโคกไปทางใต้ประมาณ ๒ กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๔.๗๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๙๕๙ ไร่ เดิมได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลสามโคก เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๗ (จัดตั้งครั้งแรก) โดยมาตรา ๔๐ และมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ต่อมา ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลสามโคก โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งแก้ไข

^{๑๐๐} คุณ โทจันทร์, **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๕-๒๘.

^{๑๐๑} บุญศิริ ขวลิตรารัง, **ธรรมโอสถ**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๒๓-๓๑.

^{๑๐๒} บรรเทิง พาวิจิตร, **การปกครองตามแนวพุทธศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘) , หน้า ๓๕-๓๖.

^{๑๐๓} อุทุม เขยกีวงศ์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ , **พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๕.

^{๑๐๔} ปรีชา นันตาภิวัฒน์ น.อ.(พิเศษ), **พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๓.

เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ และ มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้ง เทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นเทศบาลตำบลสามโคก ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป มีอาณาเขตการติดต่อ มี อาณาเขตการติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับพื้นที่เทศบาลตำบลบางเตย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
- ทิศใต้ ติดต่อกับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาและตำบลบ้านปทุม
- ทิศตะวันตก ติดต่อระหว่างพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางโพธิ์เหนือ และองค์การ บริหารส่วนตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แผนที่แสดงเขตเทศบาลตำบลสามโคก

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนักวิชาการ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป” ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งแต่ละงานวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือ มีในการพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่มุมต่างๆ ได้เป็นอย่างดีดังนี้

ประภัสสร ปรีเอี่ยมและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงคะแนน เสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” ผลการวิจัยพบว่า การอุปถัมภ์ มีอิทธิพลต่อการ ตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาก ที่สุดถึงร้อยละ ๗๓ ส่วนผลประโยชน์ร่วมมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับพวกพ้อง เนื่องจาก ความเข้มข้นของความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับความสม่ำเสมอของหัวคะแนนและมักถูกแทรกแซงด้วยเงิน ทำให้ระดับความสัมพันธ์แบบพวกพ้องลดน้อยลงสำหรับพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อกันสูงสุด ได้แก่ การยอมรับนับถือกับกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนกับผลประโยชน์ร่วม การให้บริการ กับการอุปถัมภ์ การเคยทำงานร่วมกันกับความเป็นพวกพ้อง และตัวผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจไป ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดทั้งนี้ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การมี ผลประโยชน์ร่วม การอุปถัมภ์และพวกพ้อง มักจะมีการใช้เงินเป็นตัวการในการแลกเปลี่ยน^{๑๐๕}

^{๑๐๕} ประภัสสร ปรีเอี่ยมและคณะ, ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล”, วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๑): ๓๙.

ชุตินา ศิริเมธาวิ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี: ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๖๐” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การเปิดรับสื่อของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อพบว่าสื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุตามลำดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง^{๑๐๖}

ดาวเรือง นาคสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุโขทัย ในห้วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๕๙” การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวินิจฉัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามทางการศึกษาจากประชาชนชาวจังหวัดสุโขทัยที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปีมีการศึกษาระดับปริญญาตรีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและประกอบอาชีพรับจ้างตามลำดับ ชาวสุโขทัยมีการเปิดรับสื่อทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตสื่อวิทยุและสื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับมาก ชาวสุโขทัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่สังกัดและปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ^{๑๐๗}

ทวีศักดิ์ แสงเงิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ของเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเพื่อเลือกตั้ง

^{๑๐๖} พันตำรวจโทหญิง ชุตินา ศิริเมธาวิ, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี: ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๖๐, สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒.

^{๑๐๗} ดาวเรือง นาคสวัสดิ์, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุโขทัย ในห้วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๕๙, สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๙), หน้า ๑-๒.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านพรรคการเมือง ปัจจัยด้านตัวบุคคล เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพรายได้คุณสมบัติหัวหน้าพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมือง คุณสมบัติของผู้สมัคร ซึ่งผู้มีสิทธิจะไปเลือกตั้งหรือไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปของเขตพญาไท กรุงเทพฯ ขึ้นอยู่กับปัจจัยข้างต้นมากน้อยเพียงใด โดยใช้ ประชากรและการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน ๓๐๐ คน เครื่องมือในการใช้วิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากตำราเอกสารและงานวิจัยเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนที่ ๑ แบ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ กลุ่มตัวอย่างไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น ๕ ระดับ โดยอาศัยช่วงกว้างระหว่างขั้นเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรวม ๓ ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมือง และคุณสมบัติของผู้สมัครอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ คุณสมบัติของผู้สมัคร นโยบายของพรรคการเมือง คุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมือง ตามลำดับ^{๑๐๘}

ลัคนา ฤชบุตรี และบัญชา วิทยานันต์, ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านนโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัดอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครอยู่ในระดับน้อย ๒. ประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันและประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ๓. ผลการวิจัยนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนทางด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครในการเลือกผู้สมัครที่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกงกินเข้าถึงได้ง่าย ขอบช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของ

^{๑๐๘} ทวีศักดิ์ แสงเงิน, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ของเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม ๒๕๕๑): ๖๙.

ชุมชน ทางด้านนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด เป็นพรรคมีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป มีชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ในทางที่ดี^{๑๐๙}

พันธุ์ทิพา อัครธีรณัย, ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก: ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๙” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๖-๕๐ ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และประกอบอาชีพเกษตรกร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนชาวจังหวัดนครนายก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในสื่อโทรทัศน์ ลำดับถัดมาคือวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากในด้านคุณลักษณะของผู้สมัครลงมาด้านสื่อบุคคล ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผลพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า อายุและอาชีพของประชาชนชาวจังหวัดนครนายกมี ความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของชาวจังหวัดนครนายกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง^{๑๑๐}

ประมวลศิลป์ โภคสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหาร” ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลในการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของประชาชนใน เขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหารมากที่สุด คือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือการเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยและเมื่อหาความสัมพันธ์พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้สุทธิ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ด้านความรู้ความเข้าใจและความ

^{๑๐๙} ลัดดา ฤกษ์บุตร และบัญชา วิทยานันต์, ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๔๐-๑๔๑.

^{๑๑๐} พันธุ์ทิพา อัครธีรณัย, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครนายก: ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๙, สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๙), หน้า ๔-๕.

สนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ด้านพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองในกระบวนการ และด้านพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วงหลังเลือกตั้ง^{๑๑๑}

จิราภรณ์ สารศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเมือง การเลือกตั้ง และด้านตารางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง ๒. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นคือ ให้ปรับปรุง ซ่อมแซมถนนในพื้นที่ ควรเพิ่มงบประมาณพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น ให้มีการชี้แจงนโยบาย การพัฒนาชุมชนแก่ประชาชนรับทราบ ให้จัดการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีเป็นไปด้วยความสุจริต โปร่งใส และให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีออกไปรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน^{๑๑๒}

สนัดดา นราศร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ๒ ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเลือกตั้ง รองลงมาคือด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เมื่อจำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพสมรส พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ ๑๘-๓๐ปี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี รายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป และสถานภาพสมรสจะเป็นกลุ่มโสด จะให้ความร่วมมือ เสียสละเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางการเมืองขึ้น ๒. สาเหตุปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการเลือกตั้ง มีสาเหตุมาจากขาดการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เลือกตั้งบ่อยทำให้เกิดการเบื่อหน่ายทางการเมือง จะต้องออกทำงานหารายได้มาใช้จ่ายภายในครอบครัว ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีสาเหตุจากผู้สมัคร

^{๑๑๑} ประมวลศิลป์ โภคสวัสดิ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหาร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๒).

^{๑๑๒} จิราภรณ์ สารศรี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๒).

ไม่ได้เข้าถึงประชาชน ผู้สมัครขาดการรณรงค์หาเสียงที่ต่อเนื่อง และด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีสาเหตุมาจาก ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ประชาชนจะต้องทำงานหารายได้ทำให้ไม่มีเวลาดูตามข่าวสารทางการเมือง และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนพบว่า ด้านการเลือกตั้ง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ควรมีการเลือกตั้งบ่อย ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ควรที่จะเพิ่มการส่งข่าวสารทางโทรศัพท์ให้มากขึ้น และอยากให้มีการนำเสนอข่าวของโทรศัพท์เป็นการเฉพาะ^{๑๑๓}

สมพิศ สุขแสน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังอยู่ในระดับน้อย ๒. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ระดับปานกลาง ๓. ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ที่สำคัญคือ บางครั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะไม่มีเวลาว่าง การไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพราะมีการศึกษาน้อย การเมืองปัจจุบันแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย และการไม่กล้าแสดงตนว่าเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองใด^{๑๑๔}

ปวีณา อุดมกัน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษา ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ ๖๓.๔๓) มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๑.๘๖) มีการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. (ร้อยละ ๓๙.๖๑) มีอาชีพค้าขาย / รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ ๓๑.๓๐) และมีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท/เดือน (ร้อยละ ๔๑.๕๕) ๒. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ใน

^{๑๑๓} สุนัดดา นราศร, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

^{๑๑๔} สมพิศ สุขแสน, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์”, รายงานการวิจัยรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๒)

ระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ทั้ง ๔ ด้าน มี ดังนี้ (๑) ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (๒) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก (๓) ด้านการแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง อยู่ใน ระดับมาก (๔) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ๓. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษาตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร (๓.๑) เพศต่างกัน ในภาพรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ . ๐๕ (๓.๒) อายุ ต่างกัน ในภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ส่วน ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ (๓.๓) ระดับการศึกษาต่างกัน ใน ภาพรวมและรายด้าน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .๐๑ (๓.๔) อาชีพต่างกัน ในภาพรวมและรายด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ แตกต่างกัน (๓.๕) รายได้ในภาพรวม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ต่างกัน และเมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .๐๑^{๑๕}

ปรารถนา ไวมงคุณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเมืองการเลือกตั้งของ อบต. มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนพัฒนา อบต. และด้านติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ๒. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่าทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๑๖}

^{๑๕} ปวีณา อุดมกัน, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๓).

^{๑๖} ปรารถนา ไวมงคุณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๒).

สุพจน์ แก้วเจริญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการค้นคว้า พบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ๑ ด้านคือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ๔ ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง และด้านกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้ง ๒. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ มีดังนี้ ๑) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองปัญหา คือ การที่ประชาชนออกทำงานประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาว่างในการติดตามข่าวสารทางการเมือง ๒) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งปัญหา คือ การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดการรณรงค์การหาเสียง ๓) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ปัญหา คือ การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ๔) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองปัญหา คือ ขาดการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง และ ๕) ด้านกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้งปัญหา คือ การที่ประชาชนในตำบลไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการวางแผน และการตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีขึ้นในชุมชน และจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปได้ดังนี้ ๑) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองตามหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ๒) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการให้ผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่จากภาคราชการมีการจัดประชุมให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน ๓) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางพรรคการเมืองหรือตัวแทนผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองทั้งในระดับชาติ จังหวัดและชุมชน ๔) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ข้อเสนอแนะคือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังการปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้งในชุมชน ๕) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้ง ข้อเสนอแนะคือ ควรให้มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง^{๑๑๗}

^{๑๑๗} สุพจน์ แก้วเจริญ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

สุจินตนา โสภาเวทย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ผลการค้นคว้า พบว่า ประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และด้านการติดตามตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน โดยสรุป ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความแตกต่างกันระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน^{๑๑๘}

มานพ เข้มเมือง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า: ๑. การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการใช้สิทธิการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำดังนี้ คือ ด้านการใช้สิทธิการเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านการตรวจสอบติดตามการเลือกตั้งตามลำดับ ๒. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากกว่านี้ รองลงมาคือควรให้มีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้มากกว่านี้ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบ และติดตามการดำเนินการตามลำดับ^{๑๑๙}

วัฒนิกา ศิลปะกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีสิทธิ

^{๑๑๘} สุจินตนา โสภาเวทย์, “การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

^{๑๑๙} มานพ เข้มเมือง, “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๖).

เลือกตั้งที่ประกอบอาชีพที่น่าจะมีเวลาเพียงพอที่ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งในท้องถิ่น และในส่วนของปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารนั้นพบว่า เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งมากขึ้น จะมีผลทำให้แนวโน้มที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสูงขึ้นตามไปด้วยอย่างมีนัยสำคัญ และในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ในด้านคุณสมบัติของพรรคการเมืองนั้น กลุ่มการเมืองที่มีคณะบริหารที่ดี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด ขณะที่ในด้านคุณสมบัติของผู้สมัครนั้น ผู้สมัครที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด และสุดท้ายในด้านคุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมืองนั้น หัวหน้ากลุ่มการเมืองที่มีความเป็นผู้นำสูง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด^{๑๒๐}

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ “แนวคิดความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”

ชื่อผู้วิจัย	ผลการวิจัย
ประภัสสร ปรีเอี่ยม และคณะ (๒๕๕๑)	พบว่า “ประชาชนการอุปถัมภ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดถึงร้อยละ ๗๓ ส่วนผลประโยชน์ร่วมมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับพวกพ้อง เนื่องมาจากความเข้มข้นของความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับความสมน้ำเสมอของหัวคะแนนและมักถูกแทรกแซงด้วยเงิน ทำให้ระดับความสัมพันธ์แบบพวกพ้องลดน้อยลงสำหรับพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อกันสูงสุด ได้แก่ การยอมรับนับถือกับกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนกับผลประโยชน์ร่วม การให้บริการกับการอุปถัมภ์ การเคยทำงานร่วมกันกับความเป็นพวกพ้อง และตัวผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดทั้งนี้ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง

^{๑๒๐} วัฒนิกา ศิลปะกุล “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐).

กลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การมีผลประโยชน์ร่วม การอุปถัมภ์และพวกพ้อง มักจะมีการใช้เงินเป็นตัวการในการแลกเปลี่ยน

ชุตินา ศิริเมธาวี
(๒๕๕๑)

พบว่า การเปิดรับสื่อของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อพบว่า สื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุตามลำดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

ชื่อผู้วิจัย	ผลการวิจัย
ดาวเรือง นาคสวัสดิ์ (๒๕๕๙)	พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปีมีการศึกษาระดับปริญญาตรีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและประกอบอาชีพรับจ้างตามลำดับ ชาวสุโขทัยมีการเปิดรับสื่อทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตสื่อวิทยุและสื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับมาก ชาวสุโขทัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่สังกัดและปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านนโยบาย

	ของผู้สมัครปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
พันธุทิพา อัครธีรน้อย (๒๕๕๙)	พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในสื่อโทรทัศน์ ลำดับถัดมาคือวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากในด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรองลงมาด้านสื่อบุคคล ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผลพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า อายุและอาชีพของประชาชนชาวจังหวัดนครนายกมี ความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของชาวจังหวัดนครนายกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง

๒.๘.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัว

จากการศึกษาเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป” มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความตื่นตัว ดังต่อไปนี้

วิจิตร เกิดน้อย ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านพฤติกรรมช่วงเลือกตั้ง รองลงมาด้านพฤติกรรมก่อนเลือกตั้ง และด้านพฤติกรรมหลังเลือกตั้ง ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่เพศ อายุ อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทยวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๒๑}

ณัฐกาญจน์ เข็มนาค ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๓$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๗๙$) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคม องค์กรทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๗๘$) และ ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๕๙$) และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๙$) ด้านการให้การสนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๒.๔๙$) ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย^{๑๒๒}

พระจักรพงษ์ อนุตตรโร (วงษ์โพธิ์) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจริยธรรม

^{๑๒๑} วิจิตร เกิดน้อย, “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, , สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๒๒} ณัฐกาญจน์ เข็มนาค, “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แตกต่างกันไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย^{๑๒๓}

ชุตินา ศิริเมธาวิ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. ๒๕๖๐” พบว่า การเปิดรับสื่อของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อพบว่า สื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุตามลำดับ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ปัจจัยด้านพรรคการเมือง และปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัคร และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าเพศของประชาชนชาวจังหวัดลพบุรีไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อายุของประชาชนชาวจังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระดับการศึกษาของประชาชนชาวจังหวัดลพบุรีมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รายได้ของประชาชนชาวจังหวัดลพบุรีไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาชีพของประชาชนชาวจังหวัดลพบุรีมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดลพบุรี^{๑๒๔}

พันธุ์ทิพา อัครธีรณัย ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครนายก : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๙” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๖-๕๐ ปีจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และประกอบอาชีพเกษตรกร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนชาวจังหวัดนครนายก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในสื่อโทรทัศน์ ลำดับถัดมาคือวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ

^{๑๒๓} พระจักรพงษ์ อนุตตโร (วงษ์โพธิ์), “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๒๔} ชุตินา ศิริเมธาวิ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี: ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ.๒๕๖๐”, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒.

มากในด้านคุณลักษณะของผู้สมัครลงมาด้านสื่อบุคคล ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผลพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า อายุ และอาชีพของประชาชนชาวจังหวัดนครนายกมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของชาวจังหวัดนครนายกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง^{๑๒๕}

ยงยุทธ พงษ์ศรี ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาทพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนชาวจังหวัดปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อแล้วเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ สื่ออินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านพรรคการเมือง ด้านการรณรงค์หาเสียง และด้านสื่อบุคคล การทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอายุ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๒๖}

สมชาย วุฒิพิมลวิทยา ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี ๒๕๕๘” ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง ๑๘-๓๐ ปี ระดับการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี อาชีพธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทพฤติกรรมการเปิดรับสื่อทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และระดับปานกลาง สื่อวิทยุ ผลการทดสอบสมมติฐาน เพศ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง นายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ส่วน ระดับการศึกษา

^{๑๒๕} พันธุ์ทิพา อัครธีรนัย, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๙, รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, วิทยาลัยสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๙), หน้า ๑-๒.

^{๑๒๖} ยงยุทธ พงษ์ศรี, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. ๒๕๖๒”, รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๑), หน้า ๑-๒.

อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง นายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๒๗}

ปิยะรัตน์ สนแจ่ม ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ ๒๖ – ๓๕ ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านนโยบาย ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครด้านพรรคการเมือง และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอายุ และระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๒๘}

ดาวเรือง นาคสวัสดิ์ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย ในห้วงเวลา ปี พ.ศ.๒๕๕๙” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท และประกอบอาชีพรับจ้างตามลำดับ ชาวสุโขทัยมีการเปิดรับสื่อทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตสื่อวิทยุและสื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับมาก ชาวสุโขทัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่สังกัดและปัจจัย

^{๑๒๗} สมชาย วุฒิพิมลวิทยา, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี ๒๕๕๘”, *รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๘)*, หน้า ๑-๒.

^{๑๒๘} ปิยะรัตน์ สนแจ่ม, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. ๒๕๖๒”, *รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๑)*, หน้า ๑-๒.

ด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย อายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบความแตกต่าง ๑ คู่ ได้แก่ ชาวสุโขทัยที่มีอายุระหว่าง ๑๘ - ๒๕ ปีกับชาวสุโขทัยที่มีอายุระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบความแตกต่าง ๒ คู่ ได้แก่ ชาวสุโขทัยที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับชาวสุโขทัยที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและชาวสุโขทัยที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับชาวสุโขทัยที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัยเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบความแตกต่าง ๓ คู่ ได้แก่ ชาวจังหวัดสุโขทัยที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทกับชาวจังหวัดสุโขทัยที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ชาวสุโขทัยที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทกับชาวสุโขทัยที่มีรายได้ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท และชาวสุโขทัยที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทกับชาวสุโขทัยที่มีรายได้ ๓๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัยเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบความแตกต่าง ๑ คู่ ได้แก่ ชาวจังหวัดสุโขทัยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกับชาวจังหวัดสุโขทัยที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ การเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเปิดรับสื่อโทรทัศน์สือวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย^{๑๒๔}

สรุปได้ว่า จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตื่นตัวทางการเมือง เช่น พฤติกรรมของนักการเมือง จริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเปิดรับสื่อจากแหล่งต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุ

ตารางที่ ๒.๓ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
วิจิตร เกิดน้อย (๒๕๖๓)	ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนมีพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

^{๑๒๔}ดาวเรือง นาคสวัสดิ์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัยในท้วงเวลา ปี พ.ศ.๒๕๕๙”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๙), หน้า ๑-๒.

จำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านพฤติกรรมช่วงเลือกตั้ง รองลงมาด้านพฤติกรรมก่อนเลือกตั้ง และด้านพฤติกรรมหลังเลือกตั้ง ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่เพศ อายุ อาชีพ ต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมือง โดยรวม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๒.๓ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
ชุตินา ศิริเมธาวิ (๒๕๖๐)	พบว่า การเปิดรับสื่อของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลาง สื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุ ตามลำดับ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ปัจจัยด้านพรรคการเมือง และปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัคร และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร
ณัฐกาญจน์ เข็มนาค (๒๕๖๓)	ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านนี้ ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคมองค์กรทางการเมือง และ ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการให้การสนับสนุนพรรคการเมือง ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
พันธุ์ทิพา อัครธีรณัย (๒๕๕๙)	ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น

<p>ยงยุทธ พงษ์ศรี (๒๕๖๑)</p>	<p>รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากในด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรองลงมาด้านสื่อบุคคล ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง</p> <p>ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ดังนี้ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านพรรคการเมือง ด้านการรณรงค์หาเสียง และด้านสื่อบุคคล</p>
----------------------------------	--

ตารางที่ ๒.๓ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>สมชาย วุฒิพิมลวิทยา (๒๕๕๘)</p>	<p>ผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และระดับปานกลาง สื่อวิทยุ</p>
<p>ปิยะรัตน์ สนแจ่ม (๒๕๖๑)</p>	<p>ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านนโยบาย ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านพรรคการเมือง และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง</p>
<p>ดาวเรือง นาคสวัสดิ์ (๒๕๕๙)</p>	<p>ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่สังกัด และปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ</p>

๒.๘.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมทางการเมือง

จากการศึกษาเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป” มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางการเมือง ที่ทำให้เกิดการตื่นตัวดังต่อไปนี้

ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองใน

ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมาคือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.49$) ด้านหลักเสรีภาพ ($\bar{X} = 3.42$) ด้านหลักการปกครองโดยกฎหมาย ($\bar{X} = 3.42$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านหลักเสียงข้างมาก ($\bar{X} = 3.42$) ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มี อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ และรายได้ต่อเดือน มีการเสริมสร้างความเข้าใจในการเมือง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๓๐}

พระมหาณัฐพล กิตติปัญญา (อรรถารส) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.17$) อยู่ในระดับมาก ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ($\bar{X} = 2.98$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 2.15$) และด้านการจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ($\bar{X} = 1.87$) อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในเขตเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย^{๑๓๑}

พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบล

^{๑๓๐} ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ, “การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๓๑} พระมหาณัฐพล กิตติปัญญา (อรรถารส), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

หนองแก อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ ๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย^{๑๓๒}

เกรียงไกร พัฒนะโชติ ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามลำดับ ๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๓๓}

รัตนา สารักษ์ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำค้ำ ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.68$) อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่

^{๑๓๒} พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๓๓} เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ฟ้า ($\bar{X}=๓.๖๔$) ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยองโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย^{๑๓๔}

พระสร้อยทอง ปญญาวุธ (ประทุมทอง) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามหลักการบริหารนิยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๗๕$) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตามหลักการบริหารนิยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๘$) รองลงมาได้แก่ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ตามหลักการบริหารนิยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๐$) และด้านการประสามติและประชาพิจารณ์ ตามหลักการบริหารนิยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๙$) ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน ประชาชนมีส่วนร่วมแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๓๕}

วิทยา ชินบุตร ได้วิจัยเรื่อง “ความนิยมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีต่อพรรคชาติไทยพัฒนา” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ติดตามข่าวการเมืองโดยผ่านโทรทัศน์/เคเบิลทีวี ติดตามรับฟังการจัดเสวนาทางการเมืองในระดับน้อย ติดตามรับฟังการปราศรัยหาเสียงในระดับน้อย และส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเกือบทุกครั้ง ๒. ประชาชนมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความนิยมทางการเมืองอยู่ใน

^{๑๓๔} รัตนา สารักษ์, “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๓๕} พระสร้อยทอง ปญญาวุธ (ประทุมทอง), “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ระดับมาก ๕ ด้าน ดังนี้ (๑) ด้านตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒) ด้านหัวหน้าพรรค (๓) ด้านตัวพรรคการเมือง (๔) ด้านนโยบายพรรคการเมือง และ (๕) ด้านผลงานของพรรคการเมือง ตามลำดับ ส่วนด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนน พบว่ามีความนิยมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ๓. ประชาชนที่อยู่ในเขตเลือกตั้งต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน ๔. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายพรรคการเมือง ด้านผลงานของพรรคการเมือง และด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนน แตกต่างกัน ๕. ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน ๖. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนนแตกต่างกัน ๗. ประชาชนที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ด้านตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านผลงานของพรรคการเมือง ด้านตัวพรรคการเมือง และด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนนแตกต่างกัน ๘. ประชาชนที่มีการติดตามข่าวการเมืองต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมือง ต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน ๙. ประชาชนที่มีการติดตามรับฟังการจัดเสวนาทางการเมืองต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนนแตกต่างกัน ๑๐. ประชาชนที่มีการติดตามรับฟังการปราศรัยหาเสียงต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนน แตกต่างกัน ๑๑. ประชาชนที่มีการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต่างกัน จะมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนน แตกต่างกัน แนวทางในการสร้างความนิยมทางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนา ได้แก่ ๑. ด้านหัวหน้าพรรคต้องมีความรู้ด้านกฎหมาย ควรมีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารและต่างประเทศ มีความน่าเชื่อถือ ต้องยึดมั่นในอุดมการณ์ของประชาธิปไตย ต้องปรับตัวให้ยืดหยุ่นเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ๒. ด้านตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ นำเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ ต้องเปิดใจกว้างยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ๓. ด้านนโยบายพรรคการเมือง จะต้องยืนหยัดมุ่งมั่น เสนอแนวทางการปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐ ต้องมีนโยบายสนับสนุนความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ในทุกด้าน ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และจัดทำแผนแม่บทของพรรคชาติไทยพัฒนา ๔. ด้านผลงานของพรรคการเมือง จะต้องเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม น่าเชื่อถือ ใ้วางใจ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน พร้อมปรับปรุงและคัดเลือกทีมโฆษกพรรคที่มีประสิทธิภาพในการชี้แจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ๕. ด้านตัวพรรคการเมือง ควรทบทวนกลยุทธ์ และวิธีการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เปิดโอกาสให้บุคคลจากทุกภาคของประเทศเข้ามาทำงานและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๖. ด้านผู้สนับสนุน/หัวคะแนน ควรศึกษาและทำความเข้าใจ

หลักการที่แท้จริงของการเลือกตั้ง เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย^{๑๓๖}

ตารางที่ ๒.๔ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับความนิยมทางการเมือง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
ปิ่นอนงค์ ทองป่อ (๒๕๖๓)	ผลการวิจัยพบว่า ๑. การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับ คือ ด้านหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักเสรีภาพ ด้านหลักการปกครองโดยกฎหมาย และด้านหลักเสียงข้างมาก ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มี อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มี เพศ และรายได้ต่อเดือน มีการเสริมสร้างความเข้าใจในการเมือง ไม่แตกต่างกัน
พระมหานัฐพล กิตติปัญญา (อรรถการส) (๒๕๖๓)	ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ด้านการสนทนาเรื่องการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและด้านการจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองอยู่ในระดับน้อย ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่าประชาชนที่มี การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวม แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ) (๒๕๖๓)	ผลการวิจัย พบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

^{๑๓๖}วิทยา ชินบุตร, “ความนิยมทางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในจังหวัดสุพรรณบุรี”, รัฐสภาสาร, ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม, ๒๕๕๙) : ๙๖-๑๒๒.

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๒.๔ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับความนิยมทางการเมือง (ต่อ)

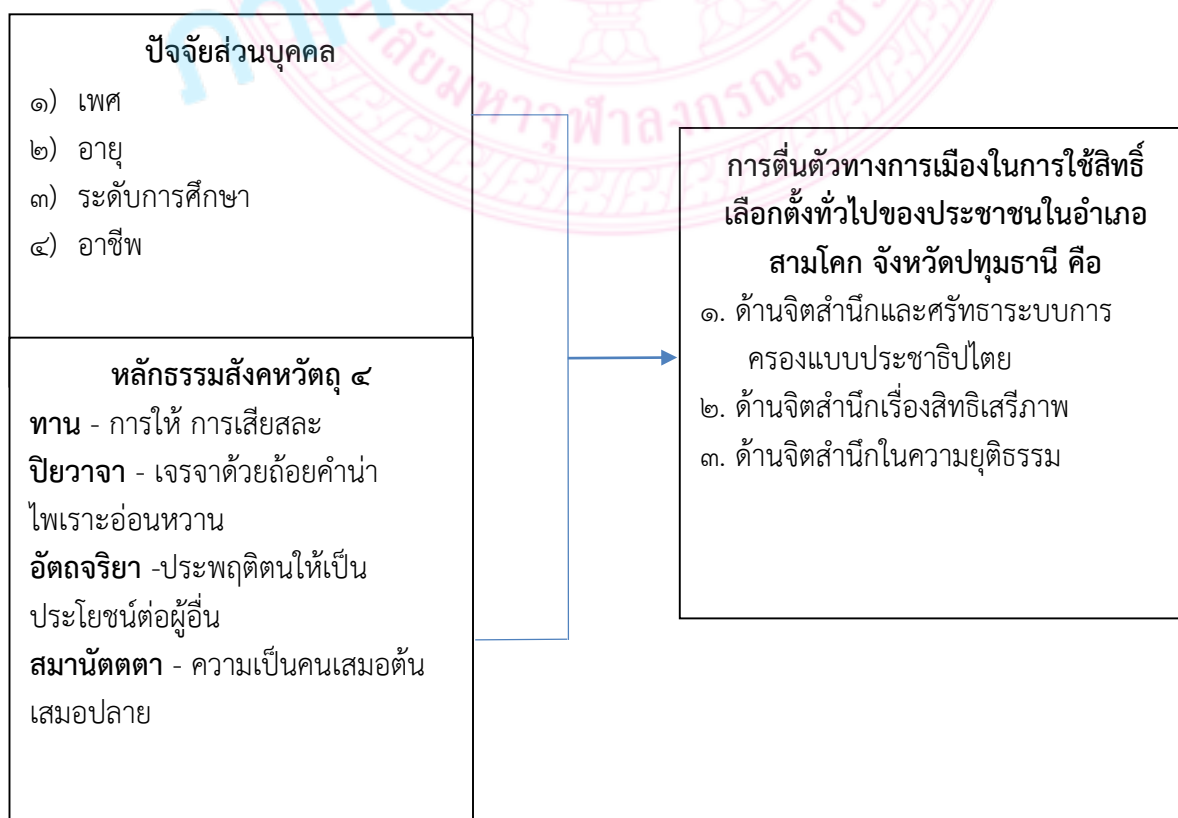
นักวิจัย	ผลการวิจัย
เกรียงไกร พัฒนะโชติ (๒๕๖๓)	ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบ ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งไม่แตกต่าง กัน ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ เลือกตั้งระดับท้องถิ่น แตกต่างกัน
วิทยา ชินบุตร (๒๕๕๙)	ผลการวิจัยพบว่า ๑. วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิ ในการเลือกตั้ง และด้านการมีส่วนร่วมทางเมือง ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มี ความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง ท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน
วิทยา ชินบุตร (๒๕๕๙)	“ความนิยมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด สุพรรณบุรีที่มีต่อพรรคชาติไทยพัฒนา” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความนิยมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ๕ ด้าน ดังนี้ (๑) ด้านตัวผู้สมัคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒) ด้านหัวหน้าพรรค (๓) ด้าน ตัวพรรคการเมือง (๔) ด้านนโยบายพรรคการเมือง และ (๕) ด้านผลงานของพรรคการเมืองตามลำดับ ส่วนด้าน ผู้สนับสนุน/หัวหน้าคณะ พบว่ามีความนิยมทางการเมืองอยู่ ในระดับปานกลาง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา โดยศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านจิตสำนึกและศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ๒. ด้านจิตสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพ และ ๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ ๒.๕ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์เป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน ๓๒,๒๓๓ คน^๑

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีจำนวน ๓๙๗ คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จำนวน ๓๙๗ คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ ๙๕ คลาดเคลื่อนร้อยละ ๕ ดังนี้

^๑ ทะเบียนการเลือกตั้ง สำนักงานอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี, [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๔๗,๐๘๓ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{32,233}{1 + 32,233 (0.05)^2}$$

$$n = \frac{32,233}{1 + 32,233(0.0025)}$$

$$n = ๓๙๗.๑๐$$

$$n = ๓๙๗$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๓๙๗ คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยการสุ่มแบบบังเอิญ จากประชาชนผู้ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จนครบตามจำนวน ๓๙๗ คน

๓.๒.๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ รูปหรือคนโดยแบ่งเป็น ผู้นำด้านศาสนา ๔รูป และผู้นำด้านชุมชนจำนวน ๓ท่าน ตามลำดับ

๑)พระมหาจุมพล จิตตพโล	เจ้าคณะอำเภอสามโคก
๒)พระครูวิสุทธีธีรจารย	เจ้าคณะตำบลสามโคก
๓)พระครูใบฎีกาบุญธรรม จิตตธมโม	เจ้าอาวาสวัดบางเตยใน
๔)พระใบฎีกาอรรถพล อนุจารี	เจ้าอาวาส วัดสิงห์
๕)นายชาญชัย สุรวัฒนาประเสริฐ	ปลัดเทศบาลตำบลสามโคก
๖)นายบรรพจ ผลงาม	ผู้ใหญ่บ้านตำบลสามโคก
๗)นายลือ นิมเดช	อดีตกำนัน หมู่ ๖ ต.บางเตย อ.สามโคก
๘)นายอนุชา ผลงา	อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ต.สามโคก อ.สามโคก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

๓.๓.๑ แบบสอบถาม

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของกรตื้นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยมีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านจิตสำนึกและศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
๒. ด้านจิตสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพ
๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นการตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก
- ๓ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย
- ๑ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด^๒

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้าง การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

แบบสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ ๒ สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๓ ด้าน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ

๑. ด้านจิตสำนึกและศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
๒. ด้านจิตสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพ
๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

๓.๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

^๒ ชูติระ ระบบอบ และคณะ, *ระเบียบวิธีวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ศึกษาระดับปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และกรรมการที่ศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยก่อนนำไปใช้ เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ หรือหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

ใช้สูตร
$$IOC = \frac{\sum X}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ^๓

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ การวิจัย
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ การวิจัย
- ๑ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การวิจัย

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)^๔ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

^๓ ประคอง กรรณสูต, สถิติเพื่อการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๗.

^๔ สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒๐.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

- ๑) การรวบรวมเอกสาร ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน
- ๒) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓๘๗ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง
- ๓) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๘ รูปหรือคน

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
- ๒) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้
- ๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์
- ๔) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ระดับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเลือกตั้งทั่วไป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่า ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๒๑ - ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๔๑ - ๔.๒๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๖๑ - ๓.๔๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๘๑ - ๒.๖๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ - ๑.๘๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด ^๕

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t - test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน และข้อเสนอแนะอื่นๆ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- ๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- ๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- ๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- ๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

^๕ ชูศรี วงศ์รัตนะ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตร, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการเสริมสร้างการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากการสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน จำนวน ๓๙๗ คน จากประชากรทั้งหมดจำนวน ๓๒,๒๓๓ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน ๘ รูปหรือคน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๔.๕ ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๗ คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๙๗)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๙๘	๔๙.๖
หญิง	๑๙๙	๕๐.๔
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐
๒. อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๑๑๓	๒๘.๕
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๓๐	๓๒.๗
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๕๔	๓๘.๘
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐
๓. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๔๑	๓๕.๕
ปริญญาตรี	๑๘๔	๔๖.๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๗๒	๑๘.๒
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐
๔. อาชีพ		
พนักงานบริษัท	๑๘๐	๔๕.๓
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๑๑	๒๗.๙
เกษตรกรกรรม	๙๘	๒๔.๗
รับจ้างทั่วไป	๘	๒.๑
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๔ รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๖ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘ รองลงมาคือ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗ อายุ ๑๘-๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ คน ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๓, รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕ และน้อยที่สุดคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท จำนวน ๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓ รองลงมาคือ อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙, เกษตรกรรม จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗ และน้อยที่สุดคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก โดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านความศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ๒) ด้านสิทธิเสรีภาพ และ ๓) ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวม

(n=๓๙๗)

การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านความศรัทธาระบบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย	๓.๖๔	๐.๕๔	มาก
๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ	๓.๒๗	๐.๖๙	ปานกลาง

๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม	๓.๓๑	๐.๕๘	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๔๑	๐.๔๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D.=๐.๔๑) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D.=๐.๕๔) อยู่ในระดับมาก ด้านสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X} = ๓.๒๗$, S.D.=๐.๖๙) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D.=๐.๕๘) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี **ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองประชาธิปไตย**

(n=๓๙๗)

ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญคือ กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ	๓.๗๑	๐.๘๘	มาก
๒. ท่านคิดว่าหัวใจที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือการการตื่นตัวของประชาชนทุกคน	๓.๓๙	๑.๐๙	ปานกลาง
๓. ท่านร่วมรณรงค์ให้ประชาชนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่เห็นแตกต่าง	๓.๔๙	๑.๐๘	มาก
๔. ท่านคิดว่าประชาชนมีอำนาจในการคัดค้าน และ ถอดถอนผู้ปกครอง ผู้แทน ที่ตนเองเลือกมาตามกระบวนการเลือกตั้ง	๓.๔๙	๑.๐๓	มาก
๕. การตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมือง และเปลี่ยนผู้นำทางการเมืองได้ เป็นหน้าที่ของประชาชน	๔.๐๙	๐.๔๘	มาก
๖. การออกนโยบายของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน	๓.๔๑	๑.๐๑	มาก
๗. การปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่สำคัญของประเทศ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด	๓.๙๓	๐.๙๐	มาก

โดยรวม	๓.๖๔	๐.๕๔	มาก
--------	------	------	-----

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านความศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64, S.D. = 0.54$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญของประเทศ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด” ($\bar{X} = 3.93, S.D. = 0.90$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ” ($\bar{X} = 3.71, S.D. = 0.88$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าหัวใจที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือการการตื่นตัวของประชาชนทุกคน” ($\bar{X} = 3.39, S.D. = 1.09$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านสิทธิเสรีภาพ (n=๓๙๗)

ด้านสิทธิเสรีภาพ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านคิดว่าในระบอบประชาธิปไตยกำหนดสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน	๓.๓๗	๐.๙๘	ปานกลาง
๒. ท่านคิดว่าสื่อมวลชนต่าง ๆ มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร โดยไม่ถูกปิดกั้น	๓.๒๙	๑.๐๗	ปานกลาง
๓. ท่านคิดว่า ประชาชนมีสิทธิ และเสรีภาพร่วมกันแก้ไข ปัญหาและตัดสินใจทางการเมืองร่วมกัน	๓.๒๓	๑.๐๓	ปานกลาง
๔. ท่านคิดว่ารัฐมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ได้การตื่นตัวทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเสมอภาค	๓.๑๗	๑.๐๓	ปานกลาง
๕. ท่านคิดว่า การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองโดยสงบ เป็นสิทธิของประชาชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย	๓.๓๒	๐.๙๙	ปานกลาง

๖. ท่านคิดว่ากรให้ความสำคัญกับแนวคิดที่แตกต่าง เป็น หลักสำคัญในระบบประชาธิปไตย	๓.๒๔	๐.๘๙	ปานกลาง
๗. ท่านคิดว่าคะแนนเสียงของประชาชนทุกคน เท่าเทียมกัน	๓.๓๐	๐.๙๑	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๒๗	๐.๖๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านสิทธิเสรีภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27, S.D. = 0.69$) เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าในระบบประชาธิปไตยกำหนดสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน” ($\bar{X} = 3.30, S.D. = 0.91$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่ากรเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองโดยสงบ เป็นสิทธิ์ของประชาชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย” ($\bar{X} = 3.24, S.D. = 0.89$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่ารัฐมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ได้การตื่นตัวทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเสมอภาค” ($\bar{X} = 3.10, S.D. = 1.03$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านจิตสำนึกใน
ความยุติธรรม

(n=๓๙๗)

ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านคิดว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิ์เข้ารับบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันทุกชนชั้น	๓.๒๐	๐.๙๔	ปานกลาง
๒. ท่านคิดว่ากฎหมายถูกกำหนดโดยผู้แทนของประชาชน ดังนั้นประชาชนต้องเคารพกฎหมาย	๓.๑๘	๑.๐๐	ปานกลาง
๓. ท่านคิดว่ากรที่ประชาชนจะอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข เราทุกคนต้องเคารพกติกา	๓.๔๑	๐.๙๔	มาก
๔. ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ ว่าให้ความเคารพต่อคะแนนเสียงของผู้ที่เห็นต่าง	๓.๓๕	๐.๙๕	ปานกลาง

๕. ท่านมีส่วนรับทราบถึงการตรวจสอบสถานที่เลือกตั้ง มีความพร้อมให้การคุ้มครองและรักษาดูแลผู้มาใช้สิทธิ	๓.๒๙	๐.๙๓	ปานกลาง
๖. ท่านการตื่นตัวรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง	๓.๓๘	๑.๐๐	ปานกลาง
๗. ท่านการตื่นตัวตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่ามีความเที่ยงธรรมและเป็นธรรม	๓.๓๘	๐.๙๙	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๓๑	๐.๕๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31, S.D. = 0.58$) เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าการที่ประชาชนจะอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข เราทุกคนต้องเคารพกติกา” ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.94$) รองลงมาในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านการตื่นตัวรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง” ($\bar{X} = 3.38, S.D. = 1.00$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่ากฎหมายถูกกำหนดโดยผู้แทนของประชาชน ดังนั้นประชาชนต้องเคารพกฎหมาย” ($\bar{X} = 3.18, S.D. = 1.00$) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม ในเรื่องเพศ โดยการทดสอบค่า F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า ๒ กลุ่ม ในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยที่ ๑ ใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๖ แสดงการเปรียบเทียบระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ

(n = ๓๙๗)

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง		n	$\bar{X}$	SD.	t	Sig.
๑. ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย	ชาย	๑๙๘	๓.๖๐	๐.๕๓	-๑.๙๑๘	๐.๐๕๖
	หญิง	๑๙๙	๓.๗๐	๐.๕๕		
๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ	ชาย	๑๙๘	๓.๒๑	๐.๗๔	-๑.๖๒๕	๐.๑๐๕
	หญิง	๑๙๙	๓.๓๓	๐.๖๕		
๓. ด้านสำนึกในความยุติธรรม	ชาย	๑๙๘	๓.๓๐	๐.๖๑	-๑.๘๓๙	๐.๐๖๗
	หญิง	๑๙๙	๓.๓๑	๐.๕๖		
โดยรวม	ชาย	๑๙๘	๓.๓๗	๐.๔๕	-๑.๘๓๙	๐.๐๖๗
	หญิง	๑๙๙	๓.๔๕	๐.๓๗		
รวม		๓๙๗	๓.๕๒			

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป โดยรวมจึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยที่ ๒ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๗)

การตื่นตัวทางการเมืองของ ประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านความศรัทธา ระบอบการ ปกครองแบบ ประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๕๐	๒	๐.๕๒๕	๑.๘๐๓	๐.๑๖๖
	ภายในกลุ่ม	๑๑๔.๗๗๐	๓๙๔	๐.๒๙๑		
	รวม	๑๑๕.๘๒๐	๓๙๖			
๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๐๕	๒	๐.๕๕๒	๑.๑๖๑	๐.๓๑๔
	ภายในกลุ่ม	๑๘๗.๕๐๖	๓๙๔	๐.๔๗๖		
	รวม	๑๘๘.๖๑๐	๓๙๖			
๓. ด้านจิตสำนึกใน ความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๙๑	๒	๐.๒๙๖	๐.๘๖๗	๐.๔๒๑
	ภายในกลุ่ม	๑๓๔.๓๔๑	๓๙๔	๐.๓๔๑		
	รวม	๑๓๔.๙๓๒	๓๙๖			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๐๙	๒	๐.๒๐๕	๑.๒๑๔	๐.๒๙๘
	ภายในกลุ่ม	๖๖.๓๖๔	๓๙๔	๐.๑๖๘		
	รวม	๖๖.๗๗๔	๓๙๖			

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ ๓ ประชาชนที่การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยที่ ๓ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามการศึกษา

(n = ๓๙๗)

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านความศรัทธา ระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๔๙	๒	๐.๐๒๕	๐.๐๔๘	๐.๙๒๐
	ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๗๗๑	๓๙๔	๐.๒๙๔		
	รวม	๑๑๕.๘๒๐	๓๙๖			
๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๒๖	๒	๐.๒๑๓	๐.๔๔๖	๐.๖๔๐
	ภายในกลุ่ม	๑๘๘.๑๘๔	๓๙๔	๐.๔๗๘		
	รวม	๑๘๘.๖๑๐	๓๙๖			
๓. ด้านจิตสำนึกใน ความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๓๕	๒	๐.๖๖๗	๑.๙๖๘	๐.๑๔๑
	ภายในกลุ่ม	๑๓๓.๕๙๗	๓๙๔	๐.๓๓๙		
	รวม	๑๓๔.๙๓๒	๓๙๖			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๕๗	๒	๐.๑๒๙	๐.๗๖๒	๐.๔๖๗
	ภายในกลุ่ม	๖๖.๕๑๖	๓๙๔	๐.๑๖๙		
	รวม	๖๖.๗๗๔	๓๙๖			

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยที่ ๔ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๗)

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านความศรัทธา ระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๐๘	๓	๐.๑๓๖	๐.๔๖๓	๐.๗๐๘
	ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๔๑๒	๓๙๓	๐.๒๙๔		
	รวม	๑๑๕.๘๒๐	๓๙๖			
๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๔๓	๓	๐.๘๔๘	๑.๗๙๐	๐.๑๔๘
	ภายในกลุ่ม	๑๘๖.๐๖๘	๓๙๓	๐.๔๗๓		
	รวม	๑๘๘.๖๑๐	๓๙๖			
๓. ด้านจิตสำนึกใน ความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๐๓	๓	๐.๓๖๘	๑.๐๘๐	๐.๓๕๗
	ภายในกลุ่ม	๑๓๓.๘๒๙	๓๙๓	๐.๓๔๑		
	รวม	๑๓๔.๙๓๒	๓๙๖			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๐๕	๓	๐.๒๐๒	๑.๑๙๗	๐.๓๑๐
	ภายในกลุ่ม	๖๖๐.๑๖๙	๓๙๓	๐.๑๖๘		
	รวม	๖๖.๗๗๔	๓๙๖			

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๐ สรุปผลทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการ
 ตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก
 จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน การวิจัยที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผล การ ท ด ส อ บ	
					สมมติฐานการวิจัย เป็นไป	ไม่เป็นไป
๑	เพศ	การตื่นตัวทางการเมือง	-๑.๘๓๙	๐.๐๖๗	-	/
๒	อายุ	การตื่นตัวทางการเมือง	๑.๒๑๔	๐.๒๙๘	-	/
๓	การศึกษา	การตื่นตัวทางการเมือง	๑.๓๓๕	๐.๒๖๕	-	/
๔	อาชีพ	การตื่นตัวทางการเมือง	๑.๑๙๗	๐.๓๑๐	-	/

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศ การศึกษา และ อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งไม่แตกต่างกัน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

จากผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการตื่นตัวทางการเมืองเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตารางดังนี้

๔.๔.๑ ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะแนวทางการตื่นตัวทางการเมืองเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ผู้แทนประชาชนหรือรัฐมนตรีที่ไม่ได้เข้ารับการแต่งตั้งแล้วไม่ทำตามนโยบายที่เคยหาเสียง	๑๕	๑. ควรเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	๑๐
๒. กฎหมายการเลือกตั้งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มคนบางกลุ่ม มากเกินไป	๕	๒. แก้กฎหมายให้ชัดเจนอย่างตรงไปตรงมา เพื่อประโยชน์ของประชาชน	๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนี้ ปัญหา คือ ๑) ผู้แทนประชาชนหรือรัฐมนตรีที่ไม่ได้เข้ารับการแต่งตั้งแล้วไม่ทำตามนโยบายที่เคยหาเสียง จำนวน ๑๕ คน ๒) กฎหมายการเลือกตั้งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มคนบางกลุ่ม มากเกินไป จำนวน ๕ คน แนวทางแก้ไข คือ ๑) ควรเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพราะทุกคะแนนเสียงที่ได้มา มาจากประชาชนที่ศรัทธาในอุดมการณ์ ที่ท่านได้เคยหาเสียงไว้ จำนวน ๑๐ คน ๒) แก้กฎหมายให้ชัดเจนอย่างตรงไปตรงมา เพื่อประโยชน์ของประชาชน เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนต้องได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด จำนวน ๕ คน

๔.๔.๒ ด้านสิทธิเสรีภาพ

ข้อเสนอแนะแนวเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านสิทธิเสรีภาพ รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๒ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านสิทธิเสรีภาพ

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. รัฐบาลไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เห็นต่าง แสดงความคิดเห็นทางการเมือง	๑๕	๑. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เห็นต่างแสดงความคิดเห็น และเป็นไปตามในข้อเสนอแนะนั้นๆ	๑๙
๒. รัฐบาลไม่ควรปิดกั้นการชุมนุมทางการเมือง ของประชาชน	๙	๒. การชุมนุมทางการเมืองโดยสงบ ควรเป็นสิทธิของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย	๑๐

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านสิทธิเสรีภาพ ดังนี้ ปัญหา คือ ๑) รัฐบาลไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เห็นต่าง แสดงความคิดเห็นทางการเมือง คือพยายามปิดกั้นทั้งทางสื่อทีวีและดิจิทัล จำนวน ๑๕ คน ๒) รัฐบาลไม่ควรปิดกั้นการชุมนุมทางการเมือง ของประชาชน คือเมื่อประชาชนเดือดร้อนหรือรัฐไม่ทำตามนโยบายที่เคยหาเสียงไว้แต่แรก จึงเกิดการชุมนุมประท้วง รัฐควรให้สิทธินั้นแก่ประชาชน จำนวน ๙ คน แนวทางแก้ไข คือ ๑) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เห็นต่างแสดงความคิดเห็นและเป็นไปตามข้อเสนอที่เป็นประโยชน์นำมาพิจารณา จำนวน ๑๙ คน ๒) การชุมนุมทางการเมืองโดยสงบ ถือเป็นสิทธิของประชาชนที่สามารถทำได้ตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน ๑๐ คน

๔.๔.๓ ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ประชาชนมองผู้ลงสมัครรับการเลือกตั้งเป็นการหาผลประโยชน์เฉพาะตนมากกว่าการพัฒนาประเทศ	๑๕	๑. ส่งเสริมให้ประชาชนเล็งเห็นผลดีในการไปใช้สิทธิเพราะทุกคะแนนเสียงของการเลือกตั้งคือการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม	๕
๒. ประชาชน ถูกผู้รับเลือกตั้งแล้วเสนอผลประโยชน์ด้านการเงิน โดยการซื้อสิทธิ์และขายเสียงในจำนวนเงินที่มาก	๑๐	๒. รณรงค์ให้ประชาชน เห็นผลเสียและผลกระทบของการขายสิทธิ์และขายเสียงที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ	๑๐

จากตารางที่ ๔.๑๓พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ดังนี้ ปัญหา คือ ๑) ประชาชน มองผู้ลงสมัครการเลือกตั้งเป็นการหาผลประโยชน์เฉพาะตนมากกว่าการพัฒนาประเทศ จำนวน ๑๕ คน ๒) ประชาชน ถูกผู้ลงสมัครเสนอผลประโยชน์ด้านการเงินโดยการซื้อสิทธิ์และขายเสียงในจำนวนเงินที่มาก จำนวน ๑๐ คน แนวทางแก้ไข ดังนี้ ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนเล็งเห็นผลดีในการไปใช้สิทธิเพราะทุกคะแนนเสียงของการเลือกตั้งคือการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม จำนวน ๕ คน ๒) รณรงค์ให้ประชาชน เห็นผลเสียและผลกระทบของการซื้อสิทธิ์และขายเสียงที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ จำนวน ๑๐ คน

๔.๕ ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ รูปหรือคน ผลการสัมภาษณ์พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง อำเภอสามโคก ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา มีรายละเอียดดังนี้

๔.๕.๑ ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

๑. การเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย เชื่อว่า ประชาธิปไตยสามารถแก้ปัญหาของชาติได้ แม้จะวิกฤตขนาดไหนก็ตามที่ การจะให้ประชาชนมีศรัทธาต่อประชาธิปไตย ผู้นำและนักการเมืองก็ต้องมีความชอบธรรมในการปกครอง^๑

๒. การปกครองในระบบประชาธิปไตยมักจะได้รับพิจารณาโดยคนส่วนใหญ่ว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด เนื่องจากเป็นการมอบสิทธิ์และเสรีภาพให้กับประชาชนได้มากกว่าการปกครองในระบบอื่นๆ^๒

๓. ชุมชนถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ทศนคติ ความเชื่อ ที่มีการปลูกฝังค่านิยมทางการเมือง เด็กจึงได้ความสนใจทางการเมืองมาจากชุมชนและครอบครัว การเกิดความศรัทธาในระบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์คนในชุมชนจะรับรู้ได้ต่อเมื่อไม่ถูกเอาเปรียบ^๓

๔. ระบบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ได้ใช้หรือมีเสรีภาพ เสมอภาคจะต้องเป็นกระบวนการและมีวิธีการจัดสรรทรัพยากรหรือสิ่งที่มีค่าสูงสุด ให้กับทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน^๔

๕. รูปแบบการปกครองในปัจจุบันส่งผลต่อความศรัทธาต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างมาก หากประชาชนในประเทศชาติถูกเลือกปฏิบัติด้วยความไม่เท่าเทียมกัน ความ

^๑ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^๒ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^๓ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^๔ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ศรัทธาในระบบการปกครองจะไม่เกิดกับคนในสังคมและประเทศชาติจะเกิดความวุ่นวาย นำมาซึ่งความหายนะอันเกิดจากคนในสังคมที่ไม่มีความเชื่อมั่นในประชาธิปไตย^๕

๖. ประชาธิปไตยที่แท้จริงไม่ใช่ได้มาง่ายตาย ซึ่งต้องอาศัยผู้คนที่เข้ามากระตุ้นตัวทางการเมือง ด้วยการบ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยผ่านการศึกษาอบรม ปลุกฝังประชาชนให้ศรัทธาต่อวิถีประชาธิปไตยและหล่อหลอมจนกลายเป็นพฤติกรรมที่พึงามของคนในสังคมประชาธิปไตย^๖

๗. สถาบันครอบครัว ถือว่าเป็นสถาบันแรกๆ ที่กล่อมเกล่าปลุกฝังแนวคิดและความศรัทธา บิดา มารดา ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการกระตุ้นตัวในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยทางการเมือง^๗

๘. ตัวประชาธิปไตยต่างแสวงหาเรื่องความเท่าเทียมกัน เพื่อแก้ปัญหาการตกลงกันไม่ได้ โดยการเสวนาแบบสันติเพื่อเคารพความแตกต่างและเพื่อการนำไปสู่การฟื้นฟูทางการเมืองและสังคม

สรุปได้ว่า ประชาชนในสังคมไทยถือเป็นสังคมที่เกิดความรักและสามัคคีกันมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอยู่ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยมาโดยตลอด ใช้ชีวิตยังพอเพียง ถ้อยที ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน มีน้ำใจที่ดีงาม สังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องครบทุกรอบด้านทั้งด้านความเป็นอยู่และความสามารถ แต่ด้วยความสเถียรภาพทางการเมืองที่ไม่มั่นคงทำให้คนในประเทศเกิดความไม่ศรัทธาต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงทำให้ประชาชนมองการเลือกตั้งเป็นการเอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มคนหรือนายทุนเท่านั้นไม่ได้ช่วยให้คนในประเทศมีความเป็นอยู่และการศึกษาที่ดี

ประชาชนในอำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานีถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในประเทศไทยที่มีบทบาทต่อการเมืองและการปกครองของประเทศได้มีการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเลือกตั้งและการได้มาซึ่งบุคคลผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารประเทศ ยังมีส่วนในการสร้างความเชื่อมั่นต่อความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกด้วย

^๕สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔

^๖สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๔

^๗สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^๘สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

แผนภาพที่ ๔.๑ ด้านศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย

๔.๕.๒ ด้านสิทธิเสรีภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

๑. ประชาชน เป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อการคัดเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ามาบริหารประเทศเพราะประชาชนส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในชุมชน เพราะชุมชนมีความสอดคล้องกับ สภาพความเป็นจริงกับระบอบประชาธิปไตย จากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในประเทศในด้านต่างๆ ทำให้เกิดการเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว ชุมชนจึงมีการตื่นตัวในการเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการตื่นตัวมากขึ้น^๕

๒. ประชาชนควรมีสิทธิและเสรีภาพร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในทางการเมืองร่วมกัน^๖

๓. ในระบอบประชาธิปไตยนั้นควรกำหนดสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันอย่างเป็นรูปธรรม^๗

๔. การชุมนุมทางการเมืองโดยสงบเป็นสิทธิของประชาชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย^๘

๕. การเสนอข่าวของสื่อมวลชนควรมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารอย่างถูกต้องโดยไม่ถูกปิดกั้นอย่างตรงไปตรงมา^๙

๖. สิทธิเสรีภาพ เป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิดประชาธิปไตย^{๑๐}

^๕ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^๖ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^๗ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^๘ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^๙ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๔

๗. ประชาชนในชุมชนต้องมีเสรีภาพที่ไม่ถูกกีดกันทางการเมืองสามารถปลูกฝังและเสริมสร้างความรู้และความคิดทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมาให้กับประชาชน เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการเลือกบุคคล^{๑๔}

๘. ประชาชนรู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้เพราะการรักษาสิทธิของตนเอง ในการเลือกตั้งเพื่อป้องกันไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจนได้มาซึ่งบุคคลที่ไม่มีคุณธรรมมาบริหารประเทศ^{๑๕}

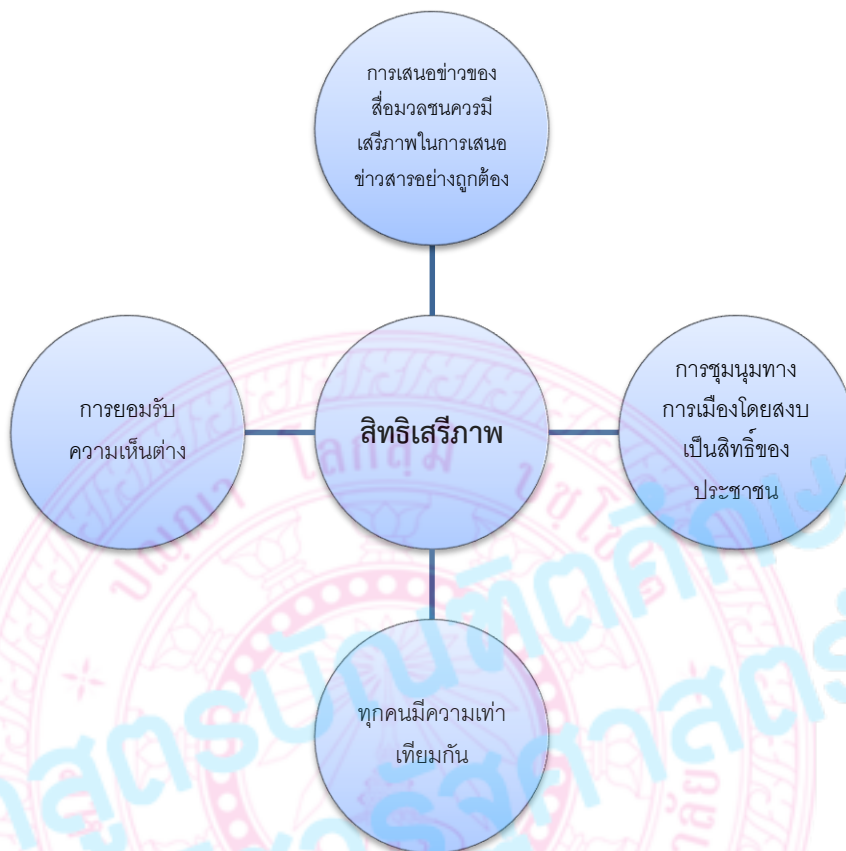
สรุปได้ว่า ประชาชน เป็นผู้มีความสำคัญอย่างมากต่อการคัดเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ามาบริหารประเทศเพราะประชาชนส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในชุมชน เพราะชุมชนมีความสอดคล้องกับ สภาพความเป็นจริงกับระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องมีสิทธิเสรีภาพ และไม่ถูกกีดกันในการแสดงออกทางการเมืองต้องได้รับข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา รู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้ เพราะการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นการปกป้องและรักษาสิทธิของตนเอง ไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจนได้มาซึ่งบุคคลที่ไม่มีคุณภาพและคุณธรรมมาบริหารประเทศ

---

^{๑๔}สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๕}สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

แผนภาพที่ ๔.๒ ด้านสิทธิเสรีภาพ

๔.๕.๓ ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อัตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

๑. สถานที่เลือกตั้ง เป็นสถานที่ให้ประชาชน ได้เข้ามาใช้สิทธิจะต้องมีความพร้อมและให้การคุ้มครองรักษาดูแลประชาชนผู้ที่มาใช้สิทธิทุกคน^{๑๖}

๒. ประชาชนต้องมีบทบาทในการสำรวจตรวจสอบสถานที่เลือกตั้งหรือหน่วยเลือกตั้งว่า ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับตามกฎหมายของการเลือกตั้งหรือไม่^{๑๗}

๓. การนับคะแนนการเลือกตั้ง แต่ละหน่วยเลือกตั้งเป็นที่สนใจของประชาชนที่ได้ไปใช้สิทธิในการเลือกบุคคลที่ตนเองเห็นว่าสมควรให้เป็นตัวแทนในการบริหารประเทศ เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการนับคะแนนต้องทำอย่างโปร่งใส ให้ความเป็นธรรมต่อผู้สมัครทุกฝ่าย^{๑๘}

๔. หน่วยราชการหรือผู้นำท้องถิ่นจะต้องไม่ใส่ร้ายหรือโจมตี ฝ่ายตรงข้ามเพื่อประชาชนเกิดความรำคาญใจ มองการเลือกตั้งเป็นการแสวงหาประโยชน์จนนำมาซึ่งความขัดแย้ง^{๑๙}

๕. ประชาชนทุกคนต้องได้รับบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจากภาครัฐอย่างเท่าเทียมกันทุกชนชั้น^{๒๐}

๖. ประชาชนนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางการเลือกตั้งสิทธิของผู้เลือกตั้งแม้เพียงสิทธิเดียวมีความสำคัญต่อผู้ลงสมัคร หน่วยเลือกตั้งรณรงค์กระตุ้นให้ประชาชน เกิดจิตใต้สำนึกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประโยชน์ผลกระทบหลังจากเลือกตั้ง^{๒๑}

๗. ประชาชนถือว่าการใช้สิทธิของตนเองนั้นเป็นการใช้สิทธิอย่างถูกต้องเวลาเกิดปัญหาความขัดแย้งกันต้องรับฟังเสียงข้างมาก เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งและปรับความเข้าใจกัน เช่น ผู้ใหญ่บ้านต้องฟังเสียงข้างมาก ถือว่าเป็นประชาธิปไตย^{๒๒}

^{๑๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^{๑๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^{๑๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^{๑๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๒๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๒๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๒๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔

๘. ประชาชนสร้างความสัมพันธ์ทางบวกในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นแบบอย่างที่ดีไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง รมรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์และเห็นความสำคัญในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เพราะการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเป็นการทุจริตไม่ประกอบด้วยคุณธรรมที่สร้างจิตใต้สำนึกในการตื่นตัวทางการเมือง^{๒๓}

สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมในสังคม เป็นสิ่งที่ทุกประเทศได้พยายาม หามาตรการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมให้กับประชาชนในชาติเพราะถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญและเที่ยงธรรม การตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนตระหนักอยู่เสมอว่าหากเลือกบุคคลที่ไม่มีคุณธรรมก็จะพาประเทศชาติพัฒนาล่าช้า ส่งผลให้ประชาชนในประเทศมีคุณภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก หากเลือกบุคคลที่มีความสามารถ ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรมก็จะนำพาให้ประชาชนและประเทศชาติ

เจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องมั่นคงและยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๒ ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม

^{๒๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๖

จากแผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนในสังคมไทยถือเป็นสังคมที่เกิดความรักและสามัคคีกันมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอยู่ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยมาโดยตลอด ใช้ชีวิตยังพอเพียงถ้อยที ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน มีน้ำใจที่ดียิ่งงาม สังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครบทุกรอบด้านทั้งด้านความเป็นอยู่และความสามารถ แต่ด้วยความสเถียรภาพทางการเมืองที่ไม่มั่นคงทำให้คนในประเทศเกิดความไม่ศรัทธาต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงทำให้ประชาชนมองการเลือกตั้งเป็นการเอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มคนหรือนายทุนเท่านั้นไม่ได้ช่วยให้คนในประเทศมีความเป็นอยู่และการศึกษาที่ดี

ประชาชนในอำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานีถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในประเทศไทยที่มีบทบาทต่อการเมืองและการปกครองของประเทศได้มีการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเลือกตั้งและการได้มาซึ่งบุคคลผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารประเทศ ยังมีส่วนในการสร้างความเชื่อมั่นต่อความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกด้วย

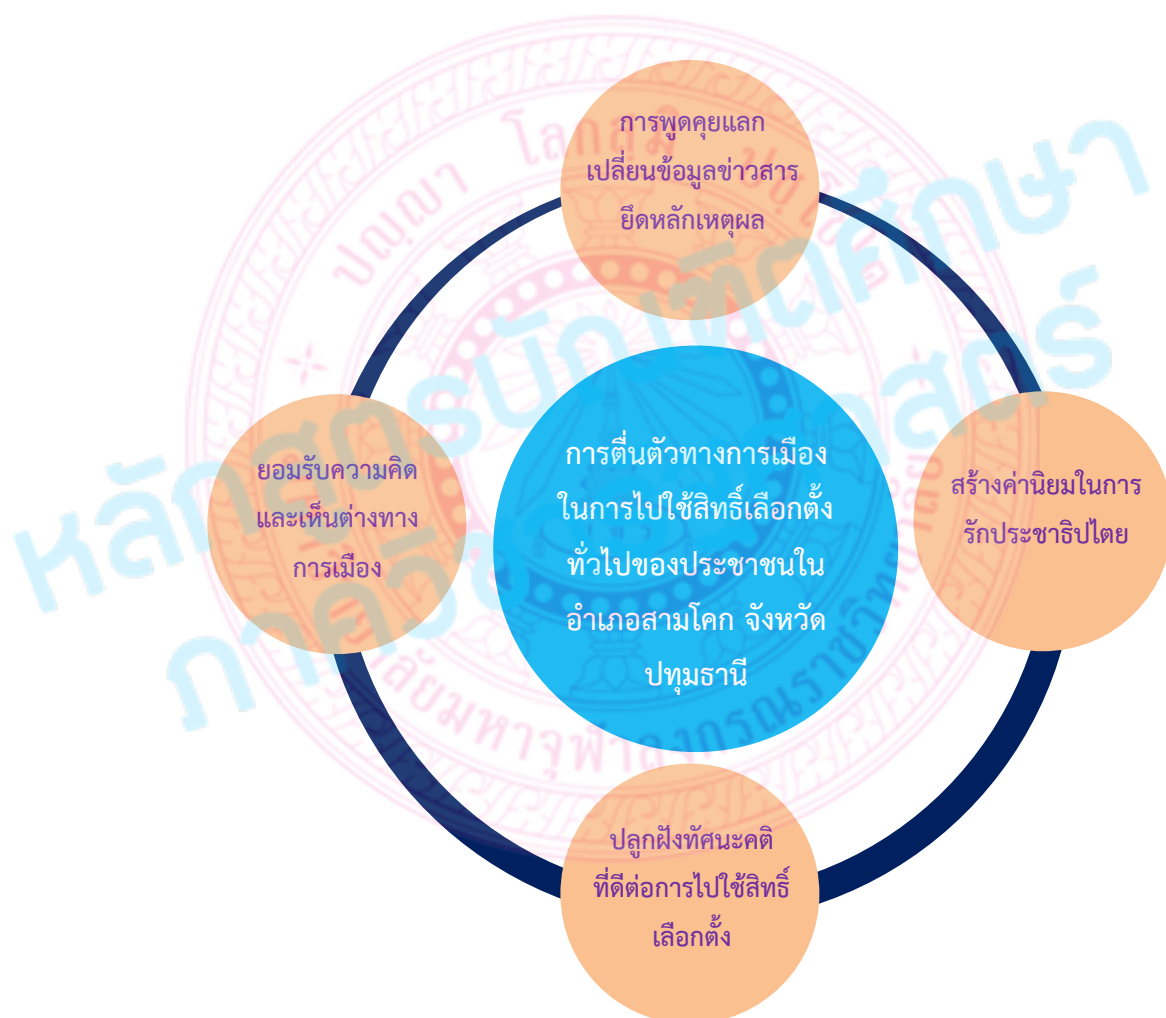
ด้านสิทธิเสรีภาพ พบว่า ประชาชน เป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อการคัดเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ามาบริหารประเทศเพราะประชาชนส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในชุมชน เพราะชุมชนมีความสอดคล้องกับ สภาพความเป็นจริงกับระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องมีสิทธิเสรีภาพ และไม่ถูกกีดกันในการแสดงออกทางการเมืองต้องได้รับข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา รู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้ เพราะการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นการปกป้องและรักษาสิทธิของตนเอง ไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจนได้มาซึ่งบุคคลที่ไม่มีคุณภาพและคุณธรรมมาบริหารประเทศ

ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม พบว่า คุณธรรมจริยธรรมในสังคม เป็นสิ่งที่ทุกประเทศได้พยายาม หามาตรการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมให้กับประชาชนในชาติเพราะถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญและเที่ยงธรรม การตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนตระหนักอยู่เสมอว่าหากเลือกบุคคลที่ไม่มีคุณธรรมก็จะพาประเทศชาติพัฒนาล่าช้า ส่งผลให้ประชาชนในประเทศมีคุณภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก หากเลือก

๔.๖.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๖ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากงานวิจัย สรุปได้ว่า

๑. การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ยึดหลักเหตุผล กับประชาชนในพื้นที่อำเภอสามโคกนั้นส่วนใหญ่มีความรู้หลักประชาธิปไตยเป็นอย่างดีแต่ด้วยกระแสสังคมที่มีการเอาวัตถุทางสังคมมาเป็นสิ่งยั่วชวนใจจนทำให้มองไม่เห็นถึงผลกระทบจากการกระทำนั้น การพูดคุยแลกเปลี่ยนทางการเมือง ผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นอิสระแบบในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง ในการให้ความรู้ ทศนคติ และค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองแก่ประชาชนในพื้นที่จากการได้รับรู้และเห็นข้อมูลมา ซึ่งมีผลต่อการการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอสามโคก

๒. การสร้างค่านิยมในการรักประชาธิปไตย ให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอสามโคกรู้จักหน้าที่ มีวินัย รักษาประโยชน์ชาติ ประชาชนได้รับการถ่ายทอดความคิด โดยเฉพาะประชาชนมีสิทธิ์มีเสียงในการแสดงออกทางความคิดการเมืองและตื่นตัวในการไปใช้สิทธิ์ในทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิ์แสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การมีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็มีกฎหมายเป็นหลักในการจัดรูปแบบการจัดสรรอำนาจสถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่างๆ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของประชาชนต่อรัฐและสถาบันต่างๆ ของรัฐ สถาบันรัฐธรรมนูญ จึงเป็นองค์ประกอบของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดหรือวางรากฐานที่สำคัญยิ่งของระบอบการปกครองโดยแสดงออกถึงหลักการต่างๆ อย่างชัดเจน

๓. การปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ประชาชนยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง ประชาชนได้ตื่นตัว ได้รับการปลูกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง มีสติ คิดไตร่ตรอง การตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผู้นำชุมชนจะช่วยให้คนในชุมชนหรือสังคมมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้มีอุดมคติในการดำรงชีวิต

๔. การมีความคิดเห็นต่างทางการเมือง ในทางด้านการเมือง การแก้ปัญหาความขัดแย้งกันโดยยึดหลักเหตุผลและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเป็นไปตามความคิดต่าง ประชาชนในพื้นที่อำเภอโคกมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะคนในชุมชน มีอิทธิพลในการให้มุมมองและความคิดเห็น ด้านความเชื่อทางสังคมและการเมืองไปในทางที่ดี สามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

โดยในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Methods) โดยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓๙๗ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-Test) และค่าเอฟ (F-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน ๘ รูปหรือคน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุป

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๓ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑ ตามลำดับ

๕.๑.๒ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวม

พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๔๑$, $S.D.=๐.๔๑$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X}=๓.๖๔$, $S.D.=๐.๕๔$) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ($\bar{X}=๓.๓๑$, $S.D.=๐.๕๘$) และ ด้านสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=๓.๒๗$, $S.D.=๐.๖๙$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบดังนี้

ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๔$, $S.D.=๐.๕๔$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญของประเทศ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด” ($\bar{X}=๓.๙๓$, $S.D.=๐.๙๐$), รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญคือ กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ” ($\bar{X}=๓.๗๑$, $S.D.=๐.๘๘$), และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าหัวใจที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน” ($\bar{X}=๓.๓๙$, $S.D.=๑.๐๙$) ตามลำดับ

ด้านสิทธิเสรีภาพ พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27, S.D. = 0.69$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าในระบอบประชาธิปไตยกำหนดสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน” ($\bar{X} = 3.37, S.D. = 0.98$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ท่านคิดว่าการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองโดยสงบ เป็นสิทธิ์ของประชาชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย” ($\bar{X} = 3.32, S.D. = 0.99$), ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า ท่านคิดว่ารัฐมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเสมอภาค” ($\bar{X} = 3.07, S.D. = 1.03$) ตามลำดับ

ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31, S.D. = 0.58$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าการที่ประชาชนจะอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข เราทุกคนต้องเคารพกติกา” ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.94$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง” ($\bar{X} = 3.38, S.D. = 1.00$), ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อ “ท่านคิดว่ากฎหมายถูกกำหนดโดยผู้แทนของประชาชน ดังนั้นประชาชนต้องเคารพกฎหมาย” ($\bar{X} = 3.08, S.D. = 1.00$) ตามลำดับ

๕.๑.๓ สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๕.๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางการเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

ด้านความศรัทธาระบอบประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) ผู้แทนประชาชนหรือรัฐมนตรีที่ได้เข้ารับการแต่งตั้งเข้ามาแล้วไม่ทำตามนโยบายที่เคยหาเสียงจำนวน ๑๕ คน ๒) กฎหมายการเลือกตั้งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มคนบางกลุ่มมากเกินไปจำนวน ๕ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ควรเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะทุกคะแนนเสียงที่ได้มา มาจากประชาชนที่ศรัทธาในอุดมการณ์ ที่ท่านได้เคยหาเสียงไว้ จำนวน ๑๐ คน ๒) แก้กฎหมายให้ชัดเจนโดยตรงไปตรงมา เพื่อประโยชน์ของประชาชน เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนต้องได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด จำนวน ๕ คน

ด้านสิทธิเสรีภาพ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) รัฐบาลไม่เปิด

โอกาสให้ผู้เห็นต่าง แสดงความคิดเห็นทางการเมือง คือพยายามปิดกั้นทั้งทางสื่อทีวีและดิจิทัล จำนวน ๑๕ คน ๒) รัฐบาลไม่ควรปิดกั้นการชุมนุมทางการเมือง ของประชาชน คือเมื่อประชาชนเดือดร้อนหรือรัฐไม่ทำตามนโยบายที่เคยหาเสียงไว้แต่แรก จึงเกิดการชุมนุมประท้วง รัฐควรให้สิทธิ นั้นแก่ประชาชน จำนวน ๙ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เห็นต่าง แสดงความคิดเห็นและยอมรับข้อเสนอที่เป็นประโยชน์นำมาพิจารณา จำนวน ๑๙ คน ๒) การชุมนุมทางการเมืองโดยสงบ ถือเป็นสิทธิของประชาชนที่สามารถทำได้ตามระบอบประชาธิปไตยจำนวน ๑๐ คน ๓) สถาบันการศึกษาไม่ควรปิดกั้นในการแสดงออกทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียน จำนวน ๑๕ คน

ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มองผู้ลงสมัครการเลือกตั้งเป็นการหาผลประโยชน์เฉพาะตนมากกว่าการพัฒนาประเทศ จำนวน ๑๕ คน ๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ถูกผู้ลงสมัครเสนอผลประโยชน์ด้านการเงินโดยการซื้อสิทธิและขายเสียงในจำนวนเงินที่มาก จำนวน ๑๐ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ส่งเสริมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เล็งเห็นผลดีในการไปใช้สิทธิเพราะทุกคะแนนเสียงของการเลือกตั้งคือการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม จำนวน ๕ คน ๒) รณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เห็นผลเสียและผลกระทบของการซื้อสิทธิและขายเสียงที่ ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ จำนวน ๑๐ คน

๕.๑.๕ สรุปผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของ ประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ด้านความศรัทธาระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ประชาชนในสังคมไทยถือเป็นสังคม ที่เกิดความรักและสามัคคีกันมายาวนานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอยู่ภายใต้การปกครองแบบ ประชาธิปไตยมาโดยตลอด ใช้ชีวิตยังพอเพียงถ้อยที ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน มีน้ำใจที่ดีงาน สังคมไทย ถือได้ว่าเป็นสังคมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมรอบด้านทั้งด้านความเป็นอยู่และความสามารถ แต่ด้วยความสเถียรภาพทางการเมืองที่ไม่มั่นคงทำให้คนในประเทศเกิดความไม่ศรัทธาต่อระบอบการ ปกครองแบบประชาธิปไตย จึงทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมองการเลือกตั้งเป็นการเอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม คนหรือนายทุนเท่านั้นไม่ได้ช่วยให้คนในประเทศมีความเป็นอยู่และการศึกษาที่ดี ประชาชนในอำเภอ สามโคกจังหวัดปทุมธานีถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในประเทศไทยที่มีบทบาทต่อการเมืองและการปกครอง ของประเทศได้มีการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเลือกตั้งและการ ได้มาซึ่งบุคคลผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารประเทศ ยังมีส่วนในการสร้างความเชื่อมั่นต่อ ความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกด้วย

ด้านสิทธิเสรีภาพ สรุปได้ว่า ประชาชนเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อการคัดเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ามาบริหารประเทศเพราะผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในชุมชน เพราะชุมชนมีความสอดคล้องกับ สภาพความเป็นจริงกับระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องมีสิทธิเสรีภาพ และไม่ถูกกีดกันในการแสดงออกทางการเมืองต้องได้รับข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา รู้จักใช้สิทธิ์ของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้ เพราะการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งถือได้ว่าเป็นการปกป้องและรักษาสิทธิ์ของตนเอง ไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจนได้มาซึ่งบุคคลที่ไม่มีคุณภาพและคุณธรรมมาบริหารประเทศ

ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมในสังคม เป็นสิ่งที่ทุกประเทศได้พยายาม หามาตรการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมให้กับประชาชนในชาติเพราะถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญและเที่ยงธรรม การตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนตระหนักอยู่เสมอว่าหากเลือกบุคคลที่ไม่มีคุณธรรมก็จะพาประเทศชาติพัฒนาล่าช้า ส่งผลให้ประชาชนในประเทศมีคุณภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ หากเลือกบุคคลที่มีความสามารถ ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรมก็จะนำพาให้ประชาชนและประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องมั่นคงและยั่งยืน

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษา พบว่าการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนในชุมชนยึดมั่นในหลักความถูกต้องและการไม่เบียดเบียนกัน ยึดมั่นในความถูกต้อง ดึงงาม มีความเป็นกลาง การพยายายุติธรรม นิยมความถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประมวลศิลป์ โภคสวัสดิ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหาร” ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับมาก^๑

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านความศรัทธาระบอบประชาธิปไตย พบว่า ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชน

^๑ ประมวลศิลป์ โภคสวัสดิ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหาร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๒).

เห็นว่ารัฐธรรมนูญคือ กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ การปกครองระบอบประชาธิปไตยสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญของประเทศ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ด้านสิทธิเสรีภาพ พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านสิทธิเสรีภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ **วណิกา ศิลปะกุล** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประกอบอาชีพที่น่าจะมีเวลาเพียงพอที่ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งในท้องถิ่น และในส่วนของปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารนั้นพบว่า เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งมากขึ้น จะมีผลทำให้แนวโน้มที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสูงขึ้นตามไปด้วยอย่างมีนัยสำคัญ และในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือก ผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ในด้านคุณสมบัติของพรรคการเมืองนั้น กลุ่มการเมืองที่มีคณะบริหารที่ดี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด ขณะที่ในด้านคุณสมบัติของผู้สมัครนั้น ผู้สมัครที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด และสุดท้ายในด้านคุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมืองนั้น หัวหน้ากลุ่มการเมืองที่มีความเป็นผู้นำสูง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด^๒

ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิราภรณ์ สารศรี** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเมืองการเลือกตั้ง และด้านตารางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง ๒. ข้อเสนอแนะและ

^๒ วណิกา ศิลปะกุล “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐).

ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นคือ ให้ปรับปรุง ซ่อมแซมถนนในพื้นที่ควรเพิ่มงบประมาณพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น ให้มีการชี้แจงนโยบายการพัฒนาชุมชนแก่ประชาชนรับทราบ ให้จัดการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีเป็นไปด้วยความสุจริต โปร่งใส และให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีออกไปรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน^๓

๕.๒.๒ จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

จากผลการทดสอบสมมติฐาน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

๑. ประชาชนในพื้นที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสร้อยทอง ปณญาวุธ (ประทุมทอง) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๔

๒. ประชาชนในพื้นที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร พัฒนะโชติ ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๕

^๓ จีราภรณ์ สารศรี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๒).

^๔ พระสร้อยทอง ปณญาวุธ (ประทุมทอง), “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๕ เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

๓. ประชาชนในพื้นที่ที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกรียงไกร พัฒนะโชติ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๖

๔. ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกรียงไกร พัฒนะโชติ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๗

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านความศรัทธาระบอบประชาธิปไตย ประชาชนในชุมชนต้องปลูกฝังการมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหาแบบประชาธิปไตยให้กับคนในชุมชน

๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ ชุมชนเคารพสิทธิเสรีภาพการอยู่ร่วมกันในสังคมถึงแม้จะมีการเห็นต่างทางการเมือง

๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ปลูกฝังศีลธรรมที่ฝังใจให้กับลูกหลานในชุมชนสร้างความสามัคคี ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

^๖เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๗เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑. ด้านความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อมูลการใช้สิทธิ์เลือกตั้งให้ภาคประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงตรงไปตรงมา

๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ รัฐ เปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยไม่ปิดกั้นในการแสดงออกให้สิทธิ เสรีภาพประชาชน

๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม รัฐ ไม่เลือกปฏิบัติตระหนักถึงความเสมอภาคต่อประชาชนและปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อตรงสุจริต

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” พบว่าจำเป็นต้องวิจัยต่อในประเด็นดังนี้

๑. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในสังคมไทย

๒. ควรศึกษาปัจจัยการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนในการแสดงออกและถอดถอนผู้นำทางการเมือง

๓. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย กรณีการร่วมชุมนุมทางการเมืองในสังคมไทย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ :

(๑) หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๒.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐.

_____. รัฐศาสตร์กับการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตะเกียง, ๒๕๕๔.

กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๖.

กัลยา วานิชย์-บัญชา. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. พิมพ์ครั้งที่ ๔ ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

จุฬีวรรณ เต็มผล. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๐.

จำเนียร ช่างโชติ และคณะ. จิตวิทยาการรับรู้และเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: กิ่งจันทร์การพิมพ์, ๒๕๕๓.

ฉอาน วุฒนิกรมรรักษ์. หลักการรายงานข่าว. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๖.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๕๑.

ชวรัตน์ เชิดชัย. ความรู้เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.

ดำรง ลัทธพิพัฒน์. เทคโนโลยีแนวพัฒนาชาติ สร้างอำนาจรัฐให้เข้มแข็ง ร่ำรวย ท้นโลก. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.

เดช ตฤวรรธนะ. โตแล้วต้องเรียนลัด ขจัดพุทธศาสนาเนื้องอก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. สื่อมวลชนกับการพัฒนาทางการเมืองไทย, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓.

ธนวดี บุญลือ. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๒.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สวิริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

บวรศักดิ์ อูรรณโณ. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาพิมพ์, ๒๕๕๐.

_____ **การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๕๑.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. **ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๐.

ประสาร ทองภักดี. **หลักการปกครองหลักรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๕.

ประคอง กรรณสูต. **สถิติเพื่อการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พรพิทักษ์ แม้นศิริ. **หลักการเขียนข่าวและรายงานข่าว.ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. **ข่าวสารการเมืองของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและวิชาการ สถาบันพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๗.

พระคัมภีร์ญาณ อภิปุญโญ. **กาลามสูตรกับยุคโลกาภิวัตน์หลักธรรมที่เข้ากันได้ทุกยุคทุกสมัย**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๑.

ยุพา สุภากุล. **การสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้า, ๒๕๕๑.

วันดี ทองงอก. **การรายงานข่าวสำหรับสื่อมวลชน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓.

สุธรรม รัตนโชติ. **พฤติกรรมองค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ท็อปจำกัด, ๒๕๕๓.

สถิต วงศ์สุวรรณค์. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาสน์, ๒๕๕๒.

สุณีย์ ธีรคากร. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์วิทยาลัยครูพระนคร, ๒๕๕๖.

สุขุม นวลสกุล. **การเมืองและการปกครองไทย**. กรุงเทพมหานคร: หจก.ป.สัมพันธ์พาณิชย์, ๒๕๕๒.

สวนาวพร พัฒน์กุล. **ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. **การโฆษณาหาเสียงกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **สังคมวิทยาการเมือง: หลักการและการประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๕๗.

สวนิต ยมาภัย. **การสื่อสารของมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๕๓.

สุชา พงศ์ถาวรภิญโญ. นันทิดา โอฐกรรม และดุชนิ นิลคำ. **หลักการสื่อสารองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๘.

สมควร กวียะ และพิศิษฐ์ ขวาลาธวัช. **การสื่อสารมวลชน: บทบาท หน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ**. กรุงเทพมหานคร : โกสินทร์, ๒๕๕๔.

อมร รักษาสัตย์ การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

อรรวรรณ ปิรันธน์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

Donbach. Exposure to Political Content in Newspaper: "The Impact of Cognitive Dissonance of Readers" Selectivity. อ้างใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓).

(๒) คุชฎินิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

กรรณา ชันทอง. "ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงาน บริษัท รอยัลอินดัสตรีส์ ไทยแลนด์ จำกัด มหาชน". สารนิพนธ์ศาสตราจารย์มหาบัณฑิตสาขารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

จันทิมา ทองเจริญ. "พฤติกรรมสื่อสารกับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง". วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาศิลปศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

จรรยา แตนนาเลิศ. "พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มคนอีสานในตำบลอ่างทอง อำเภอยะเข็ญ จังหวัดพะเยา". การค้นคว้าแบบอิสระ สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๕๕๔.

ชิดชนก เชื้อแก้ว. "ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในช่วงการเมืองสองขั้วของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี". วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘.

ธีรพงษ์ โสธาศรี. "บทบาทสำนักงานหมอลำในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น". วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการเชิงพุทธ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๕๓.

บุหงา ทาระพันธ์. "ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา ๒๕๕๐". วิทยานิพนธ์ศาสตราจารย์มหาบัณฑิตสาขาการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐

ปัทมาภรณ์ จันทรคณา. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมืองเขียงราย จังหวัดเขียงราย." การศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

ปวีณา อุดมกัน. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร". วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การ พัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๓.

- บุญศรี ปราภณศักดิ์. “ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร: เอกสารการสอนวิชาหลักการสื่อสารทางการพยาบาล”. **สารนิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน”. **วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ๒๕๕๓.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. “ทัศนะทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน ชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๔.
- พระบุญเฑง อุดตฤทธิโชติ (เสา). “การปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามทัศนคติของพระสงฆ์อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พินิตา อินทรลักษณ์. “ผลกระทบการสื่อสารระหว่างบุคคลในการเผยแพร่ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตภาษีเจริญ ก.ท.ม”. **วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.
- พระขรรค์ชัย สุวฑฺฒ (เจริญศิลป์). “การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามทัศนคติของประชาชนในเขตทวีวัฒนา”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง**. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พรอนงค์ เพ็ชรรัตน์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชา การบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิชิรัมย์. “การพัฒนาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมทางการเมืองการปกครองของไทยในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน จังหวัดชลบุรี”. **สารนิพนธ์มหาบัณฑิตสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๒๕๕๘.
- ยศราวุธ ศรีประเสริฐ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลปลายมาศ จังหวัดสุรินทร์”. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาการบริหาร**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๕๓.
- วีระพงษ์ คงเย็น. “การรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งและพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ๔ มีนาคม ๒๕๕๓”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓.

- วกรีย์ วรจำปา. การพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๙.
- วัลลภ วิบูลย์กุล. "การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู". **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.
- วราวุธ เต๋นแพทย์ชรางกูร. "พฤติกรรม的开ข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง". **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.
- วัฒนา แซ่ไพเราะ. ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย. **ดุขฎิบัณฑิต สาขาปรัชญา (สื่อสารการเมือง)**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕.
- วิเชียร ช่วยหนู. "การสื่อสารทางการเมือง ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์". **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- สมปอง รักษาธรรม. ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้กับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๒ : ศึกษากรณีเปรียบเทียบนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ๕ จังหวัดภาคใต้, **ดุขฎิบัณฑิต สาขาปรัชญาดุขฎิบัณฑิตการสื่อสารการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๒
- สุทัศน์ ผลบุญ. "พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลบ้านค้อ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น". **สารนิพนธ์หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- เสรี ชังภัย. "การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น". **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.
- สมโชค เหมือนสุดใจ. "ความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชุมชนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา". **สารนิพนธ์ สาขาการบริหารจัดการเชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- สุภาพร วัฒนธนเกียรติ. "ทัศนคติของประชาชนตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย". **สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง**. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- สุขุม เกษรสิทธิ์. "พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของพนักงานภาคเอกชน :ศึกษากรณีเฉพาะพนักงานบริษัท เนชั่นพับลิชซิงกรุ๊ป จำกัด". **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขารัฐศาสตร**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

เสรี ชังชัย."การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของครูสังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น".

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

อรวลี สีแพรวไพล."การรับรู้ข่าวสารและความเข้าใจทางการเมืองของข้าราชการรัฐสภา".วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาศิลปศาสตร์.คณะมนุษยศาสตร์.สาขาเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑

อณพสิษฐ์ ไชยเชษฐ์."การรับสารสนเทศด้านการเมืองของประชาชนชุมชนหนองใหญ่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น". วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๕๓.

อรวลี สีแพรวไพล."การรับรู้ข่าวสารและความเข้าใจทางการเมืองของข้าราชการรัฐสภา".วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑.

Hilgard and Bower. Theories of Learning.การเมืองของครูสังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น".วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

(๓) บทความ

อนันต์ อนันตกุล, เกิดอะไรขึ้นกับการพัฒนาประชาธิปไตยปัญหาและอุปสรรค.บทความรัฐสภาสาร. ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๖ มิถุนายน, ๒๕๕๖.

จุฬีวรรณ เต็มผล. การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.บทความ:สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๐.

(๔) วารสาร

กฤษ เอื้อวงศ์. "ถามมา-ตอบไป". วารสารพรรคการเมืองสัมพันธ์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (สิงหาคม-กันยายน ๒๕๕๕).

ประคอง มาโต. ปิยะ ตามพระหัตถ์."รูปแบบการปกครองกับการเมืองการปกครองของไทย". หน่วยวิทยบริการ จังหวัดอุทัยธานี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.วารสารวิจัยวิชาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒).

ประภัสสร ทองยินดี.ประชาธิปไตย: แนวคิดและหลักการเบื้องต้น.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.ปีที่๕ ฉบับที่๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘).

ระวีวรรณ ประกอบผล. สื่อมวลชนสามารถจะสะท้อนความคิดเห็นเป็นการต่อต้านขัดแย้งการกระทำ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๒).

วิชุดา รัตนเพียร. "การเรียนการสอนผ่านเว็บ : ทางเลือกใหม่ของเทคโนโลยีการศึกษาไทย. วารสาร Cyber guide, ฉบับที่ ๒ (๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒).

พิสิษฐ์ วงศ์รัตน์ศิลป์. ความคิดเห็นของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐).

พระครูปลัดรังสรรค์ คุณสาโร. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธปรัชญาเรื่องภัยตามที่ปรากฏในอนาคตสุด". วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙).

พงษ์เมธี ไชยศรีหา. ความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑).

(๕) สารสนเทศออนไลน์

กองสวัสดิการสังคม. สำนักงานทะเบียนราษฎร. ข้อมูลผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สส. อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <http://www.bora.dopa.go.th/index.php/th/> [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดระยอง ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nikhompattana.go.th/index> [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

วิทยากร เชียงกุล. หลักการของระบอบประชาธิปไตย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://witayakomclub.wordpress.com/๒๐๐๗/๐๖/๒๖/democratic>. [๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒].

ศูนย์บริการข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nikhompattana.go.th> [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

กองสวัสดิการสังคม. สำนักงานทะเบียนราษฎร. ข้อมูลผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สส. อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.bora.dopa.go.th/index.php/th/> [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

๒. ภาษาอังกฤษ

Braziller. Edited Milestienston and Bellesco, James A. **Educational Administration and the Behavior Science : A System Perspective**. New York : Allyn and Bacon, 1973.

Dye. T. R. & Zcigler. H. **The Iron of Democracy : An Uncommon Introduction to America Politics**. Belmont : Wadsworth Publishing, 1983.

Etzioni-Halevy, E, **Classes and Elites in Democracy and Democratization : A Collection of Readings**. New York: Garland, 1997.

- Hook. S. **The Encyclopedia Americana**. New York: Crolier, 1998.
- Huntington, S. P. & Nelson. M. **No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries**. Cambridge: Harvard University Press, 1976.
- Milbrath. L.W. **How and Why do people get involved. in Political Participation**. Chicaco : Rand McNally, 1986.
- Robert. A. D. **Polyarchy: Participation and Opposition**, New Haven: Yale University, 1971.
- Sovereign. G. **Democracy and Democratization : Process and Prospects in a Changing World**. Colorado: Westview Press, 1991.
- Taro Yamane. **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harper and Row Publications, 1973.
- Verba, N. & Kim. J. **Participation and Political Equality: A Seven Nation Comparison**. New York : Cambridge University Press, 1978.
- Weiner. M. **Political Participation : Crisis of the Political Development Process. In Crisis and Sequence in Political Development**. New Jersey : Princeton University, 1998.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป
ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

แบบสอบถาม

เรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป
ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”

*****

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” เพื่อเปรียบเทียบระดับการพัฒนาตนเองตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเป็นการลับและการนำเสนอผลการวิจัยเป็นลักษณะภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น และความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษางานวิจัย และสร้างองค์ความรู้ให้มีขีดความสามารถศึกษภาพในการปฏิบัติงานต่อไป จึงใคร่ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามสภาพจริงและครบทุกข้อ

แบบสอบถามมีทั้งหมด ๓ ส่วน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง หลักการสงเคราะห์ เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบ ธรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้ มีอยู่ ๔ อย่าง คือ

๑. ทาน คือ เป็นการเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการส่งเสริมสังคมแห่งการให้ระหว่างบุคคลากรในองค์กร

๒. ปิยวาจา คือ การพูดคำที่สุภาพ อ่อนหวาน เป็นการส่งเสริมด้านการสื่อสารเชิงบวกระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ

๓. อตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน เป็นการส่งเสริมด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยการกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

๔. สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นการส่งเสริมด้านการวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะของตนในสังคม ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น

พระมหาชาติรี ชาครชโย

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปใน
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”

คำชี้แจง โปรดตอบข้อความตามความเป็นจริงในช่องว่าง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น ๕ ระดับของระดับความคิดเห็นดังนี้

- ๕ หมายถึง ภาวะผู้นำอยู่ในระดับ มากที่สุด
 ๔ หมายถึง ภาวะผู้นำอยู่ในระดับ มาก
 ๓ หมายถึง ภาวะผู้นำอยู่ในระดับ ปานกลาง
 ๒ หมายถึง ภาวะผู้นำอยู่ในระดับ น้อย
 ๑ หมายถึง ภาวะผู้นำอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	ระดับประเมิน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านจิตสำนึกและศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔						
๑	ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ					
๒	ท่านคิดว่าหัวใจที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน					
๓	ท่านร่วมรณรงค์ให้ประชาชนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ที่แตกต่าง					
๔	ท่านคิดว่าประชาชนมีอำนาจในการคัดค้าน และถอดถอนผู้ปกครอง ผู้แทน ที่ตนเองเลือกมาตามกระบวนการเลือกตั้ง					
๕	การตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมือง และเปลี่ยนผู้นำทางการเมืองได้ เป็นหน้าที่ของประชาชน					
๖	การออกนโยบายของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน					
๗	การปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญของประเทศ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด					
ข้อ	การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์	ระดับประเมิน				

เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี		๕	๔	๓	๒	๑
๒. ด้านจิตสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔						
๑	ท่านคิดว่าในระบอบประชาธิปไตยกำหนดสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน					
๒	ท่านคิดว่าสื่อมวลชนต่าง ๆ มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร โดยไม่ถูกปิดกั้น					
๓	ท่านคิดว่า ประชาชนมีสิทธิ และเสรีภาพร่วมกันแก้ไขปัญหาและตัดสินใจทางการเมืองร่วมกัน					
๔	ท่านคิดว่ารัฐมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเสมอภาค					
๕	ท่านคิดว่าการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองโดยสงบ เป็นสิทธิของประชาชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย					
๖	ท่านคิดว่าการให้ความสำคัญกับแนวคิดที่แตกต่าง เป็นหลักสำคัญในระบอบประชาธิปไตย					
๗	ท่านคิดว่าคะแนนเสียงของประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน					
๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔						
๑	ท่านคิดว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้ารับการบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันทุกชนชั้น					
๒	ท่านคิดว่ากฎหมายถูกกำหนดโดยผู้แทนของประชาชน ดังนั้นประชาชนต้องเคารพกฎหมาย					
๓	ท่านคิดว่าการที่ประชาชนจะอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข เราทุกคนต้องเคารพกติกา					
๔	ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ ว่าเป็นความจริงหรือไม่ ความเคารพต่อคะแนนเสียงของผู้ที่เห็นต่าง					

๕	ท่านมีส่วนรับทราบถึงการตรวจสอบสถานที่เลือกตั้ง มีความพร้อมให้การคุ้มครองและรักษาผู้ที่มาใช้สิทธิ					
๖	ท่านมีส่วนร่วมรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง					
๗	ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่ามีความเที่ยงธรรม และเป็นธรรม					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๑) ด้านจิตสำนึกและศรัทธาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๒) ด้านจิตสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๓) ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

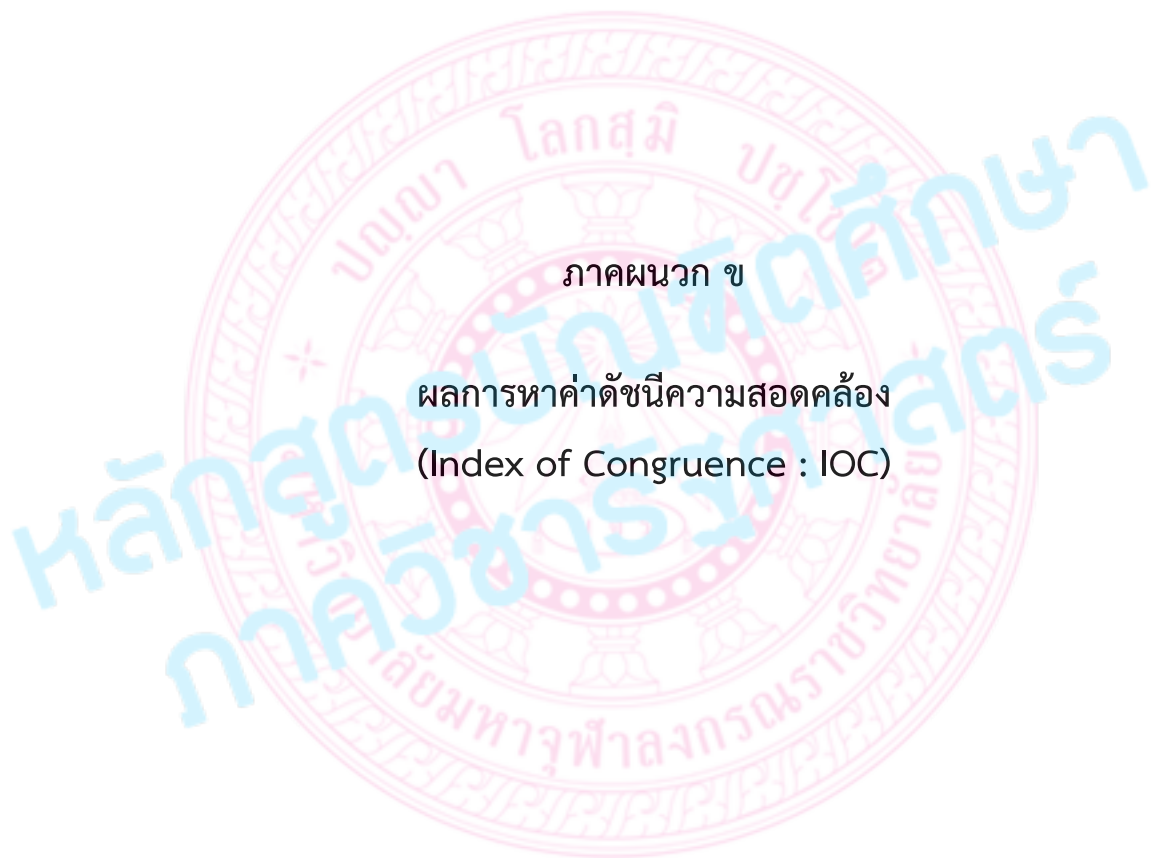
.....

.....

*****

ภาคผนวก ข

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Congruence : IOC)

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

- ศ.ดร.จำนงค์อดิวัฒนสิทธิ์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๒) รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๓) รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๔) รศ.ดร.ธัชชนัน อิศรเดช ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๕) อ.ดร.กาญจนา คำจตุติ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)
ของแบบสอบถาม
เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป
ในอำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป
 ใน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การตื่นตัวทางการเมืองของ ประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ทั่วไปใน อำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านความศรัทธาระบบการ ปกครองแบบประชาธิปไตย								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. ด้านสิทธิเสรีภาพ								
ข้อ ๑	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

การตื่นตัวทางการเมืองของ ประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ทั่วไปใน อำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล

๓. ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ”

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.911	21

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's
				Alpha if Item Deleted
a1	55.33	191.747	.896	.906
a2	55.27	188.754	.761	.906
a3	55.50	190.603	.767	.905
a4	55.97	202.240	.719	.916
a5	55.90	192.231	.802	.909
a6	56.33	204.851	.732	.918
a7	55.57	186.530	.641	.905
b1	55.33	196.230	.732	.909
b2	55.90	185.541	.724	.903
b3	55.63	188.171	.737	.903
b4	56.60	193.490	.769	.906
b5	55.93	189.375	.758	.903
b6	56.20	192.441	.763	.906
b7	56.77	194.047	.880	.907
c1	56.53	191.223	.890	.906
c2	56.73	189.513	.764	.905
c3	56.67	194.989	.722	.908

ตรวจแล้ว

(ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณิต)
๑๖ ก.พ. ๖๔

c4	56.93	194.685	.745	909
c5	56.73	189.926	.894	906
c6	56.97	192.378	.726	907
c7	57.20	199.131	.844	909

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
59.00	211.586	14.546	21

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

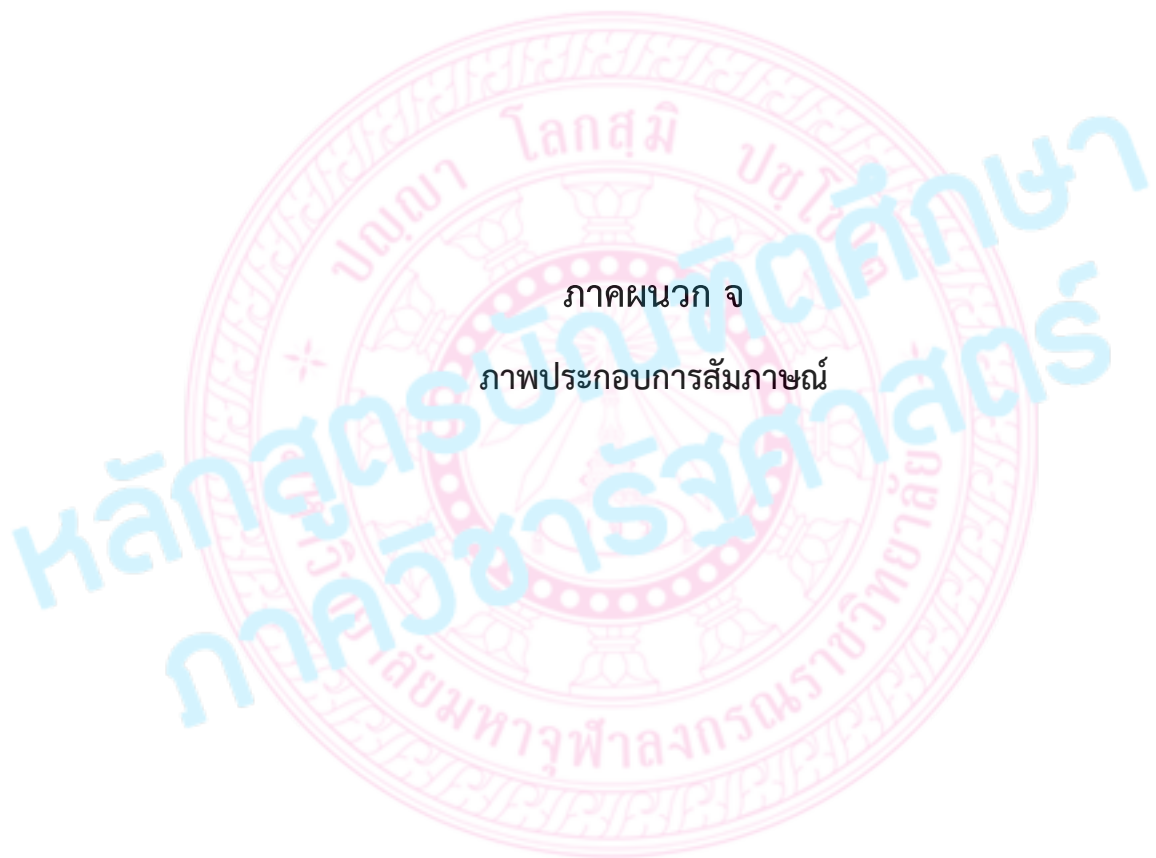

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

๑)พระมหาจุมพล จิตตพโล	เจ้าคณะอำเภอสามโคก
๒)พระครูวิสุทธิธีรอาจารย์	เจ้าคณะตำบลสามโคก
๓)นายชาญชัย สุรวัฒนาประเสริฐ	ปลัดเทศบาลตำบลสามโคก
๔)พระครูใบฎีกาบุญธรรม จิตตธมโม	เจ้าอาวาสวัดบางเตยใน อำเภอสามโคก
๕)นายบรรพจ ผลงาม	ผู้ใหญ่บ้านตำบลสามโคก
๖)นายลือ นิ่มเดช	หมู่๖ ตำบลบางเตย อำเภอสามโคก
๗)พระใบฎีกาอรธพล อนุจारी	เจ้าอาวาส วัดสิงห์ อำเภอสามโคก
๘)นายอนุชา ผลงาม	อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่๑ ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

พระมหาจุมพล จิตตพโล
เจ้าคณะอำเภอสามโคก
สัมภาษณ์ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

นายชาญชัย สุรวัฒนประเสริฐ
ปลัดเทศบาลตำบลสามโคก
สัมภาษณ์ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔

พระครูวิสุทธิธีรจารย์
เจ้าคณะตำบล
สัมภาษณ์ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

พระใบฎีกาอรรถพล อนุจารี
เจ้าอาวาสวัดสิงห์ อ.สามโคก
สัมภาษณ์ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : พระมหาชาตรี ชาครชโย (ลอคคำทุย)
- ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Phramaha chatree Jagarajayo (lodkhamtuy)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๓๐ เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๙
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๑๔๑/๒ หมู่ ๕ บ้านโพนสูง ตำบลหนองหนองฮาง อำเภอบึงจักษ์กษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
- การศึกษาทางโลก
- พ.ศ. ๒๕๕๔ : มัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
- พ.ศ. ๒๕๕๘ : ปริญญาตรี ศศ.บ. (สาขาวิชาประชาสัมพันธ์)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อำเภอบึงแก้ว จังหวัดนนทบุรี
- พ.ศ. ๒๕๖๔ : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) รุ่นที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๔
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- การศึกษาทางธรรม
- พ.ศ. ๒๕๔๕ : นักธรรมชั้นเอก
สำนักเรียน วัดพระธรรมกาย ปทุมธานี
- พ.ศ. ๒๕๖๐ : เปรียญธรรม ๖ ประโยค
- ประสบการณ์การทำงาน
- พ.ศ. ๒๕๕๖ : สอนธรรมศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน : กรรมการตรวจธรรมสนามหลวง
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๓/๒ หมู่๗ วัดพระธรรมกาย ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี
- โทรศัพท์ : ๐๙๓-๕๑๔-๙๖๕๔